

**KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL
RAPORLAMA STANDARTLARI VE BASEL III
KRİTERLERİNİN BAĞIMSIZ DENETÇİLER
TARAFINDAN ALGILANISHININ ÖLÇÜMÜ:
KONYA İLİ ÖRNEĞİ**

Arif ARİFOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Tuğrul KANDEMİR

Haziran, 2015

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARI VE BASEL III KRİTERLERİNİN
BAĞIMSIZ DENETÇİLER TARAFINDAN ALGILANIŞININ
ÖLÇÜMÜ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Arif ARİFOĞLU

Danışman
Doç. Dr. Tuğrul KANDEMİR

AFYONKARAHİSAR 2015

Bu Tez Çalışması BAPK'ça Desteklenmiştir. Proje No: 13.SOS.BİL.11

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**KOBİ’ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel III Kriterlerinin Bağımsız Denetçiler Tarafından Algılanışının Ölçümü: Konya İli Örneği**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça ’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25.06.2015

Arif ARİFOĞLU

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

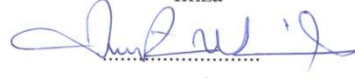
JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Tuğrul KANDEMİR

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Yılmaz AKYÜZ

: Doç. Dr. Cantürk KAYAHAN

İmza

İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Arif ARİFOĞLU'nun "**KOBİ'ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel III Kriterlerinin Bağımsız Denetçiler Tarafından Algılanışının Ölçümü: Konya İli Örneği**" başlıklı tezi, 25.06.2015 günü saat 14:00'da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet YARAMIŞ
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI VE BASEL III KRİTERLERİNİN BAĞIMSIZ DENETÇİLER TARAFINDAN ALGILANIŞININ ÖLÇÜMÜ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ

Arif ARİFOĞLU

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

Haziran 2015

Danışman: Doç. Dr. Tuğrul KANDEMİR

KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (KOBİ UFRS) ve Basel III Kriterleri, KOBİ'leri yakından ilgilendiren iki önemli düzenlemedir. Çalışmanın amacı, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin, tam set UFRS konusunda eğitim almış olan ve birçoğunun mükellefi arasında “KOBİ” bulunan bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığını tespit etmek ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Bu amaçla, Konya İli'ndeki bağımsız denetçilere yönelik bir anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen verilerle yapılan tanımlayıcı istatistik ve korelasyon analizleri, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili pozitif yönlü yüksek bir algıya sahip olduklarını ve KOBİ UFRS'nin boyutları ile Basel III kriterlerinin boyutları arasındaki ilişkinin 0,648 ile 0,742 arasında korelasyon katsayısı değerine sahip olduğunu, diğer bir ifadeyle KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan Kruskal-Wallis H analizi sonucunda ise, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine yönelik algılarının Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından istatistiki olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, KOBİ UFRS, Basel III, Bağımsız Denetçi.

ABSTRACT

MEASUREMENT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS FOR SMEs AND BASEL III CRITERIA PERCEPTION OF INDEPENDENT AUDITORS: A CASE STUDY FOR KONYA

Arif ARİFOĞLU

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF BUSINESS ADMINISTRATION**

June 2015

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Tuğrul KANDEMİR

International Financial Reporting Standards and Basel III criteria are two important regulations closely related with SMEs. Aim of the study is to evaluate the IFRS for SMEs and Basel III criteria perception of independent auditors who received an education about full IFRS and who have taxpayers as “SME”.

For this purpose, a survey was conducted to the independent auditors in Konya. The results of descriptive statistics and correlation analysis of the obtained data shows that the independent auditors have a high level of positive perception about IFRS for SMEs and Basel III criteria and the correlation coefficients between IFRS for SMEs and Basel III criteria have a value within the range of 0,648 to 0,742 which shows a strong relationship between IFRS for SMEs and Basel III criteria. As for the result of Kruskal-Wallis H analysis, it was found that independent auditors’ perceptions about IFRS for SMEs and Basel III criteria show statistically significant differences in terms of Basel III criteria knowledge level.

Key Words: SME, IFRS for SMEs, Basel III, Independent Auditor.

ÖNSÖZ

Çalışmanın başlangıcından bu noktaya gelmesine kadar büyük pay sahibi olan, daha iyiye ulaşmam için sürekli olarak yönlendiren, sabır ve hoşgörü ile desteğini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Tuğrul KANDEMİR'e,

Akademik olarak daha nitelikli bir eser ortaya koymam için çalışmayı titizlikle inceleyen, önerileriyle çalışmanın şekillenmesinde önemli katkısı olan ve tez jürimde yer alan değerli hocam Doç. Dr. Cantürk KAYAHAN'a,

Tez savunmamda göstermiş olduğu yaklaşım ve önerileriyle çalışmanın daha iyiye ulaşmasına katkı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Yılmaz AKYÜZ'e,

Çalışmanın uygulama bölümünde ışık tutan ve sürekli olarak destek veren değerli hocam Doç. Dr. Veysel AĞCA'ya,

Tezin yazımı süresince ilgisini esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Naciye GÖKÇE'ye müteşekkirim.

Göstermiş olduğu fedakarlık ve destekle her daim yanımda olan, kendisiyle hayatı paylaşmaktan onur duyduğum sevgili eşime ve manevi desteklerini bir an olsun esirgemeyen ailelerimize sonsuz sevgi ve şükranlarımı sunuyorum.

Arif ARİFOĞLU

Afyonkarahisar, 2015

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETME (KOBİ) KAVRAMI

VE KOBİ'LERİN EKONOMİK ÖNEMİ

1. KOBİ KAVRAMI	6
1.1. TÜRKİYE'DE KOBİ TANIMI.....	6
1.2. AVRUPA BİRLİĞİ (AB) KOMİSYONU KOBİ TANIMI	7
1.3. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE KOBİ TANIMI	8
1.4. JAPONYA'DA KOBİ TANIMI	9
1.5. OECD, IASB VE BASEL KOMİTESİ KOBİ TANIMLARI.....	9
2. KOBİ'LERİN TARİHSEL GELİŞİMİ	10
3. KOBİ'LERİN EKONOMİK ÖNEMİ	12
3.1. İSTİHDAM AÇISINDAN KOBİ'LERİN ÖNEMİ.....	13
3.2. EKONOMİNİN DİNAMİZM KAYNAĞI OLMA AÇISINDAN KOBİ'LERİN ÖNEMİ	14
3.3. BÖLGESEL KALKINMA, VERGİ VE GELİR DAĞILIMI AÇISINDAN KOBİ'LERİN ÖNEMİ.....	15
3.4. KALKINMA PLANLARINDA KOBİ'LER	17
4. KOBİ'LERİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ, KOBİ'LERE YÖNELİK FIRSATLAR VE TEHDİTLER	19

5. KOBİ'LERİN GENEL OLARAK KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	24
5.1. YÖNETİM SORUNLARI.....	24
5.2. ÜRETİM SORUNLARI.....	25
5.3. PAZARLAMA SORUNLARI	26
5.4. FİNANSMAN SORUNLARI	27
5.5. DENETİM SORUNLARI	29

İKİNCİ BÖLÜM

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA

STANDARTLARI (KOBİ UFRS)

1. MUHASEBE STANDARTLARI	31
1.1. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞUMU.....	32
1.2. TÜRKİYE'DE MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ	35
2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI VE ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	39
3. KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (KOBİ UFRS)	44
4. KOBİ UFRS'İN TAM SET UFRS İLE KARŞILAŞTIRILMASI	50
5. KOBİ UFRS'İN MUHTEMEL ETKİLERİ	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BASEL III SERMAYE UZLAŞISI

1. ULUSLARARASI ÖDEMELER BANKASI VE BASEL KOMİTESİ	64
1.1. ULUSLARARASI ÖDEMELER BANKASI	64
1.2. BASEL KOMİTESİ	65
2. BASEL UYGULAMALARININ GELİŞİM SÜRECİ VE BASEL I	67
3. YENİ BASEL SERMAYE UZLAŞISI (BASEL II)	71
3.1. BİRİNCİ YAPISAL BLOK (PILLAR I)	71
3.1.1. Kredi Riski Ölçümünde Standart Ve Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	73
3.1.2. Kredi Riski Ölçümünde İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar	78
3.1.3. Kredi Riski Azaltımı.....	79

3.1.4. Piyasa Riski Ve Operasyonel Risk	81
3.2. İKİNCİ YAPISAL BLOK (PILLAR II).....	82
3.3. ÜÇÜNCÜ YAPISAL BLOK (PILLAR III).....	84
4. BASEL III SERMAYE UZLAŞISI	85
4.1. BASEL III SERMAYE UZLAŞISI'NIN AMAÇLARI.....	87
4.2. BASEL III'ÜN GETİRDİKLERİ	88
5. BASEL III SERMAYE UZLAŞISI'NIN MUHTEMEL ETKİLERİ	92

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOBİ UFRS VE BASEL III KRİTERLERİNİN

KONYA İLİ'NDEKİ BAĞIMSIZ DENETÇİLER TARAFINDAN

ALGILANIŞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. LİTERATÜR TARAMASI	97
1.1. KOBİ UFRS'YE YÖNELİK AKADEMİK ÇALIŞMALAR	97
1.2. BASEL KRİTERLERİNE YÖNELİK AKADEMİK ÇALIŞMALAR	101
2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	108
3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	112
4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	113
5. ARAŞTIRMANIN KISITLARI	114
6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	114
7. VERİLERİN ANALİZİ	115
8. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	115
8.1. ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİNİN ÖZELLİKLERİ	115
8.2. ANKET FORMUNDA KULLANILAN ÖLÇEKLERİN GÜVENİLİRLİĞİ VE GEÇERLİLİĞİ	119
8.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLERE İLİŞKİN TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER	121
8.3.1. Kobi Ufrs Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	121
8.3.2. Basel III Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	128
8.4. KOBİ UFRS İLE BASEL III KRİTERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	132
8.5. KONTROL DEĞİŞKENLER BAKIMINDAN “KOBİ UFRS” VE “BASEL III KRİTERLERİ”	135

8.5.1. Yaş Bakımından Değerlendirme	136
8.5.2. Eğitim Durumu Bakımından Değerlendirme	137
8.5.3. Çalışma Durumu Bakımından Değerlendirme	138
8.5.4. Ufrs'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu Bakımından Değerlendirme.....	139
8.5.5. Kobi Ufrs Bilgi Düzeyi Bakımından Değerlendirme.....	140
8.5.6. Basel III Kriterleri Bilgi Düzeyi Bakımından Değerlendirme	140
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	144
KAYNAKÇA	150

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. AB Komisyonu KOBİ Tanımı	8
Tablo 2. ABD’de KOBİ Tanımları.....	9
Tablo 3. KOBİ’ler İçin GZFT (SWOT) Analizi	22
Tablo 4. KOBİ UFRS-Tam Set UFRS Karşılaştırılması.....	51
Tablo 5. Basel II’de Risk Ölçüm Metodları	73
Tablo 6. Hazine ve Merkez Bankalarına Kullandırılan Krediler-1	74
Tablo 7. Hazine ve Merkez Bankalarına Kullandırılan Krediler-2.....	74
Tablo 8. Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Kullandırılan Krediler	75
Tablo 9. Bankalara Kullandırılan Krediler.....	75
Tablo 10. İşletmelere Kullandırılan Krediler (Kurumsal Krediler)	76
Tablo 11. KOBİ’lere Kullandırılan Krediler	77
Tablo 12. Kurumsal KOBİ Kredileri Risk Ağırlıkları	77
Tablo 13. Azaltılmış Kredi Riski	80
Tablo 14. Basel III Düzenlemeleri ve Uygulanma Takvimi	91
Tablo 15. Bağımsız Denetçilerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	116
Tablo 16. Bağımsız Denetçilerin UFRS’ye Tabi Mükellef Durumu ve KOBİ UFRS ve Basel III Bilgi Düzeylerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	118
Tablo 17. KOBİ UFRS ve Basel III Ölçeklerinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları..	120
Tablo 18. KOBİ UFRS Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	122
Tablo 19. KOBİ UFRS’nin Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	127
Tablo 20. Basel III Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	128
Tablo 21. Basel III Kriterlerinin Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	132
Tablo 22. KOBİ UFRS ile Basel III Kriterleri Arasındaki İlişki (Korelasyon Analizi Sonuçları)	133
Tablo 23. Yaş Değişkeni Bakımından Kruskal-Wallis H Analizi.....	136
Tablo 24. Eğitim Durumu Bakımından Mann-Whitney U Analizi.....	137
Tablo 25. Çalışma Durumu Bakımından Mann-Whitney U Analizi.....	138

Tablo 26. UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu Bakımından Mann-Whitney U Analizi	139
Tablo 27. KOBİ UFRS Bilgi Düzeyi Bakımından Kruskal-Wallis H Analizi.....	140
Tablo 28. Basel III Kriterleri Bilgi Düzeyi Bakımından Kruskal-Wallis H Analizi	141
Tablo 29. Basel III Bilgi Düzeyine Göre Boyutların Ortalamaları	142

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	Amerikan Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Enstitüsü
AISG	Muhasebecilerin Uluslararası Çalışma Grubu
APB	Muhasebe Prensipleri Kurulu
ASB	Muhasebe Standartları Kurulu
ASSC	Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	Uluslararası Ödemeler Bankası
BIST	Borsa İstanbul
CNC	Fransa Ulusal Muhasebe Konseyi
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DRSC	Alman Muhasebe Standartları Komitesi
DSR	Alman Muhasebe Standartları Kurulu
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı
EFRAG	Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu
FASB	Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
FRC	Finansal Raporlama Konseyi
GAAP	Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları
IASB	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IFAC	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu

IMF	Uluslararası Para Fonu
İDDY	İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
JPY	Japon Yeni
KGK	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KOBİ TFRS	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Türkiye Finansal Raporlama Standartları
KOBİ UFRS	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
KOSGEB	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÜSGEM	Küçük Sanayi Geliştirme Merkezi
KÜSGET	Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SEC	Amerikan Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu
SİD	Sermayeden İndirilen Değerler
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SYR	Sermaye Yeterlilik Rasyosu
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDS	Türkiye Denetim Standartları
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları

TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
TOSYÖV	Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
ÜKS	Üçüncü Kuşak Sermaye
YMM	Yeminli Mali Müşavir

GİRİŞ

II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası ticaretin geliştirilmesi amacıyla bağımsız devletler tarafından kambiyo kurlarının ortak bir sisteme dayandırılması için çalışmalar yapılmış ve uluslararası ödemelerde kullanılmak üzere yeni bir sistem geliştirilmiştir. “Bretton Woods” adı verilen bu sisteme göre, ülkelerin para değeri dolara endekslenmiş ve doların da altına dönüştürülebilecek tek para birimi olmasına karar verilmiştir. 1944-1971 yılları arasında hayat bulan Bretton Woods Sistemi, ABD’nin içinde bulunduğu zor koşullar nedeniyle doların altına dönüştürülebilirliğini kaldırmasıyla çökmüştür. Bu durum, ABD ve Avrupa’da birçok bankanın döviz kayıpları yaşamasına ve kapanmasına sebep olmuştur. Bu gelişmeler, finans piyasalarında istikrarın sağlanması ve dünya genelinde bankacılık faaliyetlerinin belirli standartlar altında yürütülmesi ihtiyacını doğurmuş ve bunun üzerine G10 ülkelerinin merkez bankaları İsviçre’nin Basel şehrinde biraraya gelerek Basel Komitesi’ni kurmuşlardır. Basel Komitesi aldığı kararlar ile bankaların sermaye yapısının güçlendirilmesini sağlayarak, finans piyasalarında oluşabilecek sistematik risklerin etkisini en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Komite tarafından, 1988 yılında yayımlanan Basel I Sermaye Uzlaşısı, tam da bu amaç doğrultusunda atılan bir adımdır. Ancak, Basel I ile getirilen standartlar bir takım eksikliklerinden dolayı gelişen piyasa koşulları karşısında yetersiz kalmıştır. Bu durum karşısında Basel Komitesi, mevcut piyasa koşullarına cevap verebilecek yeni düzenlemeler için çalışmalarını başlatmış ve 2004 yılında Basel II (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı) yayımlanmıştır.

Üç yapısal blok üzerine inşa edilen Basel II, birinci yapısal blokta bankaların karşılaşılabilecekleri kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riskler karşısında bulundurmaları gereken sermaye yeterlilik oranına ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Belirtilen risklerden kredi riskinin ölçümü “standart ve basitleştirilmiş standart yaklaşım” ve “içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar” olmak üzere iki yöntem vasıtasıyla belirlenmektedir. Standart ve basitleştirilmiş standart yaklaşımda, kredi kullanacak taraf için belirlenecek risk ağırlığı, bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından verilen derecelendirme notuna göre, içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımda ise bankaların kredi kullanacak tarafa kendilerinin vereceği

derecelendirme notuna göre belirlenmektedir. İkinci ve üçüncü yapısal blokta da, bu düzenlemelerin işleyişinin ulusal denetim otoriteleri tarafından izlenmesi ve gerekli durumlarda ilave tedbirler alınması ve bankaların, piyasa oyuncuları açısından önem arz eden konularda piyasayı aydınlatıcı niteliksel ve niceliksel bilgilendirmeler yapması öngörülmektedir. Basel I ile kıyaslandığında, Basel II'nin risk ölçümünde daha hassas olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Basel I'de yalnızca kredi ve piyasa riskleri için sermaye tutma zorunluluğu bulunurken, Basel II'de operasyonel riskler için de sermaye tutma zorunluluğunun getirilmesi ile beklenmedik kriz durumlarına karşı bankaların sermaye yapısının daha da güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Ancak, 2008 yılında Amerika'da başlayan ve kısa zamanda tüm dünyada etkisini hissettiren finans krizi, Basel II Uzlaşısı'nın eksiklerini ortaya çıkarmıştır. Bu durum, Basel Komitesi'ni olası bir başka krize karşı bankaların direncini artırabilmek için global sermaye yapısının güçlendirilmesi ve likiditenin artırılması gibi yeni reformların yapılması yönünde fikir birliğine itmiş ve nihayetinde, 2010 yılında Basel III kriterleri yayımlanmıştır. Basel II'nin eksik görülen yanlarını tamamlamak amacıyla oluşturulan Basel III kriterleri tamamıyla yeni bir düzenleme olmayıp, temel olarak Basel II'de belirlenen sermaye yeterlilik oranının artırılmasını, sermaye tamponu oluşturulmasını ve risk bazlı olmayan kaldıraç oranı ve likidite karşılama oranı kullanılmasını öngörmektedir. Diğer bir ifadeyle, Basel III ile birlikte bankaların sermaye yapılarının daha da güçlendirilmesi ve likidite sıkıntısına düşmelerinin önüne geçilmesi sağlanarak, finansal piyasalarda oluşabilecek küresel risklerin etkilerinin azaltılması ve küresel çapta meydana gelebilecek bir başka krizin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Basel III ile getirilen düzenlemeler, ana finansman kaynağı banka kredileri olan KOBİ'leri de yakından ilgilendirmektedir. KOBİ'ler, sahip oldukları önem itibariyle ekonominin dinamizm kaynağını oluşturmaktadırlar. Dünya genelinde toplam işletme sayısının tamamına yakınına oluşturan ve toplam ciro, toplam katma değer ve toplam yatırım hacmi gibi ekonominin göstergesi olan birçok unsurda çoğunluğu temsil eden KOBİ'ler, sağladıkları istihdam olanakları ve yaptıkları yatırımlar ile de toplumun sosyal yapısının korunmasında ve gelir dağılımının ve bölgeler arası kalkınma düzeyinin dengelenmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Ekonomik yapı içerisinde bu derece öneme sahip olan KOBİ'lerin yaşadıkları en

önemli sorun, finansman kaynağı bulmada karşılaştıkları zorluklardır. Henüz kuruluş aşamasında sermaye yetersizliği ile başlayan finansman sorunu, KOBİ'leri dış finansman kaynaklarına, özellikle de banka kredilerine sıkça başvurmak durumunda bırakmaktadır. Basel III ile birlikte, kullanılacak krediler karşılığında ayrılacak ilave sermaye tutarının kredi kullanacak olan tarafın derecelendirme notuna göre belirlenecek olması ve bankaların ilave sermaye bulundurma maliyetini kredi kullanan tarafa yansıtacak olmaları ise, halihazırda finansman sorunu yaşayan KOBİ'lerin yüksek derecelendirme notuna sahip olmalarının ne denli öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Derecelendirme sürecinde daha fazla bilgi ve belge talep edilecek olan KOBİ'lerin, yüksek bir derecelendirme notu alabilmek için öncelikle, uluslararası boyutta karşılaştırma yapmaya elverişli tutarlı finansal raporlamaya, finansal tablolarında gerçeği yansıtan, anlaşılabilir, güvenilir, denetime ve derecelendirmeye uygun, kısacası nitelikli bilgiler sunmaya ve kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya yönelmeleri gerekmektedir. Bu noktada, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından KOBİ'lerin kendilerine özgü yapıları dikkate alınarak oluşturulan KOBİ UFRS'ye uyum kilit rol oynamaktadır.

KOBİ UFRS, esasında tam set UFRS'den bağımsız bir standart seti olmakla beraber, tam set UFRS ekseninde hazırlanmıştır. Tam set UFRS'nin karmaşık bir yapıda olması, kısa dönem nakit akışı ve ödeme kabiliyeti gibi konuların daha önemli olduğu KOBİ'ler açısından uygulamada zorluklarla karşılaşılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, tam set UFRS'de KOBİ'lerin uygulamada zorlanacağı bazı uygulamalar KOBİ UFRS'de çıkarılarak, KOBİ'lerin yapısına uygun, uygulaması basit yöntemlere yer verilmiştir. KOBİ UFRS'nin oluşturulmasında da tam set UFRS'de olduğu gibi, finansal raporlamada tutarlılığın sağlanarak uluslararası geçerliliği olan ortak bir dilin kullanılması, finansal tabloların gerçeği yansıtan nitelikli bilgiler sunması, işletmelerin kurumsallaşmasına ve şeffaflaşmasına katkıda bulunulması ve böylelikle, küresel piyasalarda finansal tablo kullanıcılarının sağlıklı kararlar almasına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde KOBİ UFRS'nin uygulanması, Basel III kriterleri ile getirilen

düzenlemelerden olumsuz etkilenilmemesi noktasında KOBİ'lere bir fırsat sunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen konularda hareketle, çalışmanın birinci bölümde KOBİ'lerle ilgili kavramsal çerçeve çizildikten sonra, KOBİ'lerin ekonomik sistem içerisindeki yeri ve önemi, KOBİ'lerin güçlü ve zayıf yönleri, KOBİ'lere yönelik fırsatlar ve tehditler ve KOBİ'lerin genel olarak karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının ilk oluşturulma sürecinden günümüze kadar olan gelişimi, KOBİ UFRS'nin bölümleri, KOBİ UFRS ile tam set UFRS arasındaki farklılıklar ve KOBİ UFRS'nin muhtemel etkileri açıklanmış ve KOBİ UFRS ile ilgili literatürde yer alan çalışmalar ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Basel Komitesi'nin kuruluşu, amaçları ve Basel I Sermaye Uzlaşısı'nın oluşturulma süreci ele alındıktan sonra Basel II'yi oluşturan yapısal bloklar ana hatlarıyla incelenmiş ve Basel III sermayesinin oluşturulma süreci, amaçları, Basel III ile birlikte getirilen düzenlemeler ve Basel III kriterlerinin muhtemel etkileri açıklanmıştır. Basel kriterleri ile ilgili literatürde yer alan çalışmalar da yine bu bölümün sonunda ele alınmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümde öncelikle, çalışmanın amacı ve önemi, araştırmayı oluşturan evren ve örneklem, araştırmanın hipotezleri, kısıtları ve yöntemi açıklanmış ve sonrasında araştırma bulgularına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmanın amacını, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin tam set UFRS konusunda eğitim almış olan ve birçoğunun mükellefi arasında "KOBİ" bulunan bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığını değerlendirmek ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Konya İli'deki bağımsız denetçilere yönelik bir anket uygulaması yapılmış ve elde edilen verilerle bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili algılarını ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla istatistiksel analizler yapılmıştır. Analiz sonuçları, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili pozitif yönlü yüksek bir algıya sahip olduklarını, KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasında güçlü bir ilişki

olduğunu ve bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine yönelik algılarının Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından istatistiki olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın son bölümünde ise, çalışmaya ve elde edilen bulgulara ilişkin genel bir değerlendirme yapılarak, bir takım önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETME (KOBİ) KAVRAMI

VE KOBİ'LERİN EKONOMİK ÖNEMİ

Çalışmanın birinci bölümünde Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) ile ilgili kavramsal çerçeve çizildikten sonra, KOBİ'lerin ekonomik sistem içerisindeki önemi, KOBİ'lerin güçlü ve zayıf yönleri, KOBİ'lere yönelik fırsatlar ve tehditler ve KOBİ'lerin genel olarak karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır.

1. KOBİ KAVRAMI

Ekonominin dinamik yapıları olarak nitelendirilen Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) için evrensel nitelikte bir tanımlama bulunmamaktadır. Ülkeden ülkeye, kuruluştan kuruluşa farklılık gösteren KOBİ tanımlamalarının kimisinde işletmelerin nitel özellikleri, kimisinde nicel özellikleri, kimisinde de hem nitel hem nicel özelliklerin esas alındığı görülmektedir. Nitel özelliklere bakıldığında, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör, kamuya hesap verme yükümlülüğünün olmaması, işletme sahibi ile yöneticisinin aynı kişi olması, finans, pazarlama vb. alanlar için departman çeşitliliğinin genellikle olmaması ve işletme faaliyetleri ile ilgili süreçlerde pazarlık gücünün az olması ön plana çıkmaktadır. Nicel özelliklere bakıldığında ise, işletmede çalışan personel sayısı, işletmenin yıllık satış rakamları ve aktiflerinin toplamı en çok ön plana çıkan unsurlardır.

1.1. TÜRKİYE'DE KOBİ TANIMI

KOBİ tanımlamasına yönelik dünya genelinde standart bir çerçeve olmadığı için uluslararası kuruluşlar, ülkeler ve bu ülkelerdeki kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli KOBİ tanımlamaları yapılmıştır. Ülkemizde de, zaman içerisinde Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı (TOSYÖV), Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Hazine Müsteşarlığı, Halk Bankası, Eximbank, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından KOBİ tanımlamaları yapıldığı görülmektedir.

Genel olarak, işletmede çalışan işçi sayısı ve işletmenin yıllık bilanço toplamı baz alınarak yapılan bu tanımlamalarda, KOBİ'lerin "çok küçük işletme", "küçük işletme" ve "orta büyüklükte işletme" şeklinde üç sınıfa ayrıldığı görülmektedir. Ancak, her kuruluşun farklı farklı işçi sayısı veya bilanço toplamına göre KOBİ'leri tanımlaması, ülke genelinde her kesimin sınırlarını net olarak bileceği bir KOBİ tanımı yapma ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaçla Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin etkisiyle kendisini daha çok göstermiştir.

Bunun üzerine, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, KOSGEB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Türkiye İstatistik Kurumu, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin yapmış olduğu bir dizi toplantı sonucunda KOBİ tanımı günümüz şartlarına göre revize edilerek, 4 Kasım 2012 tarihli resmi gazetede son haliyle yayımlanmıştır (www.tobb.org.tr, 2012).

Buna göre;

"Mikro işletme", 10 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 1 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler,

"Küçük işletme", 50 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 8 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler,

"Orta büyüklükteki işletme", 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler olarak tanımlanmıştır (<http://www.resmigazete.gov.tr>, 2012).

1.2. AVRUPA BİRLİĞİ (AB) KOMİSYONU KOBİ TANIMI

Avrupa Birliği üyesi her ülkeden bir temsilci olmak üzere 28 üyeden oluşan Avrupa Birliği Komisyonu, AB'nin yürütme organı olarak faaliyet göstermektedir. Komisyon, KOBİ tanımlaması yaparken işletmelerde istihdam edilen işçi sayısı ve

işletmelerin yıllık gelirleri ile birlikte, yıllık bilanço toplamalarını da ölçüt olarak almıştır.

Tablo 1. AB Komisyonu KOBİ Tanımı

KOBİ Sınıfı	Çalışan Sayısı	Yıllık Ciro	Yıllık Bilanço Toplamı
Orta Büyüklükte İşletme	< 250	≤ 50 milyon €	≤ 43 milyon €
Küçük İşletme	< 50	≤ 10 milyon €	≤ 10 milyon €
Mikro İşletme	< 10	≤ 2 milyon €	≤ 2 milyon €

Kaynak: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme>

Tablo 1’de belirtildiği üzere AB Komisyonu, çalışan personel sayısı 250’den az, yıllık cirosu 50 milyon € ve altında ve yıllık bilanço toplamı 43 milyon € ve altında olan işletmeleri Orta Büyüklükte İşletme olarak tanımlamıştır. Çalışan personel sayısı 50’den az, yıllık cirosu 10 milyon € ve altında, yıllık bilanço toplamı 10 milyon € ve altında olanlar Küçük İşletme; çalışan personel sayısı 10’dan az, yıllık cirosu 2 milyon € ve altında ve yıllık bilanço toplamı 2 milyon € ve altında olanlar ise Mikro İşletme olarak tanımlanmıştır.

1.3. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NDE KOBİ TANIMI

Amerikan hükümeti tarafından KOBİ’ler için resmi bir tanımlama yapılmamıştır. Bu durumun bir sonucu olarak, Amerika Ticaret Bakanlığı, Amerika Tarım Bakanlığı ve Küçük İşletmeler Teşkilatı tarafından, ihracat firmaları, zirai işletmeler ve imalat firmaları için, istihdam edilen personel sayıları ve yıllık gelir baz alınarak göreceli KOBİ tanımları yapılmıştır.

Tablo 2. ABD’de KOBİ Tanımları

	İmalat Firmaları	İhracat Firmaları	Zirai İşletmeler
İşçi Sayısı	< 500	< 500	< 500
Yıllık Gelir	Tanımlı Değil	≤ 7 Milyon \$	< 250.000 \$

Kaynak: <http://www.usitc.gov>

Tablo 2’de ABD’deki KOBİ tanımlarının bir özeti bulunmaktadır. Buna göre, gerek imalat ve ihracat firmaları, gerekse zirai işletmelerin KOBİ kapsamına girebilmeleri için istihdam ettikleri işçi sayıları 500’den az olmalıdır. İhracat firmaları ve zirai işletmeler için bir diğer ölçüt de, yıllık gelirdir. İhracat firmalarından yıllık geliri 7 milyon \$ ve altında olanlar, zirai işletmelerden ise yıllık geliri 250.000 \$’ın altında olanlar KOBİ olarak tanımlanmıştır.

1.4. JAPONYA’DA KOBİ TANIMI

Japonya’da çeşitli sektörler baz alınarak sermaye miktarı ve istihdam edilen personel sayısına göre KOBİ tanımlamaları yapılmıştır. Üretim sektöründeki bir işletmenin KOBİ sınıfına dahil olabilmesi için 300 milyon Japon Yeni (JPY)’nin altında sermayesi ve 300’ün altında işçi çalıştırması gerekirken, hizmet sektöründeki bir işletmenin KOBİ sınıfına girebilmesi için sermayesinin 50 milyon JPY’nin altında ve çalışan işçi sayısının da 100’ün altında olması gerekmektedir. Toptan ve perakende sektörü için KOBİ tanımlarına bakıldığında ise, toptancı sektöründe faaliyet gösteren işletmelerden, sermayesi 100 milyon JPY’nin ve çalışan işçi sayısı 100’ün altında olanlar, perakende sektöründe faaliyet gösteren işletmelerden ise, sermayesi 50 milyon JPY’nin ve çalışan işçi sayısı 50’nin altında olanlar KOBİ sınıfına girmektedir (<http://www.chusho.meti.go.jp>, 2013).

1.5. OECD, IASB VE BASEL KOMİTESİ KOBİ TANIMLARI

Dünya genelinde ekonomik gelişim politikasının uyandırılması ve sosyo-ekonomik gelişmelerin desteklenmesi amacıyla 1961 yılında kurulan ve Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 34 üye ülke ile varlığını sürdüren, dünyanın önde gelen uluslararası ekonomi örgütü konumundaki Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü-OECD, KOBİ tanımlaması yaparken yalnızca çalışan personel sayısını kriter olarak

almıştır. OECD yapmış olduğu tanımında KOBİ'leri 4 grup altında toplamaktadır. Buna göre, 1-9 arası personel istihdam eden işletmeler "Mikro İşletme", 10-49 arası personel istihdam eden işletmeler "Çok Küçük İşletme", 50-99 arası personel istihdam eden işletmeler "Küçük İşletme" ve 100-499 arası personel istihdam eden işletmeler "Orta Ölçekli İşletme" olarak tanımlanmıştır (OECD, 2005:17).

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'ni belirlemek misyonuyla 2001 yılında kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu-IASB, KOBİ'leri, işletmelerin nitel özelliklerini göz önünde bulundurarak tanımlamıştır. Buna göre, kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunmayan ve dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo yayımlayan işletmeler, IASB tarafından KOBİ olarak tanımlanmaktadır (<http://www.ifrs.org>, 2009).

Temel amacı bankaların ve dolayısıyla finans piyasalarının karşılaşılabilecekleri riskleri minimize etmek ve mevcut risklerin küresel piyasalarda sağlıklı ve hassas bir şekilde ölçülmesini sağlamak olan Basel Komitesi tarafından KOBİ tanımı yapılırken, işletmelerin yalnızca yıllık ciroları baz alınmıştır. Basel Komitesi'ne göre, yıllık ciroları 50 milyon € ve altında olan işletmeler KOBİ olarak tanımlanmıştır. Bu işletmelerden, 1 milyon €'yu geçmeyen miktarda banka kredisi kullananlar "Perakende KOBİ", 1 milyon €'nun üstünde banka kredisi kullananlar da "Kurumsal KOBİ" olarak nitelendirilmiştir (Felderer vd., 2011:3).

2. KOBİ'LERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

KOBİ'ler, ticaretin doğuşundan günümüze kadar var olan birimlerdir. İnsanlığın varoluşundan bugüne değin, ihtiyaçların karşılamasına yönelik hizmet veren ve günümüzde birçoğu KOBİ olarak nitelendirilen işletmeler olmuştur. İlkel toplumlarda, insanlar ihtiyaçlarını doğanın sunduğu doğal, işlenmemiş kaynaklarla sağlamaktaydı. Zamanla tarımın ve hayvancılığın gelişmesiyle, ihtiyaçların ve isteklerin temini için değiş-tokuş sistemi başlamış ve ticaretin temeli atılmıştır. Bu durum, ticari hayatın başlangıcından günümüze kadar, bireyleri yetkin olacakları meslekler edinmeye itmiş ve zaman içerisinde belirli meslek gruplarında uzmanlaşan insanlar henüz KOBİ olarak tanımlanmayan işletmeleri kurmuşlardır (Şenol, 2011:10).

Bu işletmelerin, ekonomik düzen içerisinde “KOBİ” olarak dikkate alınmaları, toplumsal dönüşüm süreçleri ile olmuştur. 18. ve 19. yüzyıllarda üretim sürecindeki yeni buluşlar ve buhar gücüyle çalışan makinelerin endüstriyi doğurması ile birlikte seri üretime geçilmiş ve dünya genelinde bir talep canlanması olmuştur. Bu gelişmeler, günden güne daha fazla işletmenin kurulmasını teşvik etmiş ve işletmeler canlanan talebi karşılamak için kitlesel üretime yönelmişlerdir.

Kitlesel üretim, işletmelerin büyümesinin ve üretim maliyetlerinin düşmesinin, böylelikle de düşük fiyatlı mal satma avantajı ile küçük işletmelere üstünlük kurmalarının yolunu açmıştır. 1970’li yıllara kadar devam bu süreç, “KOBİ” ve “büyük işletme” ayrımını doğurmuş, KOBİ’ler, büyük işletmelerin ürettikleri malların ara mamullerini üreterek varlıklarını sürdürmüşlerdir (Şenol, 2011:11).

1970’li yıllarda yaşanan petrol krizleri, küresel çapta bir sosyo-ekonomik dönüşüm sürecini başlatmıştır. Tüketicilerin mal ve hizmete olan talebinin, esnek örgütsel yapıyı gerektirmesiyle post-endüstriyel üretim anlayışı doğmuş ve sürekli değişen tüketim alışkanlıkları, tüketicilerin yaş, cinsiyet, gelir düzeyi gibi özelliklerinin üretimde dikkate alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Tüketici taleplerindeki farklılaşma ve talep çeşitliliğinin sürekli olarak değişmesi, bu şartlara uygun üretim yapabilecek örgütlenme yapısını gerektirmiştir. KOBİ’lerin, hızla değişen ve çeşitlenen talebe karşı zamanında cevap verebilecek esnek yapıda olmaları, değişen koşullar karşısında bir rekabet avantajına dönüşmüş ve bu avantaj KOBİ’lerin yeniden ilgi odağı olmalarını sağlamıştır (İlhan, 2006:273-274).

Ülkemizde KOBİ’lerin tarihsel gelişimine bakıldığında, “ahilik” kurumunun Türk girişimciliğinin temelini oluşturduğu görülmektedir. Aynı bölgede yaşayan esnaf ve zanaatkarların örgütlenerek kurduğu meslek organizasyonu olan “ahilik” veya diğer adıyla “lonca” teşkilatı, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorlukları dönemlerinde varlığını sürdürmüşlerdir. Uzun yıllar boyunca faaliyetlerini sürdüren lonca teşkilatları, Sanayi Devrimi ile birlikte başlayan sosyo-ekonomik gelişmeler neticesinde oluşan ölçek ekonomisine ve enerji ve makineleşmeye bağlı üretimin doğurduğu rekabet koşullarına uyum gösterememiş ve varlıklarını daha fazla sürdürememişlerdir (Aykaç vd., 2008:133).

Cumhuriyet sonrası döneme bakıldığında, 1923 yılında Cumhuriyetin ilk kuruluş döneminde piyasa ekonomisinin var olduğu, ancak 1929 yılında tüm dünyayı saran büyük buhranın etkisiyle 1950 yılına kadar ülke ekonomisinde devletçiliğin hakim olduğu görülmektedir. Ülkede yeterli sermayenin ve bilgi sahibi girişimcilerin olmaması, devletin ekonomide öncülük vazifesini üstlenmesine neden olmuştur.

Devlet, ekonomik canlanmayı hızlı bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla bir yandan kamu iktisadi teşekkülleri aracılığıyla ekonomide aktif rol alıp, bir yandan da özel sektör girişimciliğini teşvik etmek amacıyla çalışmalarda bulunmuş ve bu doğrultuda Teşvik-i Sanayi Kanunu ve Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu çıkarılmıştır. 1950-1980 yılları arasında, KÜSGEM kurulmuş, küçük işletmeler desteklenerek büyük işletmelerle yakın ilişkiler kurmaları sağlanmıştır (Özdemir vd., 2007a:181-183). Bu yıllar arasında girişimciliğe verilen önemin ve desteğin artmasıyla KOBİ'lerin ekonominin önemli bir aktörü olmasının yolu açılmıştır.

3. KOBİ'LERİN EKONOMİK ÖNEMİ

Dünya genelinde tüm işletmelerin %95'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır. Ülkemizde de, KOBİ'ler toplam işletme sayısının %99,8'ini, istihdamın %75,8'ini, maaş ve ücretlerin %54,5'ini, toplam cironun %63,3'ünü, faktör maliyetiyle katma değer %54,2'sini ve maddi mallara ilişkin brüt yatırımın %53,2'sini oluşturmaktadır. İhracatta, 1-9 kişi çalışan mikro ölçekli girişimlerin payı %17,8 iken, 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli girişimlerin payı %24,1, 50-249 kişi çalışan orta ölçekli girişimlerin payı %17,3, ithalatta ise, 1-9 kişi çalışan mikro ölçekli girişimlerin payı %5,7, 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli girişimlerin payı %16,2, 50-249 kişi çalışan orta ölçekli girişimlerin payı %17,9'dur (TUİK, 2014).

İstatistiki değerler, KOBİ'lerin ekonomi için ne derece önemli birimler olduğunu ortaya koymaktadır. Gelişmişlik seviyesine bakılmaksızın, bütün ülkelerde ciddi bir sayısal üstünlüğe sahip olan KOBİ'ler, gerek ekonomik gerekse sosyal açıdan vazgeçilemez olma özelliği taşımaktadırlar.

Özdemir vd.'ne (2007b:76) göre, günümüzde bir ülkenin ekonomisinin gücü, dinamizmi ve dengeli sosyal kalkınması, o ülkenin sahip olduğu KOBİ'lerin

nitelikleri ile doğru orantılı bir seyir göstermektedir. İraz'a (2006:367) göre de, rekabet ve katılımın sosyo-ekonomik yapının temelini oluşturduğu toplumlarda sosyal ve ekonomik istikrarın korunması ile KOBİ'lerin o toplumdaki etkinlik düzeyi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

3.1. İSTİHDAM AÇISINDAN KOBİ'LERİN ÖNEMİ

KOBİ'lerin ekonomik öneminin başında sağladıkları istihdam olanakları gelmektedir. KOBİ'ler, yapmış oldukları yatırımlar ve girişimler aracılığıyla birçok kişiye iş olanağı sunmakta, ülkedeki işsizlik oranının düşmesinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Özellikle, büyük işletmelerle kıyaslandığında KOBİ'ler, ekonomik dalgalanmalara karşı esnek yapılarının vermiş olduğu avantajla yeni piyasa şartlarına daha kolay uyum sağlayabilmekte ve varlıklarını sürdürebilmektedirler. Bu durum, KOBİ'lerin mevcut istihdamlarını koruyabilmelerini sağlamaktadır.

KOBİ'lerin bu esnek yapıları sayesinde küreselleşmenin getirmiş olduğu hızlı değişimlere büyük işletmelere göre daha hızlı uyum sağlayabilmeleri, ekonomik ve sosyal yapının gelişmesinde ve istihdamın artırılabilmesinde KOBİ'leri sosyo-ekonomik yapının önemli bir unsuru haline getirmiştir.

Büyük işletmelerin özellikle ekonomik kriz koşullarında kapanma veya küçülmeye gitmesiyle çok sayıda işçi işini kaybedilmektedir. Bu durum, üretimin önemli bir unsuru olan insan emeğinin etkin kullanımını engellemekte ve ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Ancak, KOBİ'lerin kapanma durumunda neden oldukları işsizlik büyük işletmelerle kıyaslandığında daha düşük oranda seyretmekte ve yaşanan ekonomik kayıp daha düşük bir seviyede gerçekleşmektedir (Öztürk, 2007:16).

KOBİ'lerin istihdam açısından bir diğer önemi de, niteliksiz işçi istihdamına olanak sağlamalarıdır. Büyük işletmelerin aksine KOBİ'ler, genellikle ücret avantajından dolayı vasıfsız veya orta vasıf seviyesindeki işçileri istihdam etmektedirler. Bu durumun sosyal bir katkısı olarak, istihdam riski taşıyan bireylerin ekonomik ve sosyal yaşama dahil edilip, sosyal dışlanma ve yoksulluk risklerinin

bertaraf edilmesi, KOBİ'lerin istihdam açısından taşıdığı önemi vurgulamaktadır (Özdemir vd., 2007b:70-74).

3.2. EKONOMİNİN DİNAMİZM KAYNAĞI OLMA AÇISINDAN KOBİ'LERİN ÖNEMİ

KOBİ'lerin en belirgin faydası olan istihdamın yanında, ekonomiye kazandırdıkları önemli katkılardan biri de, dinamizmdir. KOBİ'ler, kendilerini geliştirebilen, piyasadaki hemen her koşula uyum sağlayabilen, özellikle kriz dönemlerinde meydana gelen ani etkilere karşı kendilerini konumlandırabilen esnek yapıları sayesinde ekonomiye dinamizm kazandırmaktadırlar. Bu özellikleri dikkate alındığında ülkemiz açısından KOBİ'ler büyük bir öneme sahiptir. Ekonomik kriz şartlarına gösterdikleri başarılı uyum sayesinde KOBİ'ler, ülkemizde ekonomik buhranların derinleşmesini önlemede kilit rol oynamışlardır. Bu durum, toplumda meydana gelebilecek sosyal bir yıkımın önüne geçilmesinde de büyük bir öneme sahiptir (Çatal, 2007:341-345).

Toplumda orta sınıfı oluşturan KOBİ'lerin girişimcilik, üretim ve kaliteyi artırma konularına sürekli rekabet halinde olmaları toplumsal yaşamın ve ekonomik kalkınmanın güvencesini oluşturmakta ve bu yönüyle KOBİ'ler, ekonomik yapının sürekli olarak dinamik kalmasına katkıda bulunmaktadır (İraz, 2006:377).

KOBİ'ler, talepte meydana gelen ani değişmelere cevap verme konusunda büyük işletmelere kıyasla daha hızlı olabilmektedirler. Büyük işletmelerin böylesi ani değişimlere hızlı tepki vermeleri maliyet bakımından pek mümkün olamamaktadır. Nitekim dinamizm denildiğinde, her türlü koşula uyum sağlayabilen ve ani değişimlere karşı zamanında tepki oluşturup kendisini yenileyebilen mekanizmalar akla gelmektedir. Ekonomik yapı içerisinde bu dinamizmi esnekliğin vermiş olduğu avantajla KOBİ'ler gerçekleştirebilmektedir (Kandemir, 1995:24).

3.3. BÖLGESEL KALKINMA, VERGİ VE GELİR DAĞILIMI AÇISINDAN KOBİ'LERİN ÖNEMİ

KOBİ'lerin sağladığı katkılardan biri de, bölgeler arasındaki kalkınma düzeyleri arasındaki farkları azaltmalarındadır. Büyük işletmeler genel olarak ticari faaliyet hacminin yoğun olduğu metropol şehirlerde faaliyet gösterirken, KOBİ'ler ülkedeki bütün coğrafi bölgelere ve şehirlere dağılarak buldukları bölgenin kalkınmasında önemli rol oynamaktadırlar.

KOBİ'lerin esnek yapılarının, girişimci karakterlerinin ve kolay uyum sağlayabilme kabiliyetlerinin vermiş oldukları avantajla talep değişimlerine hızlı cevap verebilmekte, ekonomik dalgalanma dönemlerinin atlatılmasında rol oynamakta ve yeniliklerin denenmesinde adeta laboratuvar işlevi görmektedirler. Özellikle, istihdama yaptıkları katkı ile beraber bireylerin topluma yabancılaşmasının önüne geçen KOBİ'ler, yeniliklerin öğrenilmesinde çalışanlara sağladığı tecrübe ile de toplumun mesleki deneyim okulları olma görevini üstlenmektedirler (İraz, 2006:373).

Bunun yanında, devletin ülke genelinde vatandaşlarına götürmüş olduğu hizmetlerin ve yaptığı yatırımların en önemli kaynağı olan vergi açısından da KOBİ'ler büyük önem arz etmektedirler. KOBİ'ler istihdam, yatırım, üretim, katma değer, ihracat ve ödedikleri vergiler bakımından, gerek dolaylı gerekse dolaysız vergi açısından devlet yatırımları için önemli bir gelir kaynağı durumundadırlar (Çatal, 2007:341-345).

Diğer taraftan, KOBİ'lerin sosyal devlet anlayışının bir gereği olan toplumda gelir dağılımının sağlanması konusunda da önemli bir rol oynamaktadırlar. Gelir dağılımındaki farklılıklar, orta sınıfın güçlü olduğu toplumlarda daha az olmaktadır. Başka bir ifadeyle, gelir dağılımında adaletin sağlanması orta sınıfı oluşturan bireylerin fazla olmasıyla doğru orantılıdır. Bu durum, toplumda orta sınıfı oluşturan KOBİ'lerin önemine işaret etmektedir. KOBİ'ler, orta gelir grubunu temsil etmeleri nedeniyle, toplumda adil bir gelir dağılımının oluşmasında önemli bir unsur durumundadırlar (Öztürk, 2007:24).

Gül vd. (2010:120), esnek yapıda olmaları ve değişen koşullara kısa zamanda uyum sağlayabilmeleri, bölgesel kalkınmaya katkıda bulunarak bölgelerarası farkları minimize edebilmeleri, istihdama katkıda bulunmaları vb. üstün yönleri nedeniyle, KOBİ'lerin ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmalarında önemli yeri olduğunu ifade etmektedirler.

Özetle, KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal açıdan önemini ve sağladıkları faydaları şu şekilde belirtmek mümkündür (<http://www.iku.edu.tr>, 2005; Çatal, 2007:337-338):

- KOBİ'ler, istihdam ve yatırımdaki payları ile ekonominin temel unsurudur.
- KOBİ'ler, bölgeler arası kalkınma düzeyini dengelemede önemli bir role sahiptir.
- KOBİ'ler, girişimciliğin önde gelen aktörleridir.
- KOBİ'ler, sağladıkları istihdam olanakları ile toplum sosyal yapısını korumada rol oynarlar.
- KOBİ'ler, ekonomik dalgalanmalara daha kolay uyum sağlayarak sürdürülebilir refahın sağlanması katkıda bulunurlar.
- KOBİ'ler, gelir dağılımında denge unsurudur.
- KOBİ'ler, devlet açısından önemli bir gelir kaynağıdır.
- KOBİ'ler, büyük işletmelere hammadde, yarı mamul vb. girdi sağladıklarından, büyük işletmelerin tamamlayıcısı durumundadırlar.
- KOBİ'ler, ufak birikimlerin yatırımlara kanalize edilmesini sağlayarak tasarrufları teşvik edip kullanılmayan kaynakların işletilmesine katkıda bulunurlar.
- KOBİ'ler, talep değişmelerine ve talep çeşitliliğine cevap vermede ekonominin önemli unsurlarıdır.
- KOBİ'ler, ekonominin dinamizm kaynaklarıdır.

- KOBİ'ler, spesifik bir üretim alanında uzmanlaşmaya giderek kaynak verimliliğinde artış sağlarlar.

3.4. KALKINMA PLANLARINDA KOBİ'LER

Ekonomik ve toplumsal açıdan yukarıda bahsedilen öneme haiz KOBİ'lere ülkemizde verilen önem 1980 yılı sonrası meydana gelen gelişmelerle artmıştır. 1980 kararları ile ülkemizde dünyadaki trende paralel olarak yapısal bir dönüşüm ile özelleştirme uygulamalarına yönelim başlamıştır. Bu durum, ülkemizde girişimciliği ön plana çıkarmıştır. 1983 yılında KÜSGET'in kurulmasıyla, küçük sanayi işletmelerine merkezi bir kanal vasıtasıyla destekler sağlanmış ve ihracat yapan işletmeler teşvik görmeye başlamıştır. 1986-1990 yıllarını kapsayan beşinci beş yıllık kalkınma planında, Organize Sanayi Bölgelerinde Küçük Sanayi Sitelerinin kurulacağı belirtilmiş ve bu sayede KOBİ'lerin büyük işletmelerle ilişkilerinin artırılması sağlanmıştır (Özdemir vd., 2007a:183-185).

1990 yılında, KOBİ'lerin ekonomideki rolünü ve etkinliğini artırmak ve sanayide entegrasyonunu sağlayarak rekabet gücünü yükseltmek amacıyla Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)” kurulmuş ve altıncı beş yıllık kalkınma planında da, KOBİ'lerin desteklenmesi vurgusu yapılmış ve bu yönde belirlenen birtakım hedeflere yer verilmiştir. 1996-2000 yıllarını kapsayan yedinci beş yıllık kalkınma planında, Avrupa modelinden esinlenilerek KOBİ'lerin ön planda olduğu bir strateji geliştirilmiş ve 1996 yılı ülkemizde KOBİ yılı olarak ilan edilmiştir. Bu bağlamda, başta KOSGEB olmak üzere, KOBİ'lere hizmet vermekte olan bütün kamu ve özel kesim kuruluşları tarafından ihracat potansiyeli olan ancak henüz ihracat yapmamış KOBİ'lerin ihracata teşvik edilmesi ve bu işletmelerin dış ticarete yönlendirilmesi hedeflenmiştir (KOSGEB, 2003:14).

Sekizinci beş yıllık kalkınma planında, Orta Asya Cumhuriyetleri ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği ülkeleri ile ilgili ticari hedeflerde KOBİ'lerin desteklenmesi gerektiği belirtilerek KOBİ'lere verilen önem vurgulanmıştır. Aynı kalkınma planı dahilinde “Turizm ve Tanıtma” başlığı altında, sektördeki küçük işletmelerin gelişiminin destekleneceği ve bu işletmelerin KOBİ sınıfında

değerlendirileceği belirtilerek hizmet sektöründeki işletmelere yönelik bir karar alınmıştır. KOBİ'lerin Ar-Ge faaliyetlerine yönlendirilmesi ve üniversitelerle teknoparklar içinde kesişmelerinin sağlanması hedefi de, KOBİ'lere verilen önem doğrultusunda sekizinci beş yıllık kalkınma planına dahil edilmiştir (KOSGEB, 2003:15).

Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planında, KOBİ'lerin finansman olanaklarının kolaylaştırılarak, kayıtdışı finansmanın kayıt içine alınması hedeflenmiştir. Yine aynı planda, KOBİ'lerde nitelikli işgücünün yetiştirilmesine yardım edileceği ve kurumsal yönetim yapısının oluşturulması yönünde destek verileceği belirtilmiştir (DPT, 2006).

Taşıdıkları önem itibariyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de, KOBİ'lerin gelişmesi ve korunmasına yönelik hedefler belirlenmekte ve çizilen politikalarla bu hedeflere yönelik adımlar atılmaktadır. 2014-2018 yıllarını kapsayan onuncu kalkınma planında “Girişimcilik ve KOBİ'ler” başlığı altında, KOBİ'lerin günümüzdeki durum analizi yapılmış ve geleceğe yönelik hedef ve politikalar belirlenmiştir.

Bu hedef ve politikalar, KOBİ'lerin hem kendi aralarında hem de büyük işletmeler, üniversiteler ve araştırma merkezleriyle işbirliği halinde faaliyet göstermelerinin ve kümelenmelerinin desteklenmesi, KOBİ'lerin markalaşmalarının, kurumsallaşmalarının ve yenilikçi iş modelleri geliştirmelerinin sağlanması, esnaf ve sanatkârların değişen ekonomik ve sosyal şartlara uyum sağlayabilmesi için gerekli yapısal dönüşümlerin desteklenmesi, alışveriş merkezlerinin küçük esnaf ve sanatkârlara yönelik olumsuz etkilerinin giderilmesi ve bireylerin ve küçük işletmelerin ekonomik ve sosyal refaha katkılarını artırmak üzere kooperatifleşme faaliyetlerinin özendirilmesidir (DPT, 2013).

Piyasadaki işletmelerin tamamına yakını oluşturan ve ekonomik ve toplumsal olarak bu denli öneme haiz KOBİ'lerin, büyük işletmelerle kıyaslandıklarında yapıları gereği bir takım güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Benzer şekilde, küresel piyasa koşulları ve yapıları gereği KOBİ'leri bekleyen bir takım fırsatlar ve karşılaşılabilecekleri bazı tehditler de mevcuttur. KOBİ'lerin sahip oldukları güçlü

yönler, ekonomide dinamizmin devam etmesi ve toplumun kalkınmasına yapmış oldukları katkıların sürdürülebilir olmasında kilit rol oynamaktadır. Ancak, bununla birlikte ekonomik konjonktürün getirdiği birtakım tehditlere maruz kalabilecek zayıf yönleri de bulunmaktadır. KOBİ'lerin bu zayıf yönlerini güçlendirmeleri ve aynı zamanda güçlü yönlerini korumaları ve tehditleri fırsata çevirebilmeleri ekonominin güçlenmesinde ve dinamizmini korumasında büyük önem arz etmektedir.

4. KOBİ'LERİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ, KOBİ'LERE YÖNELİK FIRSATLAR VE TEHDİTLER

KOBİ'ler, gerçekleştirmekte oldukları üretim ve hizmetlerle, bir taraftan halkın ihtiyaçlarını giderirken diğer taraftan büyük işletmelerin ihtiyaçlarının da büyük bölümünü karşılamaktadırlar (Kandemir, 1995:26). Bu yönüyle büyük işletmelerin tamamlayıcısı olarak da işlev gören KOBİ'ler, küresel rekabet ortamında aynı zamanda büyük işletmelerle rekabet etme durumunda da kalmaktadırlar. Büyük işletmelerle kıyasla, sahip oldukları güçlü yönler KOBİ'lerin bu rekabet ortamında ayakta kalmasında önemli rol oynamaktadır.

KOBİ'lerin en belirgin güçlü yönleri, büyük işletmelere göre daha esnek yapıda olmalarıdır. KOBİ'ler, piyasayla olan sıcak ilişkileri sayesinde müşteri ihtiyaçlarını yakından görebilmektedir. Esnek yapılarının ve piyasaya kolay uyum sağlamalarının vermiş olduğu avantajla KOBİ'ler, tüketici tercihlerindeki değişikliklere kolay cevap verebilmektedir. Bu durum, KOBİ'leri ulusal ve çokuluslu işletmelerle rekabet edebilir duruma getirmektedir (Stefanovic vd., 2009:134).

KOBİ'ler, büyük işletmelerle kıyaslandıklarında, hem piyasaya daha kolay girip büyüebilme, hem de esnek yapıları gereği rekabet ortamına daha hızlı uyum sağlayabilme avantajları ile, kriz koşullarından daha az etkilenmekte ve küçülme ve faaliyet alanını değiştirme konusunda daha hızlı olabilmektedirler. Ayrıca, KOBİ'ler büyük miktarda finansman kaynağına ihtiyaç duymadan faaliyet alanını değiştirmenin avantajı ile kriz dönemlerinde piyasada tutunmaya devam edebilmekte ve piyasadan çekilme durumu olsa dahi büyük işletmelerin piyasadan çekilmesinde olduğu kadar yıkıcı bir ekonomik etki oluşturmamaktadırlar (Özdemir vd., 2006: 44).

KOBİ'lerde emek yoğun teknoloji ağırlıktadır. Genellikle düşük vasıflı işçi istihdam ederek daha düşük maliyet avantajı yakalayan KOBİ'ler, az yatırımla çok üretim sağlayabilmektedirler. Bu durum, sektörel düzeyde farklılık gösterse de, genellikle KOBİ'ler büyük işletmelere göre daha az yatırımla daha fazla ürün çeşitliliği sağlamaktadır (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012:31).

Sürekli olarak piyasa rekabet koşullarına ayak uydurma ve büyüme çabası içerisinde olan KOBİ'ler, bu durumun bir etkisi olarak dinamik kalabilmektedirler. KOBİ'lerin yalnızca bağımsız üretim yapmaktan öte, büyük işletmelerin üretimde kullandıkları yarı mamulleri üretiliyor olmaları, onları daha dinamik ve üretken konuma getirmektedir. Ayrıca, KOBİ'lerde genellikle dikey örgütlenmenin olmayışı daha hızlı kararlar alınabilmesine katkı sağlamakta ve çalışanların üretim sürecinin tamamında yer almasıyla çok yönlü uzmanlaşma sağlanabilmektedir (Özdemir vd., 2006:47-49).

KOBİ'lerin güçlü yönlerinin yanında en belirgin zayıf yönleri ise, sermayelerinin sınırlı oluşudur. Kuruluş aşamasında sınırlı bir sermaye ile piyasaya giren KOBİ'ler, zamanla finansman kaynağı bulmada zorluklarla yüz yüze gelmektedirler. KOBİ'ler, genellikle banka kredilerine bağlı olmakla birlikte, sermaye yapılarının yetersiz oluşu, bankaların talep ettikleri teminat olanaklarını sağlamakta güçlük yaşamaları ve kredi derecelendirme notlarının düşük oluşu veya olmayışı nedenleriyle banka finansmanı bulmakta zorlanmaktadır (OECD, 2009:6).

KOBİ'lerin sermayelerinin yetersiz oluşu, yeni teknolojileri temin etmede zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Sermaye yetersizliği aynı zamanda, nitelikli personel istihdam etmede ve personel eğitimi için gerekli yatırımın yapılmasında da bir engel olarak KOBİ'lerin karşısına çıkmaktadır. Bu durum, KOBİ'lerin teknik bilgi düzeyinin eksik olmasına sebep olmakla beraber, belirli standartlardaki üretim kalitesini yakalamalarına engel olmakta ve küresel rekabet ortamında bir dezavantaj olarak kendisini göstermektedir.

KOBİ'ler için küresel rekabet ortamındaki bir diğer dezavantaj ise, KOBİ'lerin pazar bilgilerinin yetersiz olmasıdır. KOBİ'ler genel olarak piyasadaki

talebe ilişkin trend analizi yapmadan ve pazar paylarını bilmeden üretim yapmaktadırlar. Pazara ilişkin bilgi eksikliği ise etkisini en çok dış pazarlarda göstermektedir (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012:35-36).

Pazarlama ve tanıtım için yeterli altyapıları olmayan KOBİ'lerin bu zayıf yönü, marka olma konusunda bir engel olarak karşılına çıkmakta ve ürettikleri üründen istedikleri katma değeri alamamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle KOBİ'ler genellikle fason çalışmakta ve büyük işletmelerle rekabet şansı yakalayamamaktadır (Aras ve Müslümov, 2001:7).

Bu durum, KOBİ'lerin pazar payını sınırlandırmaktadır. KOBİ'ler için örgütsel yapının yetersiz oluşu da, pazarlamada yetersiz kalmalarına sebep olmaktadır. KOBİ'ler genel olarak müteşebbisi tarafından yönetilmekte ve pazarlama, muhasebe, insan kaynakları gibi bir departmanlaşmaya gitmemektedirler. Uzmanlık gerektiren bu gibi alanlarda yeterli donanımı olan yöneticiye sahip olmayan KOBİ'ler, yönetimde zafiyet yaşamaktadır (Özdemir vd., 2006: 51-52).

KOBİ'lerin çeşitli güçlü ve zayıf yönlerinin yanında, küresel rekabet ortamının, sürekli değişen rekabet koşullarının, teknolojik gelişmelerin ve bu gelişmelerle beraber KOBİ'lerin yapıları gereği onları bekleyen bir takım fırsat ve tehditler de bulunmaktadır. Ekonominin küreselleşmesi ile uluslararası piyasalarda sermaye dolaşımının hızlanması, ülkeler arası ticaret sınırlarının kalkması, iletişim ve bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve muhasebe ve finansman alanlarında yapılan yeni düzenlemeler, KOBİ'ler için fırsatları ve tehditleri beraberinde getirmektedir. Değişen bu koşullar karşısında ülkemizdeki KOBİ'leri bekleyen fırsat ve tehditler, Tablo 3'te KOBİ'ler için GZFT (SWOT) analizi kapsamında verilmiştir.

Tablo 3. KOBİ'ler İçin GZFT (SWOT) Analizi

KOBİ'lerin Güçlü Yönleri
Üretim yapılarının ve karar alma mekanizmalarının esnek olması
Ekonomik dalgalanmalara ve konjonktür değişimlerine kolay uyum sağlayabilmeleri
Dinamik yapıda olmaları ve girişimcilik potansiyeli taşımaları
Yöneticilerinin başarıya ve büyüme yönünde istekli olması
Yeniliklere açık olmaları ve fırsatları takip etmede istekli olmaları
Yönetici ve personel arasındaki iletişimin yakın olması
Müşteri ilişkilerinin yakın olması sebebiyle yerel pazarları iyi tanıyor olmaları ve yeni talepleri sağlayabilmeleri
Faaliyet gösterdikleri alanda uzmanlaşıp ürün çeşitliliğini artırabilmeleri
Özsermaye ağırlıklı çalışmaları sayesinde ekonomik krizlerden daha az etkilenmeleri
İstihdam sorunun çözümünde rol oynamaları
Bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaları
Emek-yoğun çalışmaları sebebiyle yatırım verimliliklerinin yüksek olması
KOBİ'lerin Zayıf Yönleri
Finansman kaynağı bulmada zorluk yaşamaları
Sermayelerinin ve teminat olanaklarının kısıtlı olması
Proje hazırlama ve uygulama konusundaki deneyim eksiklikleri nedeniyle projeye dayalı devlet desteklerine erişimde zorluk yaşamaları
Kamu ihalelerini takip ve bu ihalelere teklif verme konularında yetersiz kalmaları
Sermaye piyasası araçlarından yeteri kadar yararlanamıyor olmaları
Alacakların tahsilatında zorluk yaşamaları
Fizibilite çalışması ve iş planı hazırlamadan iş kurmaları
Kurumsallaşmakta zorluk yaşamaları
Kalifiye eleman bulmakta ve maliyetini karşılamakta zorluk yaşamaları
Teknolojik yenilikleri uygulamakta zorluk yaşamaları
Yönetim fonksiyonlarının uygulanmasında yeterli bilgi ve tecrübe sahibi olunmaması
Tanıtım ve pazarlama konularında yeterli bilgi ve tecrübe sahibi olunmaması
Marka oluşturma konusunda yetersiz olmaları
Aile şirketleri yapısından kaynaklanan sorunları çözememeleri
Uluslararası işbirliği yapma olanaklarının sınırlı olması
Ar-Ge yatırımlarının düşük olması veya hiç olmaması
Ölçek ekonomisinden yararlanamamaları
Ürettikleri üründen düşük katma değer alıyor olmaları

Pazarlık imkanlarının kısıtlı olması

Dış pazarlarla ilgili yeterli bilgi düzeyinde olmamaları

Üretimi belirli standartlar düzeyinde korumada zorlanmaları

Kayıt dışı işlemlerin var oluşu ve bankalara ve diğer finans kuruluşlarına yeterli ve doğru bilgi sunamamaları

KOBİ'lerin Bekleyen Fırsatlar

Finansmana erişimde yeni finansal araçların varlığı

KOBİ'lere finansman desteği veren ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların olması

Kalkınma Ajansları, Yatırım Destek Ofisleri, KOSGEB Hizmet Merkezlerinin yaygınlaşması

Üniversite sayısının artması ve üniversite araştırma merkezleri ile sanayi arasındaki işbirliği faaliyetleri

KOSGEB hedef kitlesinin hizmet ve ticaret sektörlerini de kapsayacak şekilde genişlemesi

E-ticaretin yaygınlaşması

Afrika, Orta Asya gibi yeni pazar imkanlarının doğması

KOBİ'lere Yönelik Tehditler

Küresel pazarlarda yeni rakiplerin ortaya çıkması

Çin ve Güney Asya ülkelerinin ucuz üretim yapıyor olması

Yakın çevremizde ve bölgemizde yaşanan istikrarsızlıkların KOBİ'lerin ihracatını olumsuz etkilemesi

Kredi garanti ve girişim sermayesi sistemlerinin yeterince yaygınlaşmamış olması

Kamu-Üniversiteler ve KOBİ'ler arasındaki işbirliğinin istenilen düzeyde olmaması

Üretimde ve özellikle enerjide dışa bağımlılığın artması

AVM'lerin ve küresel büyük işletmelerin artması

KOBİ'lere yönelik politika üreten kurumlar arası koordinasyonun yeterli olmaması

Farklı kurumlar tarafından alınan benzer içerikli belgeler nedeniyle işgücü ve zaman kayıplarının yaşanması

Mesleki eğitime yeterince önem verilmiyor olması

Vergi yükümlülüklerinin fazla olması ve bu durumunun KOBİ'lerin dış pazarlarda rekabet edebilirliğini güçleştirmesi

Yurtiçi ve yurtdışı yatırım alanlarına yönelik yeterli rehberlik hizmetinin sunulmaması

Kaynak: KOSGEB, 2015:35-38; KOSGEB, 2011:50-51; Aykaç vd., 2008: 180-182; ABİGEM, 2010: 27.

5. KOBİ'LERİN GENEL OLARAK KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Ülke genelinde faaliyet göstermekte olan işletmelerin büyük bir çoğunluğunu oluşturan ve ülke ekonomisi için büyük öneme sahip olan KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunları, “Yönetim Sorunları”, “Üretim Sorunları”, “Pazarlama Sorunları” ve “Finansman Sorunları” olarak dört başlık altında incelemek mümkündür.

5.1. YÖNETİM SORUNLARI

KOBİ'lerde işletme sahiplerinin aynı zamanda işletmenin yöneticisi konumunda olması ve bu kişilerin genellikle teknik kökenli olması ve yönetim, üretim, pazarlama ve finansman gibi alanlarda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmamaları yönetim sorunlarını da beraberinde getirmektedir (Bilici ve Kolçak, 2013:17).

KOBİ'lerin yönetim sorunlarının temel sebebi, kurumsal yönetim anlayışının henüz yerleşmemiş olmasıdır. Kurumsallaşmanın olmaması, diğer bir ifadeyle yönetimde profesyonelleşmenin olmaması işletme faaliyetlerinin etkinlikten ve verimlilikten uzaklaşmasına neden olmaktadır (Eleren ve Kayahan, 2008:18).

KOBİ'lerin kurumsallaşamaması, kurumsal bir planlama ve karar alma mekanizmasının olmamasını da beraberinde getirmektedir. Bu durum, geleceğe dönük hedeflerin ve bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak alternatif planların geliştirilememesi ve hedefe giden yolda karşılarına çıkabilecek fırsatların ve engellerin belirlenmemesine ve KOBİ'lerin faaliyetlerini bilimsel ilkelerden ziyade kişisel yetenek ve öngörülerle sürdürmelerine neden olmaktadır. Hedefe yönelik planlar belirlense bile bunlara tam katılımın sağlanamaması da, KOBİ'lerin büyümesinin önünde engel teşkil etmektedir (Akgemci, 2001:21). Bu bağlamda, koordinasyon da KOBİ'lerin temel yönetsel sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

KOBİ'lerde bir örgüt yapısının olmaması, planların hedeflerle uyumlaştırılmaması ve ekip çalışması hususunda işletme sahiplerinin tutumlarının belirleyici olması, KOBİ'lerde koordinasyonun önüne geçmektedir. Akgemci'ye (2001:21) göre bu durum, hızlı ve esnek kararlar alınmasını sağlamakla beraber,

karar alma sürecindeki farklı görüşler bilimsel tekniklerin kullanılmasının önüne geçmektedir.

KOBİ'lerde yönetim konusunda yaşanan başka bir sorun da, aile işletmelerinin yaşadıkları başarısızlıklardır. Çoğunlu kurumsal yönetim ilkelerinden uzak olan aile işletmelerini başarısızlığa götüren nedenler bilgi ve tecrübe gereken işlerde yeterli donanımın yakalanamaması, aile içi yaşanan çatışmalar, işletme çıkarlarının aile çıkarlarının gerisinde kalması ve işletme yönetiminin kime devredileceği konusunda görüş birliğine varılamaması olmaktadır (Bilen ve Solmaz, 2014:66).

KOBİ'lerin yönetsel sorunlarından bir diğeri de, etkin kontrol sistemlerinin olmamasıdır. Planlama konusunda yaşanan yetersizliği çoğu zaman, zamanı etkin olarak kullanabilecek yöntemlerin geliştirilememesi, standart bir başarı değerlendirme sisteminin olmaması, bilgi işlem sistemlerinin yeteri düzeyde kullanılamaması ve denetim fonksiyonunun işletme sahiplerinin inisiyatifine kalması takip etmektedir (Akgemci, 2001:22).

5.2. ÜRETİM SORUNLARI

KOBİ'ler esnek yapılarının etkisiyle, büyük işletmeler gibi kitle üretim yerine, siparişe üretim yapabilmektedirler. Ancak, büyük işletmeler kitle üretim yaparak sürekli olarak aynı tedarikçiden mal alma imkanına sahip olurken, sipariş üzerine üretim yapan KOBİ'lerin tedarikçileri sıklıkla değişebilmektedir. KOBİ'lerde stok yönetimi de büyük işletmelerde olduğu gibi işlememektedir. Sipariş üzerine üretim yapan KOBİ'ler, stoğa yönelik üretim yapmadıkları için hammaddeleri temin etmede sorun yaşayabilmektedirler (Bilici ve Kolçak, 2013:20-21).

Tedarikte ve stok yönetiminde yaşanan bu sorunlar, KOBİ'ler için hammadde ve mal tedarikinde her zaman aynı kaliteyi yakalayamama sorununu doğurmaktadır. Bu durum, üretime yansımakta ve belirli bir kalitede üretim yapılmasını engellemektedir. Özellikle, yan sanayi olarak faaliyet gösteren işletmeler, üretimde belirli bir kalite standardının sağlanamaması nedeniyle çoğunlukla yurtiçi piyasalara yönelik olarak üretim yapmaktadırlar. Finansman imkanlarının ve mali desteklerin eksikliğinin yanında, kalite sistem belgelendirme konusunda yönetmeliklerin belirsiz

olması da üretim kalitesinde standardizasyon sağlamada KOBİ'lerin yaşadığı bir başka sorundur. Kalite standardizasyonunda yaşanan bu sorunlar, KOBİ'lerin ihracatta sorun yaşamamasında da etkili olmaktadır (Karagöz, 2008:56-57).

KOBİ'ler, genellikle teknoloji-yoğun üretim yerine emek-yoğun üretim sürecinin yaşandığı ekonomik birimler olarak faaliyet göstermektedirler. KOBİ'lerin emek-yoğun çalışmasındaki en önemli etken finansman sorunudur. Finansman sorunu, KOBİ'lerin teknolojik yenilikleri uygulamasına engel olmakta ve KOBİ'leri emek-yoğun çalışmak zorunda bırakmaktadır. KOBİ'lerin yeni teknolojileri üretim sistemine uygulanmasında ve Ar-Ge yatırımları için yeterli finansman kaynağı bulmakta güçlük yaşanması, başta üretim kalitelerine yansımakta, bu da satış gücünü ve büyük işletmelerle rekabet etme kabiliyetini azaltmaktadır. Ulusal piyasada durum böyleyken, uluslararası pazarlarda rekabet etme ve ihracat yapma şansı da azalmaktadır (Ersöz, 2010:7-8).

5.3. PAZARLAMA SORUNLARI

Küresel piyasalarda faaliyet gösteren işletmelerin günden günde artması, KOBİ'leri pazar sınırlarını genişletmeye ve hedeflenen pazarlardaki işletmelerle rekabet etmeye zorlamaktadır. Gerek hedeflenen yeni pazarlarda, gerekse faaliyet gösterilen pazarlarda rekabet avantajı elde edebilmek için ise, pazarlama kaçınılmaz hale gelmektedir. Ancak, bir takım nedenler KOBİ'lerin hedefledikleri pazarlara girmesi ve orada tutunmasını zorlaştırmaktadır. Müftüoğlu'ndan (1991) aktaran Bilici ve Kolçak (2013:23), bu nedenleri şöyle belirtmektedir:

- KOBİ'lerde büyük işletmelerde olduğu gibi, uzman personelin bulunduğu ayrı bir pazarlama departmanı bulunmamaktadır.
- KOBİ'lerde yeterli düzeyde pazarlama anlayışı bulunmamaktadır.
- Sağlam temellere dayanan, düzenli bir pazar araştırması yapılmamakta ve pazarlama araçlarından yeterli ölçüde yararlanılamamaktadır.
- Finansman sorunları, KOBİ'lerin karmaşık satış kanallarını kullanmasına engel olmaktadır.

- Sipariş üzerine üretim yapılıyor olmaları ve üretim kapasitelerinin yetersiz olmasından dolayı, kitle üretim yapılamamakta ve kitle üretimin avantajlarından yararlanılamamaktadır.

- Dış pazarlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları, KOBİ'leri yerel pazarlara yönelik üretim yapmaya itmektir.

Pazarlama konusunda yaşanan sorunlar kendini özellikle ihracatta göstermektedir. KOBİ'lerin dış ticaret için organize olamamaları, ihracat için yeterli pazarlama ve satış stratejilerinin olmaması ve ihracat için gerekli olan yabancı dile sahip personelin olmaması KOBİ'lerin ihracatını olumsuz etkilemektedir

Finansmanın KOBİ'ler için önemli bir sorun olduğu ve müşterilere ulaşmak için tanıtım, pazarlama vb. giderlerin ek finansman kaynağı gerektirdiği göz önüne alındığında, e-ticaret KOBİ'ler için önemli bir fırsat haline gelmektedir. E-ticaret, yüksek miktarlarda yatırım ve harcama yapmadan, internet üzerinden tüm dünyada müşterilere ulaşma imkanı sağlamaktadır. E-ticaret faaliyetlerine yönelerek bu tür giderlerin getirmiş olduğu ek finansman kaynağı bulma yükümlülüğünden kurtulup, uluslararası pazarlarda büyük işletmelerle rekabet etme imkanına kavuşmak, KOBİ'lerin önünde bir fırsat olarak durmaktadır (Kalaycı, 2008:148).

5.4. FİNANSMAN SORUNLARI

KOBİ'lerin en sık karşı karşıya kaldığı sorun finansman sorunudur. KOBİ'ler tüm işletmelerde olduğu gibi, faaliyetlerini sürdürebilmek için işletme sermayesine ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak, KOBİ'ler işletme sermayelerinin yetersiz olmasından dolayı, faaliyetlerin sürdürülmesi için özsermaye dışındaki finansman kaynaklarına sıkça başvurmak durumunda kalmaktadırlar.

KOBİ'lerde işletme sermayesinin yetersiz olmasının çeşitli sebepleri olabilmektedir. İşletme kuruluşunda planlamanın doğru yapılamaması, zararlı sonuçlanan faaliyetler, kısa vadeli yabancı kaynakların uzun vadeli işlere tahsis edilmesi, alacakların vadesinde tahsil edilememesi ve hammadde fiyatlarındaki artışlar, KOBİ'lerin işletme sermayesi sıkıntısına düşmesine neden olabilmektedir. Bir yandan faaliyetlerin devamı için gerekli olan işletme sermayesinin yetersiz oluşu,

bir yandan da borçların vadesinde ödenmesi gerekliliği KOBİ'lerde dış finansmanı zorunlu hale getirmektedir (Bilici ve Kolçak, 2013:32).

Henüz kuruluş aşamasında sermaye yetersizliği ile başlayan finansman sorunu ve bu sorunun aşılmasında rol oynayacak bir finans departmanının olmaması, KOBİ'lerin yönetim, üretim, pazarlama, ar-ge gibi alanlarda da karşısına çıkmaktadır. Finansman sorunundan dolayı uzmanlık gerektiren işlerde nitelikli personel istihdam etme sıkıntısı yaşayan KOBİ'ler, üretim sürecinde kullanılmak üzere yeni teknolojileri uygulamakta ve ar-ge yatırımı yapmakta da sıkıntı yaşamaktadırlar (Türkoğlu ve Çelikkaya, 2011:4).

KOBİ'lerin finansman sorunlarının temel sebebi özsermayelerinin zayıf olmasıdır. Basel III kriterlerinin uygulanması ile beraber, kredi talebinde bağımsız derecelendirme kuruluşları veya bankalar tarafından kredi derecelendirme notu tespit edilecek olan KOBİ'lerin özsermayelerinin zayıf oluşu kredi derecelendirme notlarını düşürüp, kredi maliyetini yükseltebilmekte ve aynı zamanda kullanılacak kredinin limitinin ve vadesinin az olması sonucunu doğurabilmektedir. Banka kredi kullanımı karşılığında talep ettikleri teminatlar da KOBİ'lerin finansman anlamında yaşadığı bir başka sorundur. Talep edilen yüksek teminatları göstermekte zorlanan KOBİ'ler, finansman sorununun içinde kısır bir döngüye girmekte ve yeni yatırımlar yapmakta güçlük yaşamaktadırlar (Ersöz, 2010:7-8).

Bankalar ise, büyük işletmelere göre daha riskli gördükleri ve istedikleri teminatları gösteremeyen KOBİ'ler yerine büyük işletmelere kredi sağlamayı tercih etmektedirler. KOBİ'lerin mali tablolarının bankalar tarafından yeterince güvenilir bulunmaması da bu durumu etkilemektedir. Muhasebe kayıtlarının yalnızca yasal yükümlülük olarak görülmesi (Akgemci, 2001:29) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmasında yaşanan güçlükler de, bu konuda KOBİ'lerin önünde bir sorun olarak durmaktadır.

Gelişmiş piyasalara bakıldığında KOBİ'lerin toplam krediler içindeki payı yüzde 40-50'lere ulaşmaktadır. Türkiye'de ise bu oran henüz bunun yarısı civarındadır (Yılmaz, 2014:3). Bu veri, ülkemizdeki KOBİ'lerin gelişmiş ülkelerdeki KOBİ'lere göre banka kredisi kullanmada yaşadığı güçlüğü göstermektedir.

KOBİ'lerin özellikle Basel III koşulları karşısında bu durumu tersine çevirebilmeleri için güvenilir bir finansal raporlamaya yönelmeleri faydalı olacaktır.

5.5. DENETİM SORUNLARI

Küreselleşme ile birlikte işletmelerin piyasa aktörlerine güvenilir bilgi sağlamaları gereksinimi de daha önemli boyutlara ulaşmaktadır. Kayıt dışı işlemlerin varlığı, gerçeği yansıtmayan bilgiler sunulması piyasa aktörlerinin alacakları kararın kalitesini etkilemekte ve bu durum denetimi, özellikle de uluslararası geçerliliği olan standartlar çerçevesinde gerçekleştirecek denetim faaliyetlerini zorunlu kılmaktadır.

Can ve Akyüz (2008:99) denetimi, tarafsız bir şekilde yürütülen bir inceleme ve kanıt toplama neticesinde, iktisadi faaliyetlerin önceden belirlenmiş kriterlerle örtüşme düzeyini araştırmak ve sonuçlarını ilgi duyanlara bildirmek amacıyla gerçekleştirilen bir süreç olarak tanımlamaktadırlar. İşletmelerin iç veya dış denetime tabi tutulmalarının temel nedeni, işletme faaliyetlerinin kuruluş amaçlarına ne derece ulaştığının tespit edilmesidir. Bu açıdan denetim, işletme faaliyetlerinin şeffaf bir şekilde yürütülmesinde ve işletme varlıklarının etkin bir şekilde kullanılmasında tamamlayıcı bir role sahiptir.

Büyük işletmeler gibi KOBİ'ler için de varlıkların etkin kullanımı, ulaşılması gereken en önemli hedeflerden biridir. KOBİ'lerin iç ve dış çevredeki durumlarının denetim mekanizması ile analiz edilmesi ve belirlenen amaçların ulaşılan sonuçlarla ne derece örtüştüğünün tespit edilerek geleceğe yönelik yol haritasının çizilmesi kar elde etme ve varlığını devam ettirebilme konusunda stratejik bir öneme sahiptir (Ar ve İskender, 2005).

Akgemci (2000:26), bu denli öneme haiz denetim konusunda KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunları şu şekilde belirtmektedir:

- Mal ve hizmetler ile beşeri kaynaklar için kabul gören bir standardın olmaması,
- Örgütsel faaliyetlerde zamanın etkin kullanımını sağlayacak yöntemlerin geliştirilememesi,

- Mal ve hizmet üretimi sürecini etkinleştirecek plan ve programın olmamasının getirmiş olduğu karmaşa,

- İstikrarlı bir başarı değerlendirme sisteminin olmaması,

- Bilgi işlem sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılamaması,

- Düzeltici eylemlerin işletme sahiplerinin inisiyatifinde olması.

Diğer taraftan, KOBİ'lerin uluslararası geçerliliği olan bir muhasebe ve finansal raporlama sistemini kullanmıyor olmaları, finansal tabloların etkin bir şekilde denetiminin önüne geçmekte ve finansal tablo kullanıcılarına nitelikli bilgi sunulamaması sonucunu doğurmaktadır. Ancak, özellikle Basel III kriterlerinin uygulanma süreci KOBİ'lerin denetime ve derecelendirmeye elverişli finansal bilgiler sunmasını ve şeffaflaşmasını gerektirmektedir. Bu noktada, KOBİ'lerin uluslararası geçerliliği olan bir finansal raporlama dilini kullanmaları, etkin bir iç denetim mekanizması oluşturmaları ve finansal tablolarının uluslararası geçerliliği olan denetim standartları çerçevesinde bağımsız denetime tabi olmaları, KOBİ'lerde kurumsallaşmanın ve şeffaflaşmanın önünü açmada etken olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KOBİ'LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (KOBİ UFRS)

KOBİ'ler, yapıları gereği büyük işletmelerden farklı özelliklere, farklı avantaj ve dezavantajlara sahiptir. KOBİ'lerin karşılaştıkları problemler de büyük işletmelere göre farklılık göstermektedir. Bu problemler, KOBİ'lerin yapıları göz önüne alınarak getirilecek çözümleri gerektirmektedir. Finansal raporlamada ortak bir dile sahip olunamaması da, KOBİ'lerin yapılarına uygun çözüm gerektiren bir konudur. Bu bağlamda, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) KOBİ'lerin uygulamada zorlanacağı hükümler içerdiği için, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından KOBİ'lerin yapıları göz önüne alınarak KOBİ'ler için UFRS seti oluşturulmuştur. KOBİ UFRS olarak da nitelendirilen bu standart setinin temeli UFRS ile aynı eksendedir. Ancak, KOBİ'lerin UFRS'de uygulamada zorlanacağı bazı hükümlere KOBİ UFRS'de yer verilmemiş ve uygulama kolaylığı sağlanması açısından daha basit yöntemler belirlenmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde, muhasebe standartları ve uluslararası finansal raporlama standartları ile ilgili kavramsal çerçeve çizildikten sonra, KOBİ'ler için oluşturulan KOBİ UFRS seti, KOBİ UFRS ile tam set UFRS arasındaki farklılıklar ve KOBİ UFRS'nin muhtemel etkileri ele alınmaktadır.

1. MUHASEBE STANDARTLARI

Standart kavramı, eğitim, teknoloji, kültür, sanat, iş hayatı gibi yaşamın hemen her alanında karşımıza çıkan bir kavramdır. Temel anlamı “belirli bir tipe göre yapılmış, tek biçim” olan standart kavramı, işletmeler için de faaliyetlerin sürekliliği, belirli bir kalite ve dereceyi yakalama, rekabet edebilirlik ve piyasaya uyum sağlama açılarından hayati önem arz etmektedir. İşletmeler açısından standart(lar), bir ürünü imal etme, bir hizmetin sağlanması, işletme içi ve işletme dışı süreçlerin yönetimi gibi bir dizi faaliyet için adeta bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

Muhasebe açısından bakıldığında ise standartlar, muhasebe için gerekli bilgilerin üretilmesi ve kullanılması esnasında izlenmesi gereken yol ve ilkeler

bütünü olarak tanımlanabilir. Akgül ve Akay'dan (2006) aktaran Kocamaz (2012:106), muhasebe standartlarını muhasebe işlemlerine yön verip finansal tabloların hazırlanmasında belirli bir düzen oluşturan normlar olarak tanımlamıştır. Yazıcı'ya (2003:35) göre muhasebe standartları, muhasebenin evrensel ilkeleri doğrultusunda belirlenen, tek düzen envanter ve tekdüzen hesap işlemleri ile ilgili direktif ve hükümlerden oluşan, mali tabloları belirli amaçlar doğrultusunda düzenleme, değerlendirme ve sunma bildirimleri gibi muhasebeye tutarlı bir bütünlük kazandıran kurallar setidir. Elitaş da (2011:7) muhasebe standartlarını, muhasebe uygulamalarının yönünü çizip finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren ilkeler olarak tanımlamıştır.

1.1. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞUMU

Muhasebe standartlarının ilk oluşumu ulusal bazda olmuştur. İngiltere'de bu yönde atılan ilk adım 1844 yılında çıkarılan “şirketler kanunudur”. Bu adımın doğmasında mesleki kuruluşların muhasebede standart bir yöntem belirleme ihtiyacı etkili olmuştur (Özkan ve Terzi, 2010:28). 1844 yılında getirilen şirketler kanununa 1900 yılında denetim başlığı da eklenmiş ve kanun, 1947 yılında yeniden değiştirilmiştir. 1970 yılına kadar olan süre zarfında, İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü muhasebe uygulamalarına ilişkin çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların neticesinde, 1970 yılında muhasebe standartları oluşturulmuş ve aynı yıl Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (ASSC) kurulmuştur. Komite tarafından 1990 yılına değin, muhasebe standartları ile ilgili düzenlemeler yapılmış, ancak bu düzenlemelerin yasal bir yaptırım gücü olmadığı için muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik sistem 1990 yılında revize edilmiştir. Yeni sisteme göre, bu komite Muhasebe Standartları Kurulu (ASB) adını alıp, muhasebe standartlarının oluşumu ve yayınlanması ile yetkili resmi kuruluş olmuştur. Finansal Raporlama Konseyi (FRC) adı ile kurulan kuruluş da, getirilen standartların işleyişindeki etkinliği gözetimden sorumlu tutulmuştur (Başpınar, 2004:44).

Muhasebe standartları ile ilgili ABD'de ilk düzenlemeler 1929 yılında yaşanan büyük buhranın ardından yapılmıştır. Bu bağlamda, 1933 yılında Menkul Kıymetler Yasası ve ardından 1934 yılında Menkul Kıymetler Borsası Yasası

çıkarılarak, Amerikan Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na (SEC) muhasebe standartları ve finansal raporlama konularında düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. 1939 yılına kadar muhasebe üzerine bazı düzenlemeler yapan SEC, muhasebe standartlarının belirlenmesine yönelik yetkisini büyük oranda özel sektörü düzenleyici kuruluşlara kullandırarak, kendi yetki alanını gözetimden yana kullanmaktadır (<http://highered.mheducation.com>, 2014).

Bu kuruluşlardan Amerikan Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA), muhasebe standartlarının düzenlenmesine yönelik faaliyetlerini 1939-1959 yılları arasında sürdürmüş, 1959-1973 yılları arasında muhasebe standartlarının düzenlenmesinde Muhasebe Prensipleri Kurulu (APB) dönemi yaşanmış ve 1973 yılı itibariyle işlevi günümüzde de devam eden Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) dönemi başlamıştır. 7 üyeden oluşan FASB, toplantılarını kamuya açık olarak gerçekleştirmekte ve muhasebe standartlarının düzenlenmesinde ilgili tüm çevrelerin bulunduğu ve bilgilendirildiği katılımcı bir politika izlemektedir. FASB'nin getirmiş olduğu düzenlemeler her ne kadar büyük oranda özel sektörün katılımı ile belirlense de, SEC bu düzenlemeleri denetlemekte ve onaylamadığı bir standardın geliştirilmesini isteyebilmektedir. Öte yandan, SEC'nin bu düzenlemeleri tanıyor olması ve onay vermesi FASB'nin getirmiş olduğu standartları etkili kılmaktadır (Üstündağ, 2000:38).

Almanya'da ise muhasebe alanındaki ilk düzenlemeler Prusya yasası ile 1794 yılında gerçekleşmiştir. Bu kanun muhasebe işlemlerinde uzunca bir dönem etkili olmuştur. 1861, 1874 ve 1897 yıllarında revize edilen Alman Ticaret Kanunu özsermayeyi muhafaza etme amacı gütmektedir. Ancak, 1980'li yıllarda AB ile uyum girişimleri Alman Ticaret Kanunu'nu da etkilemiş ve 1985 yılında muhasebe ve finansal raporlama ile ilgili AB yönergeleri Alman yasalarında yerini almaya başlamıştır (Özkan ve Terzi, 2010:35-40).

Muhasebe ve finansal raporlamaya ilişkin düzenlemelerin halen Ticaret Kanunu vasıta ile yapıldığı Almanya'da, 17 Mart 1998 yılında Alman Muhasebe Standartları Komitesi (DRSC) kurulmuştur. Tüzel ve gerçek kişilerden oluşan 125 DRSC üyesi, aynı yıl 7 bağımsız üyeden Alman Muhasebe Standartları Kurulu'nu (DSR) oluşturmuştur. DSR'nin direk olarak yasal düzenleme yapma yetkisi

bulunmamaktadır. Organizasyon ve finansman yapısı FASB ile benzerlik gösteren DSR, Alman Muhasebe Standartlarını Adalet Bakanlığı ile görüşerek yasalara uyumlu bir şekilde düzenlemektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile ciddi farklılıklar gösteren Alman yasalarının UMS ve UFRS ile uyumlaştırma çalışmaları sürmektedir. Mevcut durumda halka açık işletmeler UMS ve UFRS'ye uygun finansal tablo düzenlemekte, borsada işlem görmeyen işletmeler ise Alman genel kabul görmüş muhasebe ve finansal raporlama standartlarına göre finansal tablo düzenlemektedir (Özkan ve Terzi, 2010:35-40).

Fransa'da muhasebeye ilişkin düzenlemelerin temeli Alman yasalarına dayanmaktadır. 1940 yılında, Fransa'nın Almanya ile savaşı başlarken, Jacques Chezelepretre tarafından, resmi kuruluşların ve özel sektörün muhasebe alanındaki işlemlerini düzenleyecek bir standart komitesi kurulmasına yönelik bir rapor sunulmuştur. Bu rapor, 1941 yılında yapılan ve 153 sayfadan oluşan düzenlemenin temelini oluşturmuştur. 1942 yılında resmi onay alan bu düzenlemeler, 1943 yılında yayınlanmış ancak savaşın etkileri nedeniyle uygulamaya geçirilememiştir (Degos ve Ouvrard, 2008:74).

1946 yılında savaşın geride kalmasının ardından, 4 Nisan düzenlemesiyle Maliye Bakanlığı bünyesinde Muhasebe Standartları Komitesi oluşturulmuştur. Aynı süre zarfında Fransız Standart Belirleme Komisyonu kurulmuş ve komisyon farklı sektörlerden temsilcilerin görüşleri alınarak ulusal muhasebe sisteminin kurulmasından sorumlu tutulmuştur. Yapılan çalışmaların neticesinde 1947 yılında oluşturulan hesap planına birçok şirket uyum sağlamıştır. Bu hesap planı Muhasebe Standartları Komitesi tarafından 1957 yılında revize edilmiş ve Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır. Bu tarihten itibaren Avrupa Ekonomik Topluluğu ile etkileşimlerin neticesinde 1982, 1983 ve 1996 yıllarında Avrupa Birliği direktiflerine göre revize edilmiştir. Fransa'da halen Maliye Bakanlığı'na bağlı bir kuruluş olan Ulusal Muhasebe Konseyi (CNC) muhasebe standartları ile ilgili düzenlemelerden sorumludur (Degos ve Ouvrard, 2008:75).

1.2. TÜRKİYE'DE MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ

Ülkemizde muhasebe standartlarının gelişimi devletin yönlendirmeleriyle gerçekleşmektedir. Geçmişten bugüne bakıldığında, ülkemizde muhasebe uygulamalarının ikili ilişkilerimizin yakın olduğu kuruluş ve ülkelerin etkisinde kalınarak gerçekleştiği görülmektedir (KGK, 2012:36).

1930'lu yıllarda Fransa ile olan yakınlığın neticesinde muhasebe uygulamalarında Fransız mevzuatından etkilenilmiş, 1940'lı yıllarda ise Alman mevzuatının etkileri görülmüştür. 1950'li yıllarda ise Amerika ile olan ekonomik ilişkilerin artmasının sonucunda muhasebe uygulamalarında ABD'de uygulanan sistemin etkisinde kalınmış ve 1956 yılında Türk Ticaret Kanunu revize edilerek etkisini uzun yıllar sürdürmüştür (Kocamaz, 2012:111).

1987 yılında AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunulması ile beraber, ülkemiz için muhasebe uygulamalarında AB düzenlemelerinin etkisi başlamıştır. Son yıllarda ise, küreselleşmenin muhasebe ve finans alanındaki etkilerinin artmasıyla Türkiye'de de dünya genelinde kabul gören UMS ve UFRS'lere geçiş yapıldığı görülmektedir (Toraman ve Bayramoğlu, 2006:474).

Türkiye'de muhasebe standartları ile ilgili çalışmalar Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin (TMUD) IASC'ye üye olmasının ardından, UMS'leri Türkçe'ye çevirmesiyle başlamıştır. 1989 yılında kurulan ve 1994'te IASC üyeliğine kabul edilen Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ve TÜRMOB bünyesinde kurulan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (TMUDESK) da, ülkemizde muhasebe standartlarının oluşumunda öncü olmuşlardır. Günümüzde ise, muhasebe standartları konusunda başı çeken kuruluş Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)'dur (Uzay, 2007:5). Türkiye'de muhasebe standartlarının oluşumuna yönelik çalışma yapan kuruluşlar aşağıda verilmiştir.

İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu, 1972 yılı itibariyle uygulamaya konan ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri için zorunlu olan Tekdüzen Muhasebe Sistemini oluşturmuştur. Kamu sektörü muhasebe uygulamaları

açısından önemli bir boşluğu dolduran Tekdüzen Muhasebe Sisteminin temelini Amerikan muhasebe uygulamaları oluşturmaktadır. Önceleri KİT'ler için zorunlu tutulan bu çalışma, zamanla özel sektör için de rehber özelliğini kazanmıştır. Birçok işletme tarafından benimsenen ve ülkemizde muhasebe uygulamalarının gelişimi için oldukça önemli olan Tekdüzen Muhasebe Sistemi 1993 yılı sonu itibariyle yürürlükten kaldırılmıştır (C. Elitaş ve B. L. Elitaş, 2010:6).

Türkiye Bankalar Birliği (TBB), bankalar arasında muhasebe uygulamalarının tekdüze olmasını sağlamak amacıyla, bankalardan kredi kullanmak isteyen işletmeler için son üç yıla ait bilanço ve gelir tablosunun hazırlanması ile ilgili bir format yayımlamıştır. 1969 yılında yürürlüğe giren bu formatın ardından, 1986 yılında TBB tarafından bankalar için tekdüzen hesap planı hazırlanarak yürürlüğe konmuştur (Başpınar, 2004:47).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ise, 2002 yılında Türkiye'deki tüm bankaları yakından ilgilendiren Muhasebe Uygulama Yönetmeliği'ni ve 19 adet muhasebe bildirisini yayımlayarak bankaların muhasebe işlemlerine ait ilkeleri belirlemiştir (Elitaş, 2011:12).

Türk Standartları Enstitüsü Muhasebe Standartları Özel Daimi Komitesi, 43 adet muhasebe standardı üzerine çalışma yapmıştır. 1987 yılında Türk Muhasebe Standartlarını oluşturmak üzere kurulan komite 4 adet standardı yayına hazır hale getirmiş, ancak TÜRMOB'un kurulmasıyla muhasebe standardı yapma görevini askıya almıştır (Başpınar, 2004:47).

1990 yılında, muhasebe standartları konusunda ülkedeki karışıklığa son verip standartları tek elden yayımlamak üzere Maliye Bakanlığı koordinatörlüğünde Muhasebe Standartları Komisyonu kurulmuştur. Komisyonun yapmış olduğu çalışmaların neticesinde, Maliye Bakanlığı 1992 yılında Vergi Usul Kanunu'na dahil ettiği Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği'ni yayımlamıştır. Yayımlanan bu tebliğde, muhasebeye ilişkin temel kavramlar, muhasebe politikaları, mali tablo ilkeleri ve tekdüzen hesap planı ve işleyişi bulunmaktadır (C. Elitaş ve B. L. Elitaş, 2010:9).

1994 yılında, TÜRMOB bünyesinde uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu muhasebe ve denetim standartlarının hazırlanması amacıyla Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) kurulmuştur. TMUDESK'in kuruluşundaki bu amaç IASC'nin kuruluş amacıyla örtüşmektedir. Buna göre TMUDESK'in kuruluş amaç, uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını geliştirip yayımlamak, mevcut mevzuat ile standartların entegrasyonuna ilişkin çalışmalarda bulunmak ve bunları yaparken ülke ekonomisinin gereksinimlerini değerlendirmektir (Yalkın, 2001:3).

1 Ocak 2002 tarihine kadar TMUDESK tarafından UFRS ile uyumlu 19 tane muhasebe standardı yayımlanmıştır. Ancak, TMUDESK'in yasal bir yaptırım gücü olmaması bu standartların uygulamaya konmasını başarısız kılmıştır. TMUDESK finansal tablolara ilişkin ilkeleri ve finansal tabloların denetiminde uygulanacak denetim standartlarını belirlemeye yönelik çalışmalarını Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulana kadar sürdürmüştür (Parlakkaya, 2004:132).

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ise sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören işletmeler ve kendisine tabi olan işletmeler için iki ayrı muhasebe sistemi uygulamıştır. Buna göre, birinci grup işletmeler için yayınladığı iki tebliğle mali tablolar ve mali raporlamaya ait esasları ve ara mali tablolara ait ilkeleri belirlemiştir. İkinci grup için 2003 yılının Kasım ayında yayımlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ ise, uluslararası muhasebe standartlarının hepsini içermektedir (Başpınar, 2004:48).

Tüm bu düzenlemeler bir arada düşünüldüğünde, muhasebe uygulamaları ve standartlarını belirleyen kurumların çok çeşitli olması ve bir yeknesaklığın olmaması finansal tablolardan beklenen faydanın azalmasına, uygulama farklılıklarının olması da kamu kaynaklarının kullanımındaki verimin düşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, 2002 yılından itibaren muhasebe standartların UMS ve UFRS'lerle uyumlu bir şekilde geliştirilmesi görevi TMSK'ya verilmiştir (KGK, 2012:36).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun amaçları, TMUDESK'in amaçları ile aynı doğrultuda belirlenmiştir. TMSK muhasebe standartlarının belirlenmesinde katılımcı bir politika izlemektedir. Muhasebe ile ilgili tüm çevrelerin standartların

uygulanabilir ve ihtiyacı karşılamaya yönelik olması için görüş bildirmesiyle standartların ülkenin geneli tarafından kabul gören bir nitelikte olması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda TMSK, görevi devraldıktan sonra TMSK'nin yayımladığı tüm standartları taslak olarak ele alarak kamuoyunun görüşüne sunmuştur (Parlakaya, 2004:133).

2005 yılına gelindiğinde TMSK, IASB ile yaptığı anlaşma dahilinde UMS ve UFRS'leri aynen Türkçeye çevirerek uygulama kararı almıştır. Yapılan çalışma sonucunda 30 adet UMS ve 8 adet UFRS Türkçeye çevrilerek Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) adı altında yayımlanmış ve borsada işlem gören işletmelerin 2006 yılına ait finansal tablolarını TMS'lere göre yapmaları zorunlu tutulmuştur (Yalkın vd., 2007:286). 13 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile beraber muhasebe standartlarını oluşturma ve yayımlama yetkisi Kamu Gözetim Kurumuna verilmiştir.

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), 2 Kasım 2011 tarihinde idari özerkliğe sahip bir üst kurul olarak kurulmuştur. Temel amacı finansal bilginin doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir olarak sunarak kamu yararını korumak olan KGK'nın görevleri arasında TMS'leri ve Türkiye Denetim Standartlarını (TDS) oluşturmanın yanında, bağımsız denetçi ve denetim kuruluşlarına yetki vermek ve kamu gözetimi yaparak güven ve kalite sağlamak vardır (<http://www.kgk.gov.tr>, 2014).

Kurumun genel gerekçesinde belirtildiği üzere ayrıca amaçları, uygulamada AB ile uyumun sağlamak, işletmelerin mali tablolarının karşılaştırılabilir olmasını sağlayarak rekabet ortamı oluşturmak, işletmelerin bağımsız denetim süreçlerini titizlikle kontrol edip uluslararası geçerliliği olan finansal tablolar ile işletmelerin kredi imkanının genişlemesine katkıda bulunmak, sermaye piyasasının şeffaf ve güçlü olmasını sağlamak, kayıt dışı ekonomi ile mücadeleye katkıda bulunmak, finansal tabloların uluslararası geçerlilik kazanmasını sağlayıp yabancı sermayenin ülkemize çekilmesine katkıda bulunmak ve standartların piyasa koşullarında uygulanmasını takip ederek mevcut ve muhtemel sorunlara çözüm getirmektir.

KGK bu amaçlar doğrultusunda, geniş yetkilerle donatılmıştır ve denetim ve muhasebe standartları alanında yeknesaklık sağlanmıştır. Böylelikle, BDDK, SPK gibi düzenleme yapma işlevi bulunan kurumlar, KGK'nın onayı olmadan muhasebe standartları alanında KGK'dan farklı bir düzenleme yapamaz hale getirilmiştir (Karasu, 2014:89-96).

IASB'nin yayımladığı standartları ekonomik ve finansal gelişmeler doğrultusunda güncelleyen KGK, ülkemizde UFRS'lere tam uyumu sağlamak için standartlardaki değişiklikleri tüm dünya ile aynı zamanda mevzuata kazandırmayı amaçlamaktadır (KGK, 2012:40). Mevcut durumda, Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, 28 adet TMS, 13 adet TFRS ve 24 adet Yorum ile beraber KOBİ TFRS mevzuatımızda bulunmaktadır.

Şubat 2011'de yasalaşan TTK ile birlikte, anonim şirketler ve limitet şirketlere 2013 yılı açılış bilançolarını TFRS'lere göre düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre, borsada işlem gören şirketler, sermaye şirketleri, bankalar ve bağlı ortaklıkları, sigorta ve reasürans şirketleri, bireysel emeklilik şirketleri ve konsolidasyon kapsamına giren işletmeler TMS ve TFRS; kamuya hesap verme yükümlülüğü olmayan ve dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo düzenleyen işletmeler KOBİ TFRS'yi 2013 yılı itibariyle kademeli olarak uygulayacaklardır (Deloitte, 2011:2-3).

2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI VE ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

Teknolojik gelişmelerin etkisiyle globalleşmenin hız kazanması ülkeler arasındaki sınırları günden güne ortadan kaldırmaktadır. Bu çerçevede işletmeler de, ulusal sınırlar içerisinde olan faaliyetlerini sınırlar ötesine taşıyarak uluslararası nitelik kazanmaya başlamışlardır. Bunun etkisiyle, işletmeler yeni pazarlarda yer alma, çeşitli finans kaynaklarından yararlanma ve stratejik ortaklıklar gibi fırsatlar elde etmektedirler (Ayboğa, 2002:42).

Ancak bu gelişmelerle beraber, aynı anda farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmeler finansal tablolarını her ülkenin kendine özgü muhasebe kurallarına göre

düzenlemek zorunda kalmışlardır. Bunun bir neticesi olarak, muhasebe bilgilerini kullananlar ülkeden ülkeye farklılık gösteren finansal tabloları yorumlamada zorluk yaşamışlardır. Uluslararası düzeyde değişkenlik gösteren muhasebe uygulamaları finansal tabloların bir niteliği olan karşılaştırma yapabilmeye engel olmaktadır. Örneğin, uluslararası ticaretin gelişmesiyle beraber cazibe merkezi olan sermaye piyasaları arasında finansal bilginin aktarımı farklı muhasebe uygulamalarının varlığı halinde mümkün olamamaktadır (Akgün, 2013:11).

Muhasebe uygulamalarında tekdüzeliğin sağlanması, bilgilerin karşılaştırılabilir olması ve bu bilgilerden objektif sonuçlara ulaşılabilmesi açısından son derece önemlidir. Muhasebe uygulamalarında ülkeler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırma gereksinimi, dünyanın her yerinde finansal tablo kullanıcılarının ortak bil dil olarak kullanabileceği ve uluslararası bütünlük sağlayan bir muhasebe uygulamasını zorunlu kılmaktadır (Tellioglu vd., 2013:320).

Somut bir örnek olarak BMW'nin 1994 yılında İngiliz Rover firmasıyla birleşmesinin ardından BMW'nin finansal tablolarını değiştirmemesi ve Alman muhasebe standartlarının daha sınırlayıcı olmasından dolayı işletmenin 620 milyon pound zarar etmesi, tüm dünyada ortak bir muhasebe uygulamasının ne denli önemli olduğuna göstergedir (Mustata vd., 2007:4).

Küreselleşmeyle beraber dış ticaretin gelişimine bağlı olarak birçok ülkede ekonomik faaliyetlerin çokuluslu işletmeler tarafından yapılması, bu işletmelerin ülkeler arasında kaynak aktarımı yapıyor olmalarının ve sermaye piyasalarının uluslararasılaşmasına bağlı olarak uluslararası düzeyde karşılaştırma yapma imkanı veren güvenilir finansal bilgilere ihtiyaç duyulması, bağımsız denetimin önem kazanması ve çokuluslu işletmelerin denetiminde bağımsız denetim firmalarına kolaylık sağlanması ve ülkeler arasındaki ekonomik işbirliklerinin artması gibi nedenler dünya genelinde muhasebede ortak bir dilin konuşulmasını zorunlu kılmıştır (Üstündağ, 2000:44).

Bu doğrultuda, ilk kez 1972 yılında Sidney'de düzenlenen X. Dünya Muhasebe Kongresi'nde, ABD, İngiltere ve Galler'in bir araya gelerek oluşturduğu Muhasebecilerin Uluslararası Çalışma Grubu (AISG), uluslararası muhasebe

standartlarını oluşturacak bir komite kurulmasına ilişkin öneride bulunmuştur. Bunun neticesinde, 29 Haziran 1973'te Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee-IASC) kurulmuştur. 1977 yılında gerçekleştiren XI. Dünya Muhasebe Kongresi'nde Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants-IFAC) kurulmuş ve 1982'de IASC, IFAC'nin bünyesine dahil edilmiştir. (Bostancı, 2002:5)

IASC'nin kuruluşundaki temel gaye, dünya çapında kullanılan muhasebe ve finansal raporlama düzenlemelerinde birlik sağlamaktır. Bu doğrultuda IASC'nin amaçlarını şunlardır (Toraman ve Bayramoğlu, 2006:462):

- Finansal tabloların dünya genelinde karşılaştırılabilmesine olanak tanıyan ve bilgide şeffaflığa öncelik veren muhasebe standartlarını oluşturmak,
- Oluşturulan standartların uygulanmasını teşvik etmek,
- Ulusal uygulamalar ile uluslararası muhasebe standartlarının birbirleriyle yakınlaşmasını sağlamak.

UMS'ler IASC tarafından yayımlanmıştır. Standartlarla ilgili düzenlemeler, IFAC'ın belirlediği 13 ülkeden üyenin ve finansal raporlama alanında çalışan kuruluşlardan 4 temsilcinin IASC bünyesinde oluşturduğu kurul tarafından yapılmaktadır. Bu kurula, 1981 yılında oluşturulan Danışmanlık Grubu ve 1995 yılında oluşturulan Danışmanlık Konseyi teknik konu ve stratejilerde destek vermektedir.

Merkezi Londra'da bulunan IASC, 1973 yılından 2001'e kadar 41 tane standart yayımlamıştır. Ancak bu süre zarfında, IASC tarafından yayımlanan uluslararası muhasebe standartlarının uygulanmasında farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Bunun üzerine, IASC tarafından 1997 yılında Yorumları İnceleme Komitesi kurularak standartlar üzerine açıklamalar yayımlanmaya başlanmıştır. 2000 yılı itibariyle standartlara ilişkin 28 adet açıklama IASC'nin onayından geçmiştir. IASC, 1982 yılında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) ile aynı çatı altında birleşmiş ve çalışmalarını IFAC ile yürütme kararı almıştır (Başpınar, 2004:54).

IFAC, 7 Ekim 1977'de Almanya'nın Münih şehrinde düzenlenen Dünya Muhasebeciler Kongresinde kurulmuştur. 51 ülkeden 63 üyenin bir araya gelerek oluşturduğu IFAC, günümüzde 130 ülkeden 175 muhasebe meslek örgütü ve 2,5 milyon muhasebeci üyesi ile varlığını sürdürmektedir. Kuruluşundan bu yana IFAC, yüksek kalitede uluslararası muhasebe standartları oluşturarak, muhasebe meslek örgütlerine ve profesyonel meslek mensuplarına yardımcı olmayı kendisine misyon edinmiştir. IFAC, bu misyon doğrultusunda muhasebe denetimine, etik ilkelere ve meslek mensuplarının eğitime ve adaptasyonuna yönelik uluslararası standartlar belirlemektedir. IFAC ayrıca, üye kuruluşlar arasında işbirliğini kolaylaştırmaya ve üyelerinin diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde olmasına yönelik çalışmalar yaparak, muhasebe mesleğinin uluslararası sözcüsü ve koordinasyon birimi olarak hizmet etmektedir (<http://www.ifac.org>, 2014).

IASC'nin kuruluşundan 2000 yılına kadar yayımladığı standartlar Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) olarak bilinmektedir. IASC, 2001 yılında muhasebe standardı oluşturma görevini Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'na (International Accounting Standards Board-IASB) devretmiştir. 2001 yılı itibariyle muhasebe standartlarını düzenleme görevini üstlenen IASB, UMS'leri devralarak güncelleme çalışmalarına başlamıştır.

IASB, finansal tablolarda karşılaştırma yapılabilir bilgi üretmek, şeffaflığı sağlamak ve uygulanabilirliği kolaylaştırmak amacı ile bazı UMS'lerde düzenleme yapmakta, UMS'lerin bazılarını UFRS'ye dönüştürmekte ve yeni standartlar oluşturmaktadır. Temel görevi, anlaşılabilir ve uygulanabilir standartlar hazırlamak olan IASB'nin görev alanına ayrıca, ulusal muhasebe standartlarını UMS/UFRS'ler ile yakınlaştırmak, UFRS yorumlarını onaylamak ve gerekli görüldüğü hallerde standartların oluşumunun öncesinde dünya genelinde uygulanabilirliğinden hemfikir olmak için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde saha analizi yapmak da girmektedir (TMSK, 2008:15).

IASB, standart oluşumuna geçmeden önce Standart Danışma Konseyi'ne (SAC) standardı gündemine alma konusundaki projelerini danışmaktadır. IASB'nin amaçları doğrultusunda önceliklendirilen projeler gündeme alındıktan sonra 90 gün süren bir görüş verme süresi başlar. Bu sürenin ardından oluşan taslak metin

yayımlanır. Taslakla ilgili görüşlerin belirtilmesi için 90 günlük bir süre daha ayrılır. Bu sürenin sonunda ortak bir yargıya varıldığına kanaat getirilen standart, IASB tarafından onaylanır. Standartlar, IASB'nin onayından sonra 6-18 ay arasında yürürlüğe girmektedir (TMSK, 2007:13).

Yayımlanan standardı yorumlama görevini de UFRS Yorumlama Komitesi (IFRIC) yerine getirmektedir. Muhasebe literatüründeki alternatif görüşler ve ulusal muhasebe standartlarının yorumlanmasından sorumlu komitelerin görüşleri de dikkate alınarak hazırlanan yorum taslağı, onayın ardından IASB tarafından yayımlanmaktadır (TMSK, 2010:16).

IASB tarafından yayımlanan yeni standartlar Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) adını taşımaktadır. Bütün standartlar (UMS, UFRS ve yorumlar) set halinde düşünüldüğünde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2007:102).

IASB'nin bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalar neticesinde UMS'lerden 8 tanesi kaldırılmış, 1 tanesi de UFRS'ye dönüştürülmüştür. Mevcut durumda 32 adet UMS, 13 adet UFRS ve 21 adet Yorum bulunmaktadır (<http://www.ifrs.org>, 2015).

Bu standartlar dünya genelinde birçok ülke ve kuruluş tarafından kabul görmektedir. Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO), IASB tarafından getirilen muhasebe standartlarının harmonizasyonuna destek vermek amacıyla uluslararası menkul kıymet ihraç işlemleri için UFRS'yi tanımlamış ve üye ülkelere UFRS'nin uygulanmasını tavsiye etmiştir (Kaya, 2003:5)

Basel Komitesi 2000 yılında UFRS uygulamalarına destek verdiğini ve Basel II Uzlaşısı'nın hayata geçirilmesiyle birlikte bankalardan kredi almak isteyen işletmelerin UFRS'yi uygulamaları gerektiğini açıklamıştır (İbiş ve Özkan, 2006:31).

UFRS yerine Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları'nı (GAAP) takip etmeyi tercih eden Amerika'da, Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) ile IASB arasında GAAP ve UFRS'nin yakınlaştırılmasına yönelik bir anlaşma imzalanmış ve SEC'de üyelerine UMS ve UFRS'lerin kullanımını tavsiye etmiştir (Cellucci, 2011:17).

Bu gelişmeler üzerine Dünya Bankası ve IMF’de borç vereceği ülkelerde UMS/UFRS’lerin uygulanması şartını arayacağını belirtmiştir (Chamisa, 2000:272). Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG) da, 2002 yılında UMS ve UFRS’lerin dünya genelinde geniş bir kitleye hitap edeceğini ve UMS/UFRS uyumunun yaygınlaşacağını öngörmüş ve kabulünü tavsiye etmiştir (Aksoy, 2005:192).

Avrupa Komisyonu ise, üye ülkelerdeki halka açık işletmelerin finansal tablolarının 2005 yılından itibaren UFRS ile uyumlu olması doğrultusunda karar almıştır (İbiş ve Özkan, 2006:31). Ancak, borsada işlem gören işletmeler için getirilen UFRS’ye göre finansal tablo hazırlama şartına karşılık, borsada işlem görmeyen işletmeler finansal tablolarını GAAP’ye göre düzenleme hakkına sahiptir (Alp ve Üstündağ, 2009:683).

3. KOBİ’LER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (KOBİ UFRS)

Tüm dünyada işletmelerin sayıca büyük bir bölümünü oluşturan KOBİ’lerin kendilerine özgü yapıları ve sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar, KOBİ’lere özgü geliştirilecek çözümler gerektirmektedir. Bu çözüm gereksinimlerinden biri de küresel piyasalarda KOBİ’lerin işini kolaylaştıracak ortak bir finansal raporlama uygulamasının olmasıdır (Çelik, 2010:42).

Bu bağlamda, IASB tarafından oluşturulan UFRS’ler daha çok borsada işlem gören işletmeler ve bu işletmelerin finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçlarına hitap etmektedir. Ancak, kısa dönem nakit akışı ve ödeme kabiliyeti gibi konuların daha önemli olduğu KOBİ’ler ve KOBİ’lerin finansal tablo kullanıcıları için UFRS seti karmaşık bir yapıda olup, KOBİ’ler açısından uygulanması da zorluklar içermektedir (Hacıhasanoğlu vd., 2012:4).

KOBİ’ler için tam set UFRS’nin kullanılması, karmaşıklığın yanında nispi maliyetler de içermektedir. IASB ise, temin edilecek bilginin faydası ile maliyeti arasında bir denge kurulması hususuna dikkat çekmektedir. Bu sebeplerden hareketle, IASB 2001 yılında KOBİ’lerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek

basitleştirilmiş ve sade bir standart seti oluşturma projesini gündemine almıştır (Aslan, 2007:208).

Çeşitli yaklaşımlar üzerine Haziran 2004'te KOBİ'ler için UFRS'ye yönelik bir tartışma metni IASB tarafından görüşe açılmış ve Şubat 2007'de nihai taslak yayımlanarak görüşe açılmıştır. 20 ülkede 116 işletmenin katılımıyla yapılan alan testi neticesinde toplanan yorumlar ve yeniden değerlendirmeler üzerine oylamaya açılan KOBİ'ler için UFRS seti, IASB üyelerinden 13'ünün kabul ve 1 üyenin ret oyu ile kabul edilmiş ve 2009 yılının Temmuz ayında yayımlanmıştır (Arsoy ve Bora, 2012:20).

Tam set UFRS'de KOBİ'lerin uygulamada zorlanması muhtemel bazı standartların çıkarıldığı ve KOBİ'lerin kolay uygulaması için tek ve basit yöntemlerin belirlendiği standartlardan oluşan KOBİ UFRS, tam set UFRS ile paralel ancak bağımsız bir standart setidir. KOBİ UFRS, içerdiği konular açısından her biri tam set UFRS'deki bir veya birkaç standarda karşılık gelen 35 bölümden oluşmaktadır (Utku ve Gürsoy, 2011:22).

Birinci Bölüm'de, bu standart setini kullanacak olan işletmeler yani KOBİ'ler tanımlanmıştır. Buna göre, kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunmayan ve dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo düzenleyen işletmeler KOBİ olarak nitelendirilmektedir. Borsaya kayıtlı olan yani kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunan işletmeler bu standart setini uygulayamazlar. Ana ortaklığı tam set UFRS'yi kullanan bir bağlı ortaklık kamuya hesap verme yükümlülüğü yoksa KOBİ UFRS'yi kullanabilecektir (KOBİ TFRS Tebliği).

İkinci Bölüm, kavramların ve genel ilkelerin açıklandığı bölümdür. Bu bölümde, finansal tabloların amacı, finansal tablolarda yer alan bilgilerin nitelikleri, finansal duruma (varlık, borç, özkaynak) ilişkin kavramlar, finansal performans ve gelir, gider kavramları, varlık, borç, gelir ve giderin muhasebeleştirilme ve ölçüm esas ve ilkeleri, tahakkuk esası, gelir tablosu ve netleştirme açıklanmıştır (IASB, 2013:7-9).

Üçüncü Bölüm’de, finansal tabloların gerçeğe uygun sunumu, KOBİ UFRS ile uyumun koşulları, raporlamanın sıklığı, finansal tablolarının sunumunda tutarlığın nasıl olacağı, finansal tabloların bir önceki dönemle tutarlı olarak hazırlanma gerekliliği ve niteliğine ilişkin bilgiler açıklanmıştır (KOBİ TFRS Tebliği).

Dördüncü Bölüm’de, finansal durum tablosunda yer alması gerek kalemlerin neler olduğu ve bunların sıralanış esasları, vade ayrımı (kısa vade-uzun vade), dönen varlık ve kısa vadeli borçlar kavramları ve dipnotlarda açıklanması gereken bilgiler bulunmaktadır (KOBİ TFRS Tebliği).

Beşinci Bölüm’de, işletmenin toplam karının tek tablo ve iki tablo yaklaşımı ile sunumuna ilişkin kapsamlı gelir tablosu oluşturma esasları ve giderlerin niteliğine ve fonksiyonuna göre analizine ilişkin esaslar belirlenmiştir (KOBİ TFRS Tebliği). Tek tablo yaklaşımında, dönem içinde kaydedilen gelir ve giderler ile özkaynaklara kaydedilen gelir ve giderler tek tabloda sunulmaktadır. İki tablo yaklaşımında ise, gelir tablosu ve diğer gelir-gider unsurları ayrı tabloda sunulmaktadır (Akdoğan, 2010:12).

Altıncı Bölüm’de, özkaynak değişim tablosunun ve gelir ve dağıtılmamış karlar tablosunun ne olduğunu ve bu iki tabloda hangi bilgilerin sunulacağı açıklanmıştır. Bu standarda göre, işletme bir dönem boyunca özkaynaklarında meydana gelen değişimleri ya özkaynak değişim tablosunda ya da işletmenin tercih etmesi durumunda belirli koşulların sağlanması şartı ile gelir ve dağıtılmamış karlar tablosunda sunabilecektir (KOBİ TFRS Tebliği).

Yedinci Bölüm’de, işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit ve nakit benzeri değişiklerin gösterildiği nakit akış tablosunun nasıl sunulacağı ve nakit akış tablosunda hangi bilgilerin yer alacağı belirtilmiştir (KOBİ TFRS Tebliği).

Sekizinci Bölüm’de, metinsel açıklamalardan ve muhasebeleştirilme şartlarını taşımayan kalemlere ilişkin bilgilerden oluşan ve finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu, özkaynak değişim tablosu, nakit akış tablosu ve sunulduysa gelir

tablosu ve gelir ve dağıtılmamış karlar tablosuna ait ek bilgileri içeren dipnotların nasıl sunulacağı ile ilgili ilkeler açıklanmıştır (KOBİ TFRS Tebliği).

Dokuzuncu Bölüm, konsolide ve bireysel finansal tabloların hazırlanmasına ilişkin yöntemleri ve konsolide finansal tabloların sunulma zorunluluğunu işlemektedir. Ana şirket, işletmenin finansal politikalarına hakim durumda ise, konsolide finansal tabloların sunulması gerekir. Eğer ana ortaklık tam set UFRS veya KOBİ UFRS'yi uyguluyorsa, bağlı ortaklığın konsolide finansal tabloları hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır (Deloitte, 2007:6).

Onuncu Bölüm, finansal tabloların hazırlanmasında kullanılan muhasebe politikalarının seçimi ve uygulanmasına rehberlik etmektedir. Bunun yanında muhasebe politikalarındaki değişikliğin nasıl olacağı ve izlenmesi gerek yol onuncu bölümde açıklanmaktadır (IASB, 2013:28-31).

Temel Finansal Araçların işlendiği On Birinci Bölüm ve Diğer Finansal Araçların işlendiği On İkinci Bölüm bir arada düşünülebilir. Her iki bölümde de finansal varlık ve finansal borçların muhasebeleştirilmesi, finansal durum tablosu dışı bırakılması, ölçümü ve açıklanmasını düzenlemektedir. 11. bölüm tüm işletmeleri ilgilendiren temel finansal araçlara uygulanacak hükümleri, 12. bölüm daha karmaşık olan finansal araç ve işlemlere uygulanacak hükümleri açıklamaktadır. İlgili düzenlemenin örneklerle açıklandığı 11 ve 12. bölümler, UMS 32, UMS 39 ve UFRS 7 baz alınıp daha basit ölçme kuralları ve sınıflandırmalar değiştirilerek düzenlenmiştir (Akdoğan, 2010:17).

On Üçüncü Bölüm'de, işletmenin olağan iş akışı dahilinde satmak için elinde tuttuğu veya üretim aşamasında olan ve üretim için kullanmak üzere ilk madde ve malzemeler şeklinde bulundurduğu stoklara ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Bu bölümün hükümleri, inşaat sözleşmesi kapsamında yapılmakta olan işler, finansal araçlar ve tarımsal faaliyetlerle ilgili canlı varlıklar ve hasat dönemindeki tarımsal ürünler için kullanılmaz. Bu kalemlere ilişkin düzenlemeler ilgili bölümlerde ayrıca işlenmiştir (KOBİ TFRS Tebliği).

On Dördüncü Bölüm, iştiraklerdeki yatırımların konsolide finansal tablolarda muhasebeleştirilmesine yönelik hükümleri düzenlemektedir. Bu bağlamda, muhasebeleştirmeye yönelik olarak maliyet yöntemi, özkaynak yöntemi ve gerçeğe uygun değer yöntemine ilişkin esaslar açıklanmıştır. On Beşinci Bölüm'de ise, iş ortaklıklarındaki payların konsolide finansal tablolarda muhasebeleştirilmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir (IASB, 2013:28-31).

On Altıncı Bölüm'ün kapsamını, işletmenin iş akışından ziyade, ileride değer artışı ve kira geliri elde etmek amacıyla elinde tuttuğu arsa, bina veya bunların bir kısmından oluşan yatırım amaçlı gayrimenkullerin muhasebeleştirilmesine ilişkin hükümler oluşturmaktadır (Deloitte, 2007:11). KOBİ'ler yatırım amaçlı gayrimenkulleri gerçeğe uygun değeri ile izlerler. Değer düşüklüğü ya da artışı olması durumunda aradaki fark kar veya zarar olarak muhasebeleştirilir. Bunun için gerçeğe uygun değer aşırı maliyet ve çabaya katlanılmadan ölçülmesi esastır. Aksi halde ilgili yatırım amaçlı gayrimenkul, 17. bölüm hükümleri uyarınca muhasebeleştirilir. On Yedinci Bölüm, maddi duran varlıklara ait esasları düzenlemektedir. Bu bölümde, maddi duran varlıkların maliyet, amortisman ve değer düşüklüğü yöntemleri ile muhasebeleştirilmesi açıklanmaktadır (KOBİ TFRS Tebliği).

On Sekizinci Bölüm'de, maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Şerefiye, 18. bölümün kapsamı dışında tutulmuş ve şerefiyeye ait esaslar, işletme birleşmelerine ilişkin esaslar ile birlikte On Dokuzuncu Bölüm'de düzenlenmiştir. İşletme birleşmesi, iş ortaklığı ve ortak taraf tarafından kontrol edilen işletmelerin birleşmesi dışında, birden fazla işletmenin tek bir işletme çatısı altında birleşmesiyle oluşmaktadır. 19. bölüm, işletme birleşmesi sayılan bu tür birleşmeleri ve gerek birleşme öncesi gerekse birleşme sonrasında şerefiyenin nasıl muhasebeleştirileceğini düzenlemektedir (KOBİ TFRS Tebliği).

Yirminci Bölüm, faaliyet ve finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin hususları düzenlemektedir. Finansal kiralamayı, faaliyet kiralamasından ayıran en önemli fark, finansal kiralamada kiralamaya esas unsurun tüm kazanım ve risklerinin kiralayan tarafa devredilmesidir. Bu tür kiralama

işlemlerine ait sınıflandırma ve hem kiraya veren hem de kiracı açısından finansal tablo esasları bu bölümde açıklanmıştır (Deloitte, 2007:13).

Yirmi Birinci Bölüm’de, kiralamalar, hasılat, çalışanlara sağlanan faydalar ve gelir vergisi bölümleri dışında kalan, tutarı ve ödeme zamanı belli olmayan borçlara, koşullu borçlara ve koşullu varlıklara ilişkin hükümler düzenlenmiş ve konuya ilişkin örneklendirmeler yapılmıştır. Yirmi İkinci Bölüm, finansal araçların borç ve özkaynak olarak sınıflandırılmasını ve özkaynak araçlarının muhasebeleştirilmesine ilişkin ilkeleri düzenlemektedir (IASB, 2013:56).

Yirmi Üçüncü Bölüm, işletmenin mal satışı, işletmenin varlıklarının başka taraflarca kullanımı sonucunda elde edilen faiz ve telif hakkı gibi hasılat doğuran faktörlerin muhasebeleştirme esaslarını düzenlemektedir. UMS 11 inşaat sözleşmeleri ve UMS 18 hasılat standartları KOBİ UFRS’de 23. bölüm çatısı altında Hasılat başlığı ile birleştirilmiştir (Akdoğan, 2010:23).

Yirmi Dördüncü Bölüm, işletmelere faaliyet alanlarında devletin belirlediği koşulların yerine getirilmesi karşılığında devlet tarafından kaynak transferi şeklinde yapılan yardımları ifade eden devlet teşviklerini; Yirmi Beşinci Bölüm, faiz giderleri ve finansal kiralamalara ait finansman giderlerine ilişkin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesini; Yirmi Altıncı Bölüm, hisse bazlı ödeme işlemlerinin muhasebeleştirilmesini düzenlemektedir (IASB, 2013:68-69).

Yirmi Yedinci Bölüm’de, varlıklarda değer düşüklüğü ele alınmıştır. Değer düşüklüğü, bir varlığın defter değerinin, bu varlığın geri kazanılabilir tutarından fazla olması durumunda ortaya çıkan zararı ifade etmektedir. Bu bölümde, stoklar ve stok dışında kalan varlıklarda değer düşüklüğü başlığı altında, değer düşüklüğü göstergeleri, geri kazanılabilir tutarın ölçülmesi, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer, kullanım değeri, nakit yaratan birime ilişkin değer düşüklüğü zararının ölçülmesi ve muhasebeleştirilmesi, şerefiyede değer düşüklüğü ve değer düşüklüğü zararının iptal edilmesine ilişkin hükümler düzenlenmiştir (KOBİ TFRS Tebliği).

Yirmi Sekizinci Bölüm’de, çalışanların hizmetleri karşılığında işletme tarafından kendilerine sağlanan bedele (çalışanlara sağlanan faydalar) ilişkin

muhasebeleştirme hükümleri düzenlenmiştir. Çalışanlara sağlanan faydalar bu bölümde dört sınıfa ayrılarak işlenmiştir. Bu bölümler, çalışanlara sağlanan kısa vadeli faydalar, işten ayrılma sonrası sağlanan faydalar, çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli faydalar ve işten çıkarma tazminatlarıdır (KOBİ TFRS Tebliği).

Yirmi Dokuzuncu Bölüm’de, gelir vergilerinin muhasebeleştirilme ilkeleri açıklanmıştır. Dönem vergisi ve ertelenmiş vergi olmak üzere iki tip verginin muhasebeleştirilmesi düzenlenmiştir (IASB, 2013:80). Otuzuncu Bölüm’de, yabancı para işlemleri ve yurt dışındaki işletmelerin finansal tablolarının yerli para birimine çevrilme ve finansal tablolara dahil edilmesine ilişkin esaslar, Otuz Birinci Bölüm’de, yüksek enflasyonun işletme açısından olumsuz etkilerini gidermek amacıyla düzeltilmiş finansal tabloların sunulması ile ilgili hükümler ele alınmıştır (KOBİ TFRS Tebliği).

Otuz İkinci Bölüm, raporlama döneminden sonraki olaylar ile ilgili kavramsal çerçeveyi çizip, raporlama döneminden sonraki olayların ölçümü, açıklanması ve muhasebeleştirilmesine yönelik düzenlemeleri açıklamaktadır. Otuz Üçüncü Bölüm, finansal tablolarını hazırlayan işletmeyle ilişkili olan taraflar için işletmenin finansal tablolarında yapması gereken açıklamaları içermektedir. Otuz Dördüncü Bölüm’de ise, tarımsal faaliyet, maden çıkarma faaliyetleri ve imtiyazlı hizmet anlaşmalarından oluşan faaliyetlerin muhasebeleştirilme hükümleri düzenlenmektedir. Son olarak, KOBİ UFRS’nin Otuz Beşinci Bölüm’ünde, KOBİ UFRS’yi ilk defa kullanacak işletmeler için ilk uygulama esasları ve geçiş tarihinde finansal tabloların hazırlanmasına ilişkin süreçler düzenlenmektedir (KOBİ TFRS Tebliği).

4. KOBİ UFRS’NİN TAM SET UFRS İLE KARŞILAŞTIRILMASI

KOBİ UFRS, KOBİ’lere uygulama kolaylığı sağlayacak bir yapıda oluşturulmuştur. KOBİ’lerin niteliklerinden dolayı tam set UFRS’nin uygulanması durumunda zorlukla karşılaşacakları bazı standartlar, KOBİ UFRS’nin kapsamı dışında bırakılarak KOBİ’lere avantaj sağlanmıştır.

Tam set UFRS’de yer alan UMS 33 Hisse Başına Kazanç, UMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama, UFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri, UFRS 5 Satış Amaçlı

Elde Tutulan Duran Varlıklar, UFRS 8 Faaliyet Bölümleri, KOBİ UFRS’de yer almamıştır. Bunun yanında, tam set UFRS’de çoğu standartta birden çok muhasebeleştirme yöntemi sunulmasına karşın, KOBİ UFRS’de daha basit tek bir yöntem sunularak KOBİ’ler için karmaşık olabilecek seçenekler ortadan kaldırılmıştır (Utku ve Gürsoy, 2011:22; Ser&Berker, 2012:4).

Tablo 4’te KOBİ UFRS ile getirilen yeniliklerin tam set UFRS ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 4. KOBİ UFRS-Tam Set UFRS Karşılaştırılması

KOBİ UFRS Bölüm	UMS / UFRS	Tam Set UFRS	KOBİ UFRS
1. Bölüm KOBİ’ler	-	Herhangi bir tanımlama yapılmamıştır.	Kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunmayan ve dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo düzenleyen işletmeler KOBİ olarak nitelendirilmektedir.
2. Bölüm Kavramlar ve Genel İlkeler	UMS 1	Kavramlar ve Genel İlkeler iki sette de birbirine paralel hazırlanmıştır.	Kavramlar ve Genel İlkeler iki sette de birbirine paralel hazırlanmıştır.
3. Bölüm Finansal Tabloların Sunuluşu		Bilanço*, Gelir Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu, Nakit Akım Tablosu ve dipnotlar zorunludur.	Özkaynak Değişim Tablosu zorunu değildir. Özkaynaklardaki değişim, kar veya zarardan, temettü ödemelerinden, geçmiş dönem hatalarının düzeltilmesinden ve işletmenin muhasebe politikalarındaki değişikliğinden kaynaklanıyorsa, işletme tek bir gelir ve dağıtılmamış karlar tablosu sunabilir.
4. Bölüm Finansal Durum Tablosu			
5. Bölüm Kapsamlı Gelir Tablosu ve Gelir Tablosu			
6. Bölüm Özkaynak Değişim Tablosu ile Gelir ve Dağıtılmamış Karlar Tablosu		Dipnotlarda 3000 civarı açıklama bilgisi istenmektedir.	Dipnotlarda 300 civarı açıklama bilgisi istenmektedir.
8. Bölüm Finansal Tablo Dipnotları		Hisse başına kazançla ilişkin bilgi sunmak zorunludur.	Finansal tablolarda hisse başına kazancın sunumuna gerek yoktur.

* Yönetmelikte “bilanço” kavramı yerine “finansal durum tablosu” kavramı kullanılmaktadır.

		Kapsamlı gelir tablosu ve özkaynak değişim tablosu zorunludur.	Özkaynaklara ilişkin gelir ve giderler kapsamlı gelir tablosunda tek bir tablo halinde sunulabilir veya ayrı bir tabloda sunularak iki finansal tablo oluşturulabilir.
		Çok sayıda kapsamlı gelir kalemi mevcuttur.	Diğer kapsamlı gelir ilişkin yalnızca üç adet gelir kalemi (yurtdışındaki bir işletmenin finansal tablolarının çevrimi, finansal riskten korunma araçlarının gerçeğe uygun değerlerindeki bazı değişiklikler ve tanımlanmış fayda planlarının aktüeryal kazanç ve kayıpları) mevcuttur.
		Giderlerini fonksiyon esasına göre sınıflandırılırsa, giderlerin niteliğine ilişkin bilgi açıklamak zorundadır.	Giderlerin niteliğine ilişkin bilgi açıklama zorunluluğu yoktur.
		Önceki dönemlerde diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş olan herhangi bir kümülatif kur farkının kâr veya zarara yansıtılan olarak yeniden sınıflandırılması zorunludur	Diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş olan herhangi bir kümülatif kur farkının yeniden sınıflandırılması zorunlu değildir.
7. Bölüm Nakit Akış Tablosu	UMS 7	Nakit Akış Tablosu, nakit giriş ve çıkışlarını ayrı başlıklar altında düzenler. Raporlama için dolaylı ve dolaysız olarak iki yöntem vardır.	Tam set UFRS ile içerik olarak aynı düzenleme getirilmiş olup, daha basit bir dille anlatım tercih edilmiştir.
9. Bölüm Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar	UMS 27	Konsolidasyon işleminde ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların finansal tablolarında tüm kalemler toplanarak birleştirilir. Grup içi işlemler tamamen elimine edilir. Ana ortaklığın kontrolü kaybetmeden bağlı ortaklığındaki payının değiştiği durumlarda, değişimler, özkaynak işlemi olarak muhasebeleştirilir.	Tam set UFRS ile içerik olarak aynı düzenleme getirilmiş olup, daha basit bir dille anlatım tercih edilmiştir.

		Kontrolün kaybedildiği durumlarda elden çıkarmadan sağlanan bedel ile bağlı ortaklığın elden çıkarma tarihindeki defter değeri arasındaki fark, kar ya da zarar olarak konsolide gelir tablosuna yansıtılır. Geriye kalan varlıklar için gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılır.	
10. Bölüm Muhasebe Politikaları, Tahminler ve Hatalar	UMS 8	Cari dönemin hataları finansal tablolar onaylanmadan önce belirlenirse cari dönemdeki bir düzeltme kaydı ile, sonraki bir dönemde fark edilen hatalar ise geçmişe yönelik uygulamalar ile düzeltilmelidir.	Muhasebe politikalarının, tahminlerin ve hataların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması açısından aynı ilkelere yer vermektedir. Ancak, cari döneme ilişkin bir hata belirlenirse, eski dönem bilgileri kolaylıkla temin edilemiyorsa mümkün olan en eski dönem (cari dönem de dahil) baz alınarak düzeltme yapılabilir.
11. Bölüm Temel Finansal Araçlar 12. Bölüm Diğer Finansal Araçlar	UMS 32 UMS 39 UFRS 7	Tam set UFRS, UMS 39'da finansal araçları 4 ayrı değerlendirme kategorisine ayırmıştır. Bunlar; Gerçeğe Uygun Değerdeki Değişimi Yansıtılan Finansal Araçlar, Vadeye Kadar Elde Tutma Amaçlı Yatırımlar, Kredi ve Alacaklar, Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar. Finansal varlıklar da ölçüm; yatırımların sınıflandırılmasına bağlıdır. Eğer vadeye kadar elde tutulacak veya kredi veya ticari alacak ise, amorti edilmiş değer üzerinden, aksi halde gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilir. Gerçeğe uygun değer üzerinde gerçekleşmemiş kazanç ve kayıplar, gelir tablosunda muhasebeleştirilir ve satış amaçlı elde tutulan finansal varlıkların gerçeğe uygun değer değişimleri öz kaynak içinde muhasebeleştirilir.	Gerçeğe uygun değer farkı kar zarara yansıtılan ve itfa (iskonto) edilmiş maliyetle ölçülen şeklin de bir sınıflama bulunmaktadır. Finansman niteliğinde olan işlemlerin net bugünkü değerle ölçülmesi vadenin en az iki yıl olması durumunda söz konusu olmaktadır. Kısa vadeli işlemlerde indirgenmemiş tutar ise borç veya alacak olarak kaydedilmektedir.

13. Bölüm Stoklar	UMS 2	Stoklar, maliyet değeri ve net gerçekleşebilir değerin düşük olanı ile değerlendirilir.	Net gerçekleşebilir değer kavramına yer verilmemiştir. Söz konusu kavram yerine "tahmini satış fiyatından tamamlanma ve satış maliyetlerinin düşürülmesi ile elde edilen tutar" yer almaktadır.
		Stokların özellikli varlık olması durumunda borçlanma maliyetleri varlığın maliyetine eklenir. Stokun özellikli varlık olmaması durumunda ise borçlanma maliyetleri olduğu dönemde finansman maliyeti olarak yansıtılır.	Borçlanma maliyetlerinin tamamı gider olarak kaydedilir.
14. Bölüm İştiraklerdeki Yatırımlar	UMS 28	İştiraklerdeki yatırımlar özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir. Bireysel finansal tablolar hariç maliyet veya gerçeğe uygun değer modellerine izin verilmez.	İştiraklerdeki yatırımlarını muhasebeleştirmede maliyet yöntemi, özkaynak yöntemi veya gerçeğe uygun değer yöntemini uygulayabilir.
		Şerefiyenin itfasına izin verilmemektedir.	Şerefiyenin beklenen yararlı ömrü boyunca sistematik bir şekilde itfa edilmesini gerekmektedir.
15. Bölüm İş Ortaklıklarındaki Paylar	UMS 31	İş ortaklıklarındaki yatırımlarda ya oransal konsolidasyon ya da özkaynak yöntemi olmak üzere iki yöntem bulunmaktadır.	İşletme iş ortaklıklarındaki yatırımların muhasebeleştirmede maliyet özkaynak veya gerçeğe uygun değer yöntemini kullanılabilir.
16. Bölüm Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	UMS 40	Yatırım amaçlı gayrimenkulleri, mal veya hizmet üretiminde ya da tedarikinde veya idari amaçla kullanılmak üzere tutulan gayrimenkullerden ayırırken sahibi tarafından kullanılan gayrimenkuller kavramı kullanılmıştır.	Sahibi tarafından kullanılan gayrimenkul kavramına yer verilmemiştir.
		Gerçeğe uygun değer veya maliyet, amortisman ve değer düşüklüğü yöntemlerinden biri seçilebilir.	Gerçeğe uygun değer yöntemi, aşırı maliyete veya çabaya katlanmadan ölçüm yapılabilmesi durumunda uygulanabilir. Aksi durumda maliyet yöntemi

			kullanılır.
		UMS 40 ve UMS 23 uyarınca yatırım amaçlı gayrimenkulün edinilmesi sırasında söz konusu yatırım amaçlı gayrimenkul ilk muhasebeleştirmede vadeli olarak ediniliyorsa ve bu yatırım amaçlı gayrimenkul özellikli varlık konumundaysa söz konusu vade farkının oluştuğu dönemlerdeki faiz tutarı yatırım amaçlı gayrimenkulün maliyetine verilmektedir.	Bölüm 16 ve Bölüm 25 kapsamında yatırım amaçlı gayrimenkulün özellikli varlık olup olmasına bakılmaksızın söz konusu vade farkları oluştuğu dönemde gider yazılacaktır.
17. Bölüm Maddi Duran Varlıklar	UMS 16	İlk muhasebeleştirmeden sonra maddi duran varlıkların ölçümüne ilişkin yeniden değerlendirme modeli tercihli olarak sunulmuştur.	Sadece maliyet yönteminin uygulanmasına izin verilmektedir.
		Maddi duran varlıkların kalıntı değeri, yararlı ömrü ve amortisman yöntemine ilişkin yıllık gözden geçirmeyi zorunlu tutmaktadır.	Yalnızca son yıllık raporlama tarihinden itibaren önemli değişikliklerin olduğuna dair bir göstergenin varlığı halinde gözden geçirmeyi zorunlu tutmaktadır.
18. Bölüm Şerefiye Dışındaki Maddi Olmayan Duran Varlıklar	UMS 38	Maddi olmayan duran varlıklar için maliyet ve yeniden değerlendirme yöntemi arasında muhasebe politikası seçim hakkı vardır. Şerefiye ve sınırsız ömre sahip diğer maddi olmayan duran varlıklar değer düşüklüğü için değerlendirmeye tabi tutulur, amortismanına tabi tutulmazlar. Araştırma ve geliştirme giderlerinden, geliştirme giderleri belirli koşullarla aktifleştirilir.	Sadece maliyet yöntemine izin verilmektedir, yeniden değerlendirme seçeneği yoktur. Araştırma ve geliştirme giderlerinin tamamı oluştuğu dönemde gider olarak kaydedilir. İşletme içi yaratılan maddi olmayan duran varlıklar ve geliştirme giderleri aktifleştirilmez. Maddi olmayan duran varlığın yararlı ömrü hakkında güvenilir bir tahminde bulunulmadığı durumlarda, faydaları ömür on yıl olarak kabul edilir.
19. Bölüm İşletme Birleşmeleri ve Şerefiye	UFRS 3	İşletme birleşmelerinde işlem maliyetleri, satın alma maliyetlerinden ayrı tutulur.	İşletme birleşmelerinde işlem maliyetleri elde etme maliyetlerine eklenir.
		Şerefiyenin amortismanına tabi tutulmasına izin verilmez.	Şerefiyenin amortismanına tabi tutulmasına izin verilir. Faydalı ömür

			tahminde bulunulamıyorsa 10 yıl olarak kabul edilir.
20. Bölüm Kiralamalar	UMS 17	Doğrusal yönteme ilişkin bir istisna bulunmamaktadır.	Kiraya verene yapılan ödemeler, beklenen genel enflasyona göre artacak şekilde yapılandırılmışsa, faaliyet kiralaması çerçevesinde yapılan kira ödemeleri doğrusal yönteme göre muhasebeleştirilmez.
21. Bölüm Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar	UMS 37	İki standart setinin de hükümleri aynıdır.	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.
22. Bölüm Borçlar ve Özkaynaklar	UMS 1 UMS 32	İki standart setinin de hükümleri aynıdır.	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.
23. Bölüm Hasılat	UMS 11 UMS 18	UMS 18 Hasılat ve UMS 11 İnşaat Sözleşmeleri iki ayrı standart olarak düzenlenmiştir.	Hasılat bölümüne inşaat sözleşmeleri de dahil edilmiştir. Hükümler aynıdır.
24. Bölüm Devlet Teşvikleri	UMS 20	Canlı varlıklara ilişkin devlet teşviklerine UMS 41 uygulanır.	Tüm devlet teşviklerine uygulanır.
		Sermaye Yaklaşımı ve Gelir Yaklaşımı kullanılmaktadır.	Yalnızca gelir yaklaşımı kullanılmaktadır.
		Teşviklerinin, bu teşviklerle karşılanması amaçlanan maliyetlerin gider olarak muhasebeleştirildiği dönemler boyunca sistematik şekilde kâr veya zarara yansıtılması gerekir.	Teşviklerin, teşviklerle karşılanması amaçlanan giderleri veya varlığın maliyetini karşılayacak şekilde muhasebeleştirilmesine izin verilmemektedir.
		Devlet teşvikleri, elde edilmesi için gerekli koşulların işletme tarafından yerine getirilmeden finansal tablolara yansıtılmaz.	Teşvikler, belirli şartları yerine getirme şartı olmadan verilmişse alındıkları anda gelir olarak muhasebeleştirilir, belirli şartları yerine getirme şartı karşılığında verilmişse şartlar karşılandığı zaman gelir olarak muhasebeleştirilmektedir.
25. Bölüm Borçlanma Maliyetleri	UMS 23	Özellikli bir varlığın edinim, inşaatı ya da üretimiyle doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetlerinin, söz konusu varlığın	Tüm borçlanma maliyetlerinin, oluştuğu dönemde gider olarak muhasebeleştirilir.

		maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilmesi gerekmektedir.	
26. Bölüm Hisse Bazlı Ödemeler	UFRS 2	İki standart setinin de hükümleri aynıdır.	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.
27. Bölüm Varlıklarda Değer Düşüklüğü	UMS 36	UMS 36'da stoklar dışındaki varlıkların değer düşüklüklerini içerir. Stok değer düşüklüğü UMS'de düzenlenmiştir.	Stoklarda dahil varlıklardaki değer düşüklüğü açıklanmaktadır. Hükümler aynıdır.
28. Bölüm Çalışanlara Sağlanan Faydalar	UMS 19	İşletmelerin hak kazanılmamış geçmiş hizmet maliyetini faydaların hak edileceği zamana kadarki ortalama süre boyunca, doğrusal esasa göre gider olarak muhasebeleştirilmesini gerektirmektedir.	İşletmelerin geçmiş hizmet maliyetlerini gerçekleştirdiği anda gider olarak muhasebeleştirilmesini zorunlu tutmaktadır.
		Aktüeryal kazanç ve zararları diğer kapsamlı gelir içinde muhasebeleştirmeyi tercih eden bir işletmenin, diğer kapsamlı gelir içinde, UMS 19'un 58(b) paragrafında ortaya konan plan fazlalarına ilişkin, varlık muhasebeleştirme limitlerinden kaynaklanan her türlü ayarlamayı da muhasebeleştirilmesini zorunlu kılar.	Aktüeryal kazanç ve zararları diğer kapsamlı gelir içinde muhasebeleştirmeyi tercih eden bir işletmenin, diğer kapsamlı gelir içinde varlık muhasebeleştirme limitlerinden kaynaklanan her türlü ayarlamayı da muhasebeleştirilmesini zorunlu tutmaz.
29. Bölüm Gelir Vergileri	UMS 12	Ertelenmiş verginin muhasebeleştirilmesine ilişkin KOBİ UFRS'de hüküm tam set UFRS'de bulunmamaktadır.	Bir varlığın ya da borcun defter değerinin geri kazanılmasının ya da ödenmesinin vergiye tabi kâr üzerinde bir etki yaratması beklenmediği durumlarda bu varlık ya da borca ilişkin olarak herhangi bir ertelenmiş vergi oluşmaz.
		Bir varlığın ya da borcun vergiye esas değerinin ilk muhasebeleştirmedeki defter değerinden farklı olması durumunda ortaya çıkan ertelenmiş vergi varlıklarının ve borçlarının muhasebeleştirilmesini, söz konusu hususun işletme birleşmesinden yada muhasebe karını veya vergiye tabi	İlk muhasebeleştirmeye ilişkin olarak UMS 12 kapsamında yer alan istisnayı içermez.

		karı etkileyen bir işlemde kaynaklanması dışında yasaklar.	
		Ertelenmiş vergi varlığının gerçekleşmesi olası kısmına yönelik tek adımlı bir muhasebeleştirme koşulu içermektedir.	Ertelenmiş vergi varlıkları, tam tutarlarından, mevcut ise, bunların net defter değerini, vergiye tabi kâra karşı gerçekleşmesi olası olan en yüksek tutarına eşitlemek üzere ayrılan değerlendirme karşılığı tutarları düşülerek muhasebeleştirilir.
30. Bölüm Yabancı Para Çevrim İşlemleri	UMS 21	İki standart setinin de hükümleri aynıdır.	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.
31. Bölüm Yüksek Enflasyon	UMS 29	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.
32. Bölüm Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar	UMS 10	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.	İki standart setinin de hükümleri aynıdır. Dil daha sade kullanılmıştır.
33. Bölüm İlişkili Taraf Açıklamaları	UMS 24	İlişkili taraflarla olan ilişkilerin, işlemler ve taahhütler de dahil olmak üzere bakiyelerin bilinmesi önemlidir.	İşletme ile ilişkili taraflar arasında taahhütlerden bahsedilmemiştir.
34. Bölüm Özellikli Faaliyetler	UMS 41 UFRS 6	Gerçeğe uygun değer yöntemi ile maliyet yöntemine izin verilmektedir.	Canlı varlıklarda, ilk muhasebeleştirmede gerçeğe uygun değer tespiti aşırı bir maliyet veya çaba gerektiriyor ise işletmeye bu maliyete katlanmaması ve doğrudan maliyet yöntemini kullanması seçeneği sunulmuştur.
35. Bölüm KOBİ UFRS'ye Geçiş	TFRS 1	TFRS'lerin ilk kez uygulandığı finansal tablolar; ilk kez TFRS'lere uygun olarak düzenlenen ve TFRS'lerle uyumlu olduğunun üzerlerinde açık ve koşulsuz olarak belirtildiği yıllık finansal tablolardır.	KOBİ'lerin UFRS'ye geçiş tarihi, UFRS'ye uygun olarak hazırlanan finansal tablolarda tam olarak karşılaştırılabilir bilginin sunulduğu tarihtir.

Kaynaklar: <http://www.malieksen.com>, 2012; Utku ve Gürsoy, 2011; KOBİ TFRS Tebliği; TMS/TFRS 2014 Seti; PWC, 2009

Genel olarak değerlendirildiğinde, KOBİ UFRS'nin tam set UFRS'nin paralelinde yazıldığını söylemek mümkündür. Ancak, KOBİ UFRS'de KOBİ'lerin ihtiyacı olmayan uygulamalar ve karmaşık seçenekler çıkarılmış ve sayfa sayısı 230'a düşürülmüştür. Bu bağlamda, KOBİ UFRS'nin tam set UFRS'ye göre daha yalın bir dille yazıldığı ve KOBİ'lerin daha kolay anlamasına yönelik bir avantaj sağlandığı görülmektedir.

5. KOBİ UFRS'NİN MUHTEMEL ETKİLERİ

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, küreselleşmenin etkisiyle ülkeler ve işletmeler arası gelişen ekonomik ve ticari işlemlerin bir gereği olarak doğmuştur. UFRS'nin geliştirilmesindeki temel amaç, ticari faaliyetlerin bir gereği olan muhasebe uygulamalarının, küresel boyutta her kullanıcıya hitap edebilecek ortak bir dil haline getirilmesidir. Muhasebenin tüm dünyada aynı dilde konuşulması ticari faaliyetlerinin uluslararası boyut kazanmasında bir güvence teşkil edecektir. Bu durum, UFRS'yi uygulayan ülkeler için rekabet avantajı oluşturacaktır. UFRS'nin uygulanması, ülkeler ve işletmeler için birtakım olumlu etkiler içermekle beraber, ulusal uygulamalardan küresel uygulamalara geçiş bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir.

UFRS, kural bazlı değil ilke bazlı olduğu için işletmeler finansal tablolarını belirli şartları yerine getirme zorunluluğu için değil, muhasebenin özünü idrak ederek hazırlayacaktır. Bu durum her şeyden önce, işletmelerin mevcut durumlarını doğru analiz etmelerine, gelecekte yaşayabilecekleri muhtemel sorunları önceden algılamalarına ve geleceğe yönelik adımlarını daha profesyonelce atarak kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmalarına yardımcı olacaktır.

UFRS'yi uygulayan ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin finansal tablolarının karşılaştırılabilirliği mümkün olmaktadır. Bu avantaj ile uluslararası arenada faaliyet gösteren işletmeler, farklı muhasebe uygulamalarının meydana getirdiği zorluklardan kurtulmakta ve bu durum, işletmelerin uluslararası iş yapma olgusunun gelişimini teşvik etmektedir.

UFRS'nin uyumlaştırılması, uluslararası çapta güvenilir, yüksek kaliteli ve tutarlı finansal raporlamayı beraberinde getirmektedir. Bu durum, farklı ülkelerdeki işletmelerin birbirleriyle işbirliği yapmasına, sınır ötesi işletme satın alımı ve birleşmelerine zemin hazırlamakta ve kolaylaştırmaktadır. UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar, farklı ülkelerdeki muhasebe uygulamalarından kaynaklanan karmaşayı önlemekte ve sınır ötesi işletme birleşmeleri ve işbirliği için bu karmaşanın üstesinden gelme yönünde zaman ve maliyet israfını ortadan kaldırmaktadır. Benzer şekilde, UFRS ile uyum işletmelerin yurtdışı müşterileri ve tedarikçileri ile olan ilişkilerini de kolaylaştırmakta ve yeni ilişkilerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Korkmaz vd., 2007:103).

UFRS'nin sağlayacağı en önemli avantajlardan biri, şeffaflıktır. UFRS'de gerçeğe uygun değerlerin tüm kalemler için uygulanıyor olması mali tabloların gerçeği daha doğru yansıtmasına ve şeffaflığın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. İşletmeler UFRS'ye uyum ile birlikte sadece vergi yükümlülüklerinden dolayı değil, gerçeği en iyi yansıtacak şekilde finansal tablo düzenlemektedir (İbiş vd., 2006:74).

Finansal tabloları kullanan yatırımcılar ve kredi kuruluşları için şeffaflık önemli bir değerlendirme kriteridir. Bu noktada, şeffaflık ve kurumsal yönetimin oluşturulması UFRS'nin önemli bir etkisi olarak işletmelerin karşısına çıkmaktadır. İşletmeler, varlıklarını sürdürebilmek için gerek yatırımcılardan gerekse başta bankalar olmak üzere kredi kuruluşlarından temin edecekleri finansmana ihtiyaç duymaktadırlar. Bankacılık sektörüne yeni düzenlemeler getiren Basel uygulamalarının hayata geçmesiyle beraber, işletmelerin en önemli finans kaynağı olan bankalardan kredi alırken yüksek maliyetle karşılaşmamaları için yüksek bir kredi derecelendirme notuna sahip olmaları gerekecektir. Yüksek derecelendirme notu almanın yolu ise finansal tabloların güvenilir, gerçeği en iyi şekilde yansıtır ve tutarlı olmasına, yani şeffaf olmasına ve nitelikli bilgiler sunmasına bağlıdır. Bu anlamda, UFRS'nin uygulanması işletmelerin Basel kriterlerinin oluşturacağı etkiye hazır olmalarına, kredibilitelerinin artmasına ve kendilerine avantaj sağlayarak düşük maliyetle finansman kaynağı bulmalarına yardımcı olacaktır.

Bu duruma yatırımcılar açısından bakıldığında, nitelikli ve tutarlı bilgilere dayanan bir karar alma süreci yatırım için aranılan önemli bir kriter olarak karşımıza

çıkmaktadır. Muhasebe uygulamalarının ülkeden ülkeye farklılık göstermesi, yatırımcıların şeffaf bilgiye ulaşmasının ve yatırım kararının önüne geçmektedir. Bu durumun güvenilir ve gerçeği yansıtan finansal tablolar yardımıyla tersine çevrilmesi UFRS'ye uyum ile mümkün olabilmektedir. UFRS'ye uyum, yatırımcılar için karar verme sürecinde objektif bilgiler sağlayarak maliyet tasarrufuna katkıda bulunmaktadır. Finansal tabloların objektif oluşu, yatırımcıların yatırımlarını doğru tarafa yönlendirmelerine yardımcı olmaktadır (Selimoğlu, 2008:8-9).

Uluslararası sermaye piyasalarında faaliyet gösteren işletmeler buldukları ülkelerin ekonomisinin büyümesinde de rol almaktadırlar. Bu anlamda, yalnızca sermaye piyasası değil, uluslararası faaliyet gösteren tüm işletmeler ülke ekonomisi için önemli bir değer teşkil etmektedir. UFRS'ye uyum ise, uluslararası arenaya açılan bir kapı niteliğindedir. UFRS'yi uygulayan ülkelerin gerek kamu sektöründeki işbirliklerinin gerekse bu ülkelerdeki işletmelerin birbirleri ile olan ticari ve ekonomik faaliyetlerinin artması UFRS'ye uyumun doğal bir sonucudur. Finansal tabloların kolaylıkla karşılaştırılabilir ve güvenilir olması, gerçeği yansıtıyor olması, işletmelere kurumsal yönetim yapısını kazandırması ve zaman ve maliyet tasarrufu, UFRS'yi uygulayan ülkeler arasında ticari işbirliklerinin artmasına ve bu ülkelerin ekonomik gelişmelerinin ilerlemesine katkıda bulunacaktır.

Bu avantajların yanında, UFRS'ye uyumun getirdiği birtakım zorluklar da bulunmaktadır. Bu zorlukların başında, UFRS'nin işletmeler tarafından doğru anlaşılabilmesi gelmektedir. Bu anlamda, standartları uygulayacak ülkelerin muhasebeci ve denetçi niteliklerini yükseltmeleri ve işletmelerin de nitelikli personel ihtiyacına yönelik altyapı çalışmalarını titizlikle yapmaları gerekmektedir (Aksoy, 2005:194). Bu anlamda en çok olumsuz etkilenecek işletmelerin KOBİ'ler olacağı düşünülmektedir. Karacan (2009)'dan aktaran Kırlioğlu ve Şenol (2011:16), UFRS'ye uyumda KOBİ'lerin yeterli donanıma sahip eğitilmiş personelden yoksun olduğunu ve UFRS'yi uygulama konusunda KOBİ'lerin yeterli bilgi, tecrübe ve altyapıya sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bozdemir'e göre de (2014:98-100), KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamada karşılaşılabilecekleri en önemli zorluk, yeterli donanıma sahip personelin eksikliğidir. Bu sebepten dolayı, UFRS'yi uygulayacak KOBİ'ler güncel muhasebe paket

programlarına, personel eğitimine ve deneyimli muhasebe meslek mensuplarına ilave kaynak ayırmak durumunda kalacaklardır.

Bu anlamda KOBİ'ler için dezavantaj oluşturan başka bir konu ise, kurumsal yönetim yapısına sahip olunmamasıdır. KOBİ'lerin büyük bir çoğunluğunun aile işletmesi olması ve sahiplerinin yönetim ve muhasebe alanında uzman kişiler olmaması, KOBİ'leri kurumsallıktan uzaklaştırmakta ve UFRS'nin uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Bozdemir'e göre (2014:100-102), ülkemizde KOBİ'lerin UFRS'ye uyumunu zorlaştıran diğer sebepler, vergi yasaları ile uyumun olmayışı, kayıt dışı ekonominin varlığı ve standartlarının anlaşılmasındaki güçlüklerdir. Standartların 2013 yılından itibaren uygulanmasının zorunlu tutulmasına karşın, standartların uygulanmasına yönelik usul ve esasların vergi kanunları ile farklılıklar göstermesi KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamasını güçleştirmekte ve geciktirmektedir. Son olarak, KOBİ UFRS'nin ulusal uygulamalardan uzak oluşu ve standartların uygulanmasına yönelik geliştirilen muhasebe paket programlarının yazım dilinin KOBİ'ler tarafından anlaşılmasının zor oluşu da, KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamasını zorlaştırmaktadır.

KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanması her ne kadar birtakım zorluklar içerse de, KOBİ'lerin gerekli altyapı çalışmalarını tamamlayarak UFRS'yi uygulamaları kredibilitelerini artıracak ve finansman maliyetlerini düşürecektir. Basel III kriterleri uyarınca, bankalar kredi müşterilerinin derecelendirme notuna göre ilave sermaye ayırma durumunda olacak ve bu durum derecelendirme notu düşük olan işletmelere ilave sermaye maliyetinin yansıtılmasına sebep olacaktır. Kredi derecelendirme notu bağımsız denetim kuruluşları veya bankaların içsel derecelendirmelerine göre verilecek ve işletmeler kurumsal yönetim yapısına yakınlık ve mali tablolarının şeffaflık durumuna göre daha yüksek derecelendirme notu alacaklardır. Bunun sağlanması ise, günümüz koşullarında UFRS'ye uyum ile mümkün olacaktır.

KOBİ UFRS'ye uygun finansal raporlama yapan KOBİ'ler, borçlanma maliyetlerinin düşürülmesinde ve uluslararası piyasalarda işbirliğine gitmede avantaj elde etmiş olacaktır. Bu avantaj, KOBİ'lerin ulusal ve uluslararası sermaye

piyasalarına açılmalarını ve büyük firma olma yolunda ilerlemelerini kolaylaştıracaktır (Aygören ve Kurtcebe, 2010:4).

Özetle, KOBİ UFRS'nin uygulanmasının etkilerini finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunulması, işletmeleri kurumsallaştırması ve şeffaflaştırması olmak üzere dört boyut altında toplamak mümkündür. Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tabloların karşılaştırılabilir olmasına, uluslararası piyasalara uyumun sağlanmasına ve finansal tabloların kullanıcıları tarafından anlaşılabilir olmasına; finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması, denetimin etkin bir şekilde yapılmasına, kredi verenlere gerçeği yansıtan bilgi sunulmasına ve derecelendirme notunun belirlenmesine; kurumsallaşma, yönetimin görev ve sorumluluklarının artmasına, yönetim yapısının gelişmesine ve borsaya açılışın kolaylaşmasına; şeffaflaşma ise, kayıt dışı işlemlerin azalmasına ve paydaşlara hesap verme olgusunun gelişmesine katkı sağlayacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BASEL III SERMAYE UZLAŞISI

Basel Sermaye Uzlaşmaları, uluslararası finansal piyasalara belirli standartların getirilmesi ve piyasalarda oluşabilecek sistematik risklerin önüne geçilmesi amacıyla oluşturulmuş ilkeler bütünüdür. Basel Sermaye Uzlaşmaları'nın oluşturulması ve bugüne kadar geliştirilerek gelmesi, içinde bulunulan zamanın şartlarının bir gereği olarak kendini göstermektedir. Uzlaşmaların oluşumu, 1988 yılına dayanmakta ve sırası ile Basel I, Basel II ve Basel III olarak günümüze kadar gelmektedir. 1974 yılında, Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde, yalnızca G10 ülkelerinin temsilcilerinin katılımıyla oluşturulan Basel Komitesi tarafından geliştirilen Basel I sermaye uzlaşısı, zamanla dönemin ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelmiş ve Komite'nin daha katılımcı bir politika izleyerek global ekonominin ihtiyaçlarına uygun çözümler aramasıyla Basel II ve ardından Basel III Sermaye Uzlaşmaları geliştirilmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde, Basel Komitesi ve Basel uygulamalarının gelişim süreci açıklandıktan sonra, Basel I, Basel II ve Basel III uzlaşmaları ve Basel III kriterlerinin muhtemel etkileri ele alınmaktadır.

1. ULUSLARARASI ÖDEMELER BANKASI VE BASEL KOMİTESİ

1.1. ULUSLARARASI ÖDEMELER BANKASI

Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements-BIS), uluslararası para ve finans işbirliğini teşvik etmek amacıyla kurulmuş ve merkez bankaları için bir banka gibi hizmet veren bir finansal kuruluştur (<http://en.wikipedia.org>, 2014).

Dünyadaki en eski finans kuruluşu olan Uluslararası Ödemeler Bankası, Lahey Anlaşması uyarınca 17 Mayıs 1930 tarihinde İsviçre'nin başkenti Basel'de kurulmuştur (<https://www.bis.org>, 2014). BIS, bugün itibariyle dünya gayrisafi yurtiçi hasılasının %95'ini oluşturan 60 ülkenin merkez bankalarının üyeliğini bünyesinde bulundurmaktadır. Merkez ofisi, kuruluş yeri olan Basel şehrinde bulunan BIS'in, Hong Kong ve Meksiko'da iki adet temsilciliği bulunmaktadır.

Temel misyonu merkez bankalarını uluslararası işbirliğine teşvik ederek, parasal ve finansal istikrarın yakalanmasına katkıda bulunmak olan BIS, bu misyonunu;

- merkez bankaları arasında işbirliğini kolaylaştıracak zemin hazırlayarak,
- merkez bankaları haricinde finansal istikrarın sağlanması yönünde sorumluluğu bulunan diğer kuruluşlarla diyalogu artırarak,
- finansal istikrar için önem taşıyan konularda araştırma ve analiz yaparak,
- mali işlemlerde merkez bankaları için önemli bir karşı taraf olarak hareket ederek,
- uluslararası finansal işlemlerde bir aracı ve vasi olarak hizmet ederek gerçekleştirmektedir (<https://www.bis.org>, 2014).

1.2. BASEL KOMİTESİ

II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası ticaretin geliştirilmesi amacıyla bağımsız devletler tarafından kambiyo kurlarının ortak bir sisteme dayandırılması için çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda, Amerikalı ekonomist ve aynı zamanda ABD Hazine Bakanlığı'nın üst düzey yetkilisi olan Harry Dexter White ve Britanyalı iktisatçı John Maynard Keynes'in öncülüğünde uluslararası ödemelerde kullanılmak üzere yeni bir sistem geliştirilmiştir. Sisteme göre, anlaşmaya katılan ülkelerin para değerinin dolar endeksli olarak belirlenmesine ve doların da altına dönüştürülebilecek tek para birimi olmasına karar verilmiştir. Uluslararası Para Anlaşması ile 1944 yılında ABD'nin New Hampshire eyaletine bağlı Bretton Woods kasabasında hayat bulan bu sisteme "Bretton Woods Sistemi" adı verilmiştir (<http://en.wikipedia.org>, 2014).

Bretton Woods Sistemi 1971 yılına kadar uygulanmış, ancak 1971'de ABD'nin içinde bulunduğu zor koşullar nedeniyle doların altına dönüştürülebilirliğini kaldırmasıyla sistem çökmüştür. Bretton Woods Anlaşması kanalı ile yönetilen kur sisteminin çökmesinin ardından finans piyasasında meydana gelen karmaşa, ABD ve Avrupa'da birçok bankanın döviz kayıpları yaşamasına ve hatta kapanmasına sebep olmuştur (<http://en.wikipedia.org>, 2014).

Uluslararası finans piyasalarında yaşanan bu olumsuzluklar karşısında, G10 ülkelerinin merkez bankaları finans piyasalarında istikrarın sağlanması ve dünya genelinde bankacılık faaliyetlerinin belirli standartlar altında yürütülmesi amacıyla, 1974 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde toplanmış ve Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Uygulamaları Komitesi'ni, diğer adıyla "Basel Komitesi"ni (Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices) kurmuşlardır (BIS, 2014a).

Üye ülkelerin, merkez bankaları ve bankacılık faaliyetleri üzerinde denetim yetkisi olan resmi kurumları tarafından temsil edildiği Komite, ilk toplantısını 1975 yılının Şubat ayında gerçekleştirmiştir. Ülkemizin de Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ve Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu (BDDK) tarafından temsil edildiği Basel Komitesi, ilk kez G10 ülkelerinin katılımıyla toplanmasının ardından, 2009 ve 2014 yıllarında genişlemeye giderek, günümüzde 28 katılımcı ülke ve bir gözetim birimi (Group of Central Bank Governors and Heads of Supervision) ile faaliyetlerine devam etmektedir (BIS, 2014a).

Temel amacı, bankaların ve dolayısıyla finans piyasalarının karşılaşılabilecekleri riskleri minimize etmek ve mevcut risklerin küresel piyasalarda sağlıklı ve hassas bir şekilde ölçülmesini sağlamak olan Basel Komitesi, katılımcılarının görüş ve önerileri doğrultusunda finans piyasasının aktörlerini ilgilendiren önemli kararlar almaktadır (Külahi vd., 2013:185).

Günümüzde 100'ün üzerinde ülkenin uyguladığı bu kararlar tavsiye niteliğinde olup, uygulanması yönünde direk olarak hukuki bir yaptırım gücü bulunmamaktadır (Atiker, 2005:1). Ancak, finansal piyasalarda risklerin küresel olması, piyasa aktörlerinin bu risklere hızlı bir şekilde tepki vermeleri ve ülkelerin risk primlerinin uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından belirleniyor olması, Basel Komitesi'nin aldığı kararların uygulanmasında teşvik edici unsurlar olmaktadır.

2. BASEL UYGULAMALARININ GELİŞİM SÜRECİ VE BASEL I

Teknolojideki gelişmelerin hızla ilerlemesi, finans piyasaları arasında bilginin hızlı akışı ve bu gelişmelerin ışığında piyasa işlemlerinin giderek daha karmaşık hale gelmesi, finansal piyasalarda riskin artmasına ve bu riskin global boyutlara ulaşmasına neden olmaktadır. Böyle bir ortamda Basel komitesi, aldığı kararlar ve yayımlanmış olduğu standartlar ile;

- Uluslararası finansal piyasalardaki faaliyetlerin ortak ve birbirleri ile uyumlu bir kural yapısı içerisinde sürdürülmesine,
- Piyasa faaliyetlerinin istikrarının korunmasına,
- Faaliyetlerin şeffaflaştırılmasına,
- Global ekseninde finans piyasalarının daha güçlü hale getirilmesi ve etkinliğinin artırılmasına,
- Finans piyasasında denetim unsurunun ön plana çıkarılması ve denetimin etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunmaktadır (Çalışma Grubu, 2006:4).

Basel Komitesi bu yöndeki ilk adımını, 1975 yılında “Konkordato” olarak bilinen kağıdı yayımlayarak atmıştır. Konkordato, bankaların denetim mekanizması için merkez yönetim ile yurtdışı şubeleri ve bağlı ortaklıkları arasında denetim sorumluluğu oluşturulmasını sağlayacak ilkeler içermektedir. Konkordato 1983 yılında revize edilerek, bankaların yabancı kuruluşlarının ödeme gücü, likidite ve döviz işlemleri yönünden denetlenmesine yönelik genel ilkeleri içeren bir metin olarak yeniden yayımlanmıştır (BIS, 2014a).

1987 yılının sonuna gelindiğinde G10 ülkeleri, uluslararası bankacılık sisteminde istikrarı sağlamak, rekabet edilebilir bir piyasa ortamı oluşturmak ve sermaye yeterliliğinin hesaplanması açısından ülkeler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla çalışmalar yapmış ve 1988 yılında “Basel I” olarak da adlandırılan “Basel Sermaye Uzlaşısı” yayımlanmıştır (BIS, 2014a).

Basel I Sermaye Uzlaşısı, sermaye bileşenleri, risk ağırlığı, sermaye yeterlilik oranı ve geçiş ve uygulama anlaşmaları olmak üzere 4 ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm olan sermaye bileşenlerinde, hangi tür sermayelerin bankaların rezervi olarak nitelendirileceği ve bankaların bu rezervleri ne oranda (miktarda) tutabilecekleri belirtilmektedir. Buna göre, sermaye rezervleri temel olarak 2 gruba ayrılmıştır. Birinci grubu Ana Sermaye (dağıtılmamış karlar ve ödenmiş sermaye), ikinci grubu ise, Katkı Sermaye, Üçüncü Kuşak Sermaye (ÜKS) ve Sermayeden İndirilen Değerler (SİD) oluşturmaktadır. Uzlaşya göre, bankaların bulundurduğu ikinci grup sermaye miktarının, birinci grup sermaye miktarının %100'ünü geçmemesi gerekmektedir (Balın, 2008:3).

Basel I Sermaye Uzlaşısı'nın ikinci bölümü risk ağırlıklarını içermektedir. Bankaların bilançosundaki varlıklar 5 adet risk kategorisi altında gruplandırılmıştır. Birinci kategoride (risksiz grup) bankanın nakit rezervleri, OECD üyesi ülkelerin hazine ve merkez bankalarına açılan krediler bulunmaktadır ve bu grubun risk ağırlığı %0'dır (Aykut, 2008:2).

İkinci kategorinin risk ağırlığı %20'dir (düşük risk grubu). Bu grupta çok uluslu kalkınma bankalarına kullandırılan krediler, OECD üyesi ülkelerin bankalarına kullandırılan krediler, OECD üyesi olmayan ülkelerin bankalarına kullandırılan 1 yıldan az vadeli krediler ve OECD kamu sektörü kuruluşlarının garantisi altında açılan krediler bulunmaktadır. Üçüncü kategoride (orta risk grubu) mortgage kredileri bulunmaktadır. Bu kategorinin risk ağırlığı %50'dir. Dördüncü kategoride (yüksek risk grubu) özel sektöre açılan banka kredileri ve OECD üyesi olmayan ülkelere kullandırılan krediler bulunmaktadır. Yüksek risk grubunun risk ağırlığı %100'dür. Beşinci kategoride risk ağırlığı, merkez bankalarının takdiri doğrultusunda %0, %10, %20, %50 olarak değişkenlik göstermektedir. Bu grupta yerli kamu sektörü kuruluşlarına açılan krediler bulunmaktadır (Balın, 2008:4).

Uzlaşının üçüncü bölümünde "Cook Rasyosu" olarak adlandırılan, hedeflenen sermaye yeterliliği için bir standart geliştirilmiştir.

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu (SYR)} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar}} \geq \%8$$

Bankaların özkaynaklarının toplam risk ağırlıklı varlıklarına bölünmesi yoluyla bulunan sermaye yeterlilik oranının minimum %8 olması gerekmektedir. Hesaplamanın pay kısmında yer alan özkaynaklar toplamı, ana sermaye, katkı sermaye ve üçüncü kuşak sermayenin toplamından, sermayeden indirilen değerlerin düşülmesi ile bulunmaktadır. Paydada yer alan risk ağırlıklı varlıklar toplamı da, uzlaşının ikinci bölümde tanımlanan bilanço varlıkları ile her bir grup için belirlenmiş risk ağırlığı yüzdelerinin çarpılıp, elde edilen değerlerin toplanması suretiyle hesaplanmaktadır (Atiker, 2005:2).

Dördüncü bölümde ise, Basel Uzlaşısı'nı uygulayacak ülkeler için, her ülkenin merkez bankasının ve bankacılık faaliyetlerini düzenleyen resmi kurumların uzlaşıda belirtilen ilkelerin uygulanması için denetim mekanizmaları oluşturmalarına yönelik anlaşmalar bulunmaktadır (Balin, 2008:5).

Basel Uzlaşısı ile getirilen sermaye yeterliliği rasyosunun hesaplanmasında yalnızca kredi riskinin kullanılması, 1994 yılında yaşanan Meksika krizi ile uzlaşının önemli bir eksikliği olarak ortaya çıkmıştır. Meksika krizi ve sonrasında yaşanan süreç, riskin yalnızca kredi riskinden ibaret olmadığını, piyasa riskinin de finans piyasalarında istikrarın korunmasında önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur (Karabınar ve Öktem, 2008:79).

Piyasadaki bu gelişmeler neticesinde Basel Komitesi tarafından yapılan üç yıllık bir çalışma sonucunda, sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına piyasa riskinin de dahil edildiği yeni doküman 1996 yılında yayımlanarak hayata geçirilmiştir (Çelik ve Kızıl, 2008:20).

BDDK tarafından kabul edilen ve 2001 yılında yürürlüğe giren “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğe” ek olarak hazırlanan düzenlemeyle 2002 yılında Türkiye’de de piyasa riskine maruz tutarın bankaların sermaye yeterliliği oranı hesaplamasına dahil edilmesi sağlanmıştır. Buna göre yeni hesaplama şu şekilde olacaktır (BDDK, 2002):

$$\text{SYR} = \frac{(\text{Ana Sermaye} + \text{Katkı Sermaye} + \text{ÜKS}) - \text{SİD}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar} + \text{Piyasa Riskine Esas Tutar}^{**}} \geq \%8$$

Yeni düzenleme ile bankaların sermaye yeterliliklerin ölçümünde risk ağırlıklarına piyasa riski de eklenerek daha sağlıklı bir ölçüm yapılabilse de, teknolojik gelişmelerin etkisiyle giderek karmaşık bir hal alan finans piyasası için bu ölçüm kriteri yeterince hassas olamamıştır. Öyle ki, farklı kredi derecesine sahip kredi kullanıcıları Basel I Uzlaşısı'ndaki hesaplama kriterine göre aynı risk grubunda yer alabilmektedir (TBB, 2013:6).

Bankaların faaliyetleri süresince maruz kaldıkları "operasyonel risklerin" hesaplamada dikkate alınmamış olması da SYR hesaplamasında hassas bir ölçüm yapılabilmesini engellemektedir (Çalışma Grubu, 2006:5).

Basel I Sermaye Uzlaşısı'nda risk gruplandırılması yapılırken yalnızca OECD üyeliğinin kriter olarak alınması, OECD üyesi ülkelere kullanılan krediler için risk ağırlığının düşük olmasına karşın, ekonomisi gelişmiş ve sağlam temellere dayanan ancak OECD üyesi olmayan ülkeler için açılan krediler için risk ağırlığının yüksek olması, riskin doğru ölçülememesine ve OECD'ye üye olmayan ülkeler için bir dezavantaj oluşmasına neden olmuştur (Aykut, 2008:3).

Ayrıca, risk ölçümünün tek bir metotla yapılıyor olması, bütün bankalar için aynı yöntemin kullanılıyor olması, sermaye arbitrajına olanak tanınması ve uzlaşımın risk yönetimi konusunda bankalara katkıda bulunacak bir yaklaşım ortaya koymaması Basel I'e yöneltilen önemli eleştiriler olmuştur (TBB, 2013:6).

Basel I'in getirdiği standartların kolaylıkla anlaşılabilir ve uygulanabilir olması başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere birçok ülke tarafından benimsenmesine katkıda bulunmuştur (Yayla ve Kaya, 2005:2). Ancak, risk ölçümünde yeterince hassas olmaması, OECD üyeliğini kriter olarak alması vb. etkenler, Basel I'in gelişen piyasa koşullarında yetersiz kalmasına neden olmuştur.

** Piyasa Riskine Esas Tutar, piyasa riski için gerekli asgari sermayenin 12.5 katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutardır (BDDK, 2002).

Mevcut durumundaki eksikliklerinden dolayı Basel Komitesi, Basel I'in geliştirilmesi ve ihtiyaçlara cevap verebilmesi için 1999 yılında kullanıcıların internet üzerinden görüş ve önerilerini sunabileceği bir ortam oluşturarak Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı'na (Basel II) doğru yol almıştır (Teker vd., 2005:45).

3. YENİ BASEL SERMAYE UZLAŞISI (BASEL II)

Basel Komitesi, Basel I'in piyasa koşullarına yeterince cevap verememesini dikkate alarak 1999 yılında başlattığı çalışmalar sonucunda, 2004 yılında Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı'nın (Basel II) tam metnini oluşturmuştur. Metnin ilk bölümü (Consultative Paper 1) 1999 yılında, ikinci bölümü (Consultative Paper 2) 2001 yılında, üçüncü bölümü (Consultative Paper 3) de 2003 yılında yayımlanmıştır. 2004 yılının Haziran ayına gelindiğinde bu üç bölüm güncellenerek tam metin olarak internet ortamında yayımlanmıştır (BDDK, 2005:2).

Basel II uygulamaları ile bankaların risk ölçümünü daha hassas yapabilmesi, finans sektörünü oluşturan unsurlar arasında bilginin şeffaf ve tutarlı hale getirilerek rekabetin daha sağlıklı ve istikrarlı olduğu bir piyasaya ulaşılması ve bu konuda banka yönetimine düşen sorumlulukların genişletilmesi amaçlanmaktadır (Çalışma Grubu, 2006:6).

Bu doğrultuda, Basel II Uzlaşısı temel olarak 3 ana sütun üzerine inşa edilmiştir. Uzlaşının yapısal blokları da denen bu sütunlardan birincisi "Minimum Sermaye Yeterliliği", ikincisi "Sermaye Yeterliliğinin Denetimi ve Değerlendirilmesi", üçüncüsü de "Piyasa Disiplini'dir" (BIS, 2006).

3.1. BİRİNCİ YAPISAL BLOK (PİLLAR I)

Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı'nın ilk ayağı olan Minimum Sermaye Yeterliliği, Basel I'de olduğu gibi bankaların maruz kaldıkları/kalacakları riskler için bulundurmaları gereken asgari sermaye oranını ifade etmektedir. Basel I'de yüzde sekiz olan bu oran, Basel II'de de aynı kalmıştır. Ancak, Basel I'de risk grubunda dikkate alınmayan operasyonel riskler Basel II'de sermaye yeterliliği hesaplamasına dahil edilmiştir (Çelik ve Kızıl, 2008:21).

Basel II’de özsermaye kaleminde bir değişiklik yapılmamıştır. Basel I’de olduğu gibi Basel II’de de özsermaye iki gruptan oluşmaktadır. Birinci grup (Tier 1), ana sermayeden; ikinci grup (Tier 2), katkı sermaye, üçüncü kuşak sermaye ve sermayeden indirilen değerlerin bileşiminden oluşmaktadır. Burada da ikinci grup sermayenin, birinci grup sermayenin %100’ünü geçmemesi şartı korunmuştur (BIS, 2006:12).

Yeni düzenlemeye göre bankaların sermaye yeterlilik rasyosu (asgari sermaye oranı) şu şekilde hesaplanmaktadır (Kendirli vd., 2008:69):

$$\text{SYR} = \frac{\text{Toplam Özsermaye}}{\text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski} + \text{Operasyonel (Faaliyet) Risk}} \geq \%8$$

SYR hesaplamasındaki kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk toplamı bankanın toplam risk ağırlıklı varlıklarını ifade etmektedir. Bu risk gruplarından;

“Kredi Riski”, bankaların müşterilerine kullandırdıkları kredilerin belli oranda veya tamamının bankaya geri dönüşünün olmaması riskini,

“Piyasa Riski”, finans piyasalarındaki gelişmeler sonucunda, faiz oranları, kur vb. unsurlardaki değişmelerin bankaları zarara uğratma riskini,

“Operasyonel Risk”, kredi ve piyasa riski haricinde, bankaların faaliyetleri süresince iç veya dış etkenlere bağlı olarak ortaya çıkabilecek olumsuzlukların bankayı zarara uğratma riskini ifade eder (Atiker, 2005:4).

Basel II’nin kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk için belirlediği ölçüm metotları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Basel II’de Risk Ölçüm Metodları

Gelişmişlik Düzeyi	Piyasa Riski	Kredi Riski	Operasyonel Risk
Basit		Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	Temel Gösterge Yöntemi
Orta	Standart Yöntem	Standart Yaklaşım	Standart Yöntem veya Alternatif Standart Yöntem
İleri	Riske Maruz Değer Yaklaşımı	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı veya Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımları

Kaynak: <https://www.kpmg.com>

Basel II kredi riskinin ölçümünde gelişmişlik düzeyine göre “Standart Yaklaşım” ve “İçsel Derecelendirme Yaklaşımı” olmak üzere 2 temel yaklaşımı öngörmektedir (BIS, 2006:19).

3.1.1. Kredi Riski Ölçümünde Standart ve Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım

Standart yaklaşım, standart ve basitleştirilmiş standart yaklaşım olmak üzere iki sermaye ölçüm yaklaşımını içermektedir. Basel II’nin uygulamaya geçilmesiyle birlikte kredi riskinin belirlenmesinde OECD kuralının (club rule) devre dışı bırakıldığı standart yaklaşımda, bankalardan kredi kullanacak olan taraflar için risk ağırlıkları, uluslararası bir bağımsız derecelendirme kuruluşunun vermiş olduğu derecelendirme notuna göre belirlenmektedir. Kredi kullanacak taraf için iki kuruluş birden derecelendirme notu vermişse yüksek olan kredi notu, üç kuruluş derecelendirme notu bulunuyorsa ikinci düşük kredi notu esas alınmaktadır. Bir gruba ait işletmelerden biri için verilmiş olan derecelendirme notu, aynı gruba ait diğer bir işletme için kullanılamamaktadır (Aykut, 2008:5).

Basitleştirilmiş standart yaklaşımda da kullanılan yöntem çok farklı değildir. Standart yöntemde kredi riski ağırlığının belirlenmesinde esas alınan bağımsız

derecelendirme kuruluşları notunun yerini, basitleştirilmiş standart yöntemde ihracat kredi kuruluşlarının verdiği kredi notu almaktadır (Marşap ve Kömürcü, 2008:57). Basitleştirilmiş standart yaklaşımın, standart yaklaşımdan ayrıldığı başlıca diğer noktalarda, işletmelere kullandırılan kredilerin tamamının %100 risk ağırlığı grubuna girmesi ve kredi riski azaltma tekniklerine kredi türevlerinin dahil edilmemesidir (Yayla ve Kaya, 2005:8).

Standart yaklaşımda bankalar kredi kullandıracakları müşterileri için derecelendirme kuruluşlarının verdikleri kredi notlarına göre kredi faizlerini ayarlayabilecektir. Derecelendirme kuruluşundan A notunu almış bir müşteri için açılan kredinin faizi, B notunu almış bir müşteri için açılan kredinin faizinden düşük olacaktır (ATO, 2007:25).

Basel II’de Standart yaklaşımda kullanılan risk ağırlıkları aşağıda tablolar halinde verilmiştir:

Tablo 6. Hazine ve Merkez Bankalarına Kullandırılan Krediler-1

Kredi Derecelendirme Notu	AAA AA- arası	A+ A- arası	BBB+ BBB- arası	BB+ B- arası	B-'nin altında	Derece Notu Olmayan
Risk Ağırlığı	%0	%20	%50	%100	%150	%100

Kaynak: BIS, 2006

Ülkelerin denetim otoritelerinin, hazine ve merkez bankalarına kullandırılan kredilerde İhracat Kredi Kuruluşları (İKK) tarafından verilen risk puanlarının esas alınmasına izin vermesi durumunda risk ağırlıkları Tablo 7’deki gibi olacaktır:

Tablo 7. Hazine ve Merkez Bankalarına Kullandırılan Krediler-2

İKK Risk Puanları	0-1	2	3	4-6	7
Risk Ağırlığı	0%	20%	50%	100%	150%

Kaynak: BDDK, 2007

Merkezi hükümet içinde yer almayan kamu kurum ve kuruluşları için açılan kredilerde bankalara 2 opsiyonlu risk ağırlığı belirleme imkanı verilmiştir. Tablo 8’de bu opsiyonlar belirtilmiştir.

Tablo 8. Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Kullanılan Krediler

Opsiyonlar	AAA	A+	BBB+	BB+	B-'nin	Derece
	AA- arası	A- arası	BBB- arası	B- arası	altında	Notu Olmayan
Hazine Benzeri	%0	%20	%50	%100	%150	%100
Opsiyon 1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
Opsiyon 2	%20	%50	%50	%100	%150	%20

Kaynak: Yayla ve Kaya, 2005

Standart yaklaşımda, “bankalara” kullanılan kredilerde risk ağırlığının belirlenmesi için iki opsiyon bulunmaktadır. Bu opsiyonlar Tablo 9’da verilmiştir. Opsiyonların ilkinde risk ağırlıkları, Merkez Bankası dışında kalan bütün bankalar için Merkez Bankası’na kullanılan kredilerin risk ağırlığından bir üst seviyede olmaktadır. İkinci opsiyonda kredi açılacak bankanın bağımsız derecelendirme kuruluşlarından aldığı not göz önünde bulundurularak, %20’nin altında olmamak şartıyla, 3 aydan az vadeli krediler için bir alt seviyede risk ağırlığı belirlenebilmektedir. Bu opsiyon, B-’nin altında not alan bankalara ve derece notu olmayan bankalara kullanılan kredilerde uygulanabilmektedir (Çalışma Grubu, 2006:9).

Tablo 9. Bankalara Kullanılan Krediler

Opsiyonlar	AAA	A+	BBB+	BB+	B-'nin	Derece
	AA- arası	A- arası	BBB- arası	B- arası	altında	Notu Olmayan
Opsiyon 1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
Opsiyon 2	%20	%50	%50	%100	%150	%50
Opsiyon 2 (Kısa Vade)	%20	%20	%20	%50	%150	%20

Kaynak: Yüksel, 2004

Çok taraflı kalkınma bankalarına verilen kredilerde bağımsız derece notlarının yüksek olması (AAA/AA- aralığında), sermaye yapısının güçlü olması, ödenmiş sermayesinin yüksek olması ve likidite seviyesinin yeterli olması durumunda risk ağırlığı %0 olarak uygulanabilecektir (BDDK, 2007:26).

Kurumsal kredilerde risk ağırlıkları, işletmelerin derecelendirme notuna göre %20-%150 arasında 5 kategori halinde belirlenmiştir. Derecelendirme notu olmayan işletmelerin risk kategorisi %100'dür. Ancak, ülkelerin denetim otoriteleri gerekli görmeleri durumunda derece notu olmayan işletmeler için risk ağırlığını yükseltebilecektir (BIS, 2006:23). İşletmelere kullanılan kredilere ilişkin risk ağırlıkları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. İşletmelere Kullanılan Krediler (Kurumsal Krediler)

Kredi Derecelendirme Notu	AAA AA- arası	A+ A- arası	BBB+ BB- arası	BB-'nin altında	Derece Notu Olmayan
Risk Ağırlığı	%20	%50	%100	%150	%100

Kaynak: BIS, 2006

Menkul kıymet şirketlerine kullanılan kredilerde de, kurumsal kredilerdeki risk ağırlıkları kullanılmaktadır. Ancak bu şirketlerden, bankalarla özdeş denetim ve yasal düzenlemelere tabi olanlar için bankalara uygulanan risk ağırlıkları uygulanabilmektedir. Diğer taraftan, perakende krediler ve konut ipoteği karşılığı kullanılan kredilerde risk ağırlığı sabit olup, perakende krediler için %75, konut ipoteğinde %35'tir. Ticari gayrimenkul ipoteği karşılığı verilen kredilerde ise, belirli şartları sağlayanlar için risk ağırlığı %50, diğerleri için %100'dür (Yüksel, 2004:22).

Basel II standartların uygulanması hiç şüphesiz ki, KOBİ kredilerini de etkilemektedir. KOBİ'ler Basel Sermaye Uzlaşısı'nda "Perakende KOBİ" ve "Kurumsal KOBİ" olarak iki kategoride incelenmiştir. Yıllık cirosu 50 milyon €'yu geçmeyen işletmeler KOBİ olarak tanımlanmıştır. Perakende KOBİ-Kurumsal KOBİ ayrımı KOBİ'lerin kullandığı banka kredilerinin miktarı ölçüt alınarak yapılmıştır. Bankadan 1 milyon €'nun altında kredi kullananlar "Perakende KOBİ", 1 milyon €'nun üzerinde kredi kullananlar "Kurumsal KOBİ" sınıfına girmektedir.

Basel I’de herhangi bir ayırım olmaksızın tüm KOBİ kredileri için %100 olan risk ağırlığı, Basel II’de KOBİ sınıfına göre belirlenmiştir. Tablo 11’de Perakende KOBİ ve Kurumsal KOBİ kredilerinde esas alınacak risk ağırlıkları verilmiştir.

Tablo 11. KOBİ’lere Kullanılan Krediler

Sınıflandırma	Risk ağırlığı
Perakende KOBİ	75%
Kurumsal KOBİ	Derece Notuna Göre

Kaynak: Ege, 2008

Basel II’de Perakende KOBİ’lere kullanılan krediler için standart olarak %75 risk ağırlığı kullanılmaktadır. Kurumsal KOBİ kredilerinde ise, ilgili KOBİ’nin bağımsız derecelendirme kuruluşlarından aldığı derece notuna göre risk ağırlığı belirlenmektedir (Ege, 2008:17). Buna göre, Kurumsal KOBİ kredilerinde Tablo 12’deki risk ağırlıkları uygulanacaktır.

Tablo 12. Kurumsal KOBİ Kredileri Risk Ağırlıkları

Derece Notu	Risk Ağırlığı
AAA / AA- arası	%20
A+ / A- arası	%50
BBB+ / BB- arası	%100
BB-'nin altında	%150
Derece Notu Olmayan	%100

Kaynak: Yüksel, 2005

Basel II’de belirtilen teminatlar ve özel karşılıklar çıkarıldıktan sonra, kalan tutarın temerrüde düşmesi durumunda, özel karşılığın kredi tutarının tamamının 5’te 1’inden fazla olması durumunda risk ağırlığı %100, 5’te 1’inden az olması durumunda %150 olmaktadır. Ancak, özel karşılığın kredi tutarının yarısından fazla olması halinde, ülkelerin denetim otoritelerinin izni dahilinde, risk ağırlığı %50 olabilmektedir (Yüksel, 2005:18).

3.1.2. Kredi Riski Ölçümünde İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar

İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar (İDDY), bankalarca kullanılan kredilerin geri dönüşüne ilişkin beklenen ve beklenmeyen kayıpların ölçümüne ilişkin yaklaşımlardır. Bankalar, Basel II’de belirtilmiş olan standart yaklaşımlar kapsamında bir bağımsız derecelendirme kuruluşu notu sistemini asgari 3 yıl kullandıktan sonra içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımları kullanabilmektedir (BIS, 2006:52).

İçsel Derecelendirmeye Dayalı (İDD) yaklaşımların temeli bankaların kredi müşterileri için kendi verdikleri derecelendirme notlarına dayanmaktadır. İDD yaklaşımlarında, sermaye yükümlülüklerinin hesaplanmasında dört adet parametreyle birlikte bankaların müşterileri için vermiş oldukları derecelendirme notuna tekabül eden “*Temerrüde Düşme Olasılığı*” kullanılmaktadır (Yüksel, 2005:19).

Sermaye yükümlülüğün hesaplanmasında kullanılan bileşenlerden temerrüde düşme olasılığı, kredi müşterisinin bir yıllık dönemde temerrüde düşme ihtimalini ifade etmektedir. Bankalar kredi müşterilerinin temerrüde düşme olasılıklarını, ilgili müşterilerine ait minimum 5 yıllık veri setine sahip olmaları durumunda belirleyebilmektedirler (Cardone Riportella vd., 2011:9).

Diğer parametrelerden;

Temerrüt Halinde Kayıp, oransal bir değerdir ve temerrüde düşme durumunda zararın, kredi tutarının hangi oranında gerçekleşeceğini,

Temerrüt Halinde Risk Tutarı, temerrüde düşme anında riske maruz kalacak tutarın miktarını,

Korelasyon Katsayısı, riske maruz kredi için korelasyon derecesini,

Vadeye Kalan Süre, kredinin kalan vadesini ifade etmektedir. Bu süre gelişmiş içsel derecelendirme yaklaşımının kullanılması durumunda 5 yıldan daha fazla olamamaktadır (Cardone Riportella vd., 2008:12).

İçsel Derecelendirmeye Dayalı yaklaşımlar, “Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı” ve “Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı” olmak üzere iki

yaklaşımından oluşmaktadır. Bankalar sermaye yükümlülüklerini hesaplamada temel içsel derecelendirme yaklaşımını kullanmaları durumunda, temerrüde düşme olasılığı haricindeki parametreler için bankacılık denetim otoritesinin belirlemiş olduğu parametreleri kullanmaktadırlar. Gelişmiş içsel derecelendirme yaklaşımını tercih eden bankalar ise, temerrüde düşme olasılığı ile birlikte diğer dört parametreyi de kendileri tahmin etmektedirler (Ayadi, 2005:37).

Sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında İDD yaklaşımını kullanan bir bankanın, bütün riskli varlıkları için aynı yaklaşımı uygulamak durumundadır. Çünkü bu yaklaşımların belirlenmesinde risk ölçümünde hassasiyetle birlikte tutarlılık da temel amaçtır. Tutarlılığın sağlanması için ayrıca, hesaplamada kullanılan parametrelerin doğru tahmin edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bankanın İDD yaklaşımını kullanabilmesi için belirli şartları taşıması gerekmektedir. Temerrüde düşme olasılığının hesaplanmasında kredi müşterisine ait bilgi setinin en az beş yıllık olması gibi, Basel Komitesi tarafından belirlenmiş olan bu şartlar ile, derecelendirme ve risk tahmininde tutarlılığın sağlanması amaçlanmıştır.

Kullanılan parametrelerin gerçeği yansıtmamasını ve bankadan bankaya veya aynı bankanın farklı ürünleri için farklı sonuçlar vermesini önlemek ve piyasada istikrarı sağlamak amacıyla ülkelerin denetim otoritelerine önemli bir sorumluluk verilmiştir. Sermaye yeterliliğinin doğru tahmin edilebilmesi için ulusal denetim otoritelerinin kapsamlı ve titizlikle inceleme yapması gerekmektedir (Yayla ve Kaya, 2005:10).

3.1.3. Kredi Riski Azaltımı

Basel II'de, kredilerin tamamının veya bir kısmının belirli teminatlar, bilanço içi netleşme anlaşmaları ve belirli garantiler vasıtasıyla güvence kapsamına alınması suretiyle, maruz kalınacak kredi riskini azaltmak için birtakım teknikler ortaya konmuştur. Kredi riski azaltma teknikleri denilen bu tekniklerin kullanımıyla, bankalar verecekleri krediler için bulundurmaları gereken sermaye miktarını, azaltılmış kredi riskini dikkate alarak belirleyeceklerdir. Toplam kredi riskinden, kullanılan risk azaltma enstrümanına karşılık gelen tutarın düşülmesiyle bulunan

azaltılmış kredi riski ölçümünün formülize edilmiş hali Tablo 13'teki gibi olmaktadır.

Tablo 13. Azaltılmış Kredi Riski

Azaltılmış Kredi Riski	=	Kredi Riski	-	Kredi Riski Azaltma Teknikleri
		↓		↓
		Krediler ve Alacaklar		Teminatlar
		Diğer Varlıklar		Bilanço İçi Netleşme Anlaşmaları
		Bilanço Dışı İşlemler		Garantiler ve Kredi Türevleri

Kredi riski azaltma teknikleri esas itibariyle 3 çerçeve halinde belirtilmiştir. “Teminatlar”, “Bilanço İçi Netleştirme Anlaşmaları” ve “Garantiler ve Kredi Türevleri”nden oluşan bu üç çerçevenin boyutu, sermaye yeterliliği hesabında uygulanan yöntemin gelişmişlik düzeyine göre artmakta ve daha geniş kredi riski azaltma tekniği kullanan bankalar daha kapsamlı ilkelere tabi tutulmaktadır (Cardone vd., 2008:6; Yüksel, 2005:14).

BDDK'nın (2007:41) yapmış olduğu tanıma göre, *teminatlar* veya diğer bir deyişle *teminatlı işlemler*, bankaların kullandıkları veya kullanacakları krediler karşısında maruz kalacakları kredi riskinin, kredinin açıldığı tarafın bankaya göstereceği bir teminatla bir bölümünün veya tamamının güvence altına alınmasını ifade etmektedir.

Teminatlar Basel II'de, basit yöntem ve kapsamlı yöntem olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Basit yöntemde kredi tutarının teminat gösterilen kısmı için risk ağırlığı belirlenirken, krediyi kullanan tarafın risk ağırlığının yerine teminatın risk ağırlığı dikkate alınmaktadır. Kapsamlı yöntemde ise, kredinin tamamı veya bir kısmı için gösterilen teminatın değerinde piyasa koşulları nedeniyle zaman içerisinde volatilité olabileceği varsayımıyla hareket edilmektedir. Volatilité ihtimaline karşı, teminat üzerinden iskonto yapılarak belirlenecek yeni teminat değeri dikkate alınarak sermaye gereksinimi hesaplanmaktadır (BDDK, 2007:43).

Bankaların iki taraf arasındaki borçlanma edimi için aracı olması veya borcu ödeme edimini yerine getirecek tarafın yükümlülükleri için garantör olması halinde

de, banka borçlu taraf ile aynı riski üstlenmiş bulunmaktadır. Bu durumda riski üstlenen banka, üstlenmiş olduğu risk için ayıracağı sermaye tutarı hesabını yaparken kredi kullandıran tarafmışçasına hareket ederek garantör olduğu tarafın risk ağırlığına göre işlem yapmaktadır (BDDK, 2007:42).

Teminatlar, Standart ve Basitleştirilmiş Standart Yöntemde nakit, altın, bağımsız derecelendirme kuruluşlarınca derecelendirilen borçlanma senetleri, yatırım fonları ve belirli bir endekste işlem gören hisse senetleri ile sınırlandırılmıştır. Ancak, İDD yaklaşımlarında teminatlar için bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Ülkelerin bankacılık faaliyetlerini düzenlemeye yetkili kurumlarının olumlu görüşü dahilinde kredi riskini azaltan her unsur teminat olarak değerlendirilebilmektedir (Çalışma Grubu, 2006:10).

Kredi riski azaltma tekniklerinden *bilanço içi netleştirme*, kullanılan krediler ile mevduat hesapları arasındaki etkileşimden ortaya çıkmaktadır. Bu tekniğin uygulanacağı ülkede yasal zemininin olması halinde, kredi kullanacak tarafın kredi ve mevduat hesapları banka tarafından takip edilebiliyor ise, netleştirme sözleşmesi imzalanarak mevduat hesabının kredi riskine teminat olması sağlanır (BIS, 2006:45).

Diğer bir risk azaltım tekniği olan *garantiler ve kredi türevlerinde*, kredi riski kapsamına garantörler dahil edilmektedir. Bağımsız derecelendirme notu yüksek veya İDD yaklaşımlarına göre risk ağırlığı kredi kullanan taraftan daha az olan kuruluş veya kuruluşların garantör olması durumunda, kredinin teminat altına alınan kısmı için riski ağırlığı belirlenirken garantör olan tarafın risk ağırlığı dikkate alınarak kredi riski azaltılır ve sermaye gereksinimi buna göre hesaplanır (BIS, 2006:35).

3.1.4. Piyasa Riski ve Operasyonel Risk

Basel II'de SYR hesaplamasına kredi riski ile beraber piyasa riski ve operasyonel risk de dahil edilmektedir. Avrupa Komisyonu'nun (2010:106) yapmış olduğu tanıma göre **piyasa riski**, finansal araçların volatiliteden kaynaklanan risk düzeyini ifade etmektedir.

Piyasa riski, finansal araçların fiyatlarındaki aşağı ve yukarı yönlü hareketlerin doğurduğu etki ile ölçülmektedir. Kredi riskine benzer şekilde, piyasa riski hesaplanırken risk unsurları döviz kuru riski, likidite riski, faiz oranı, özsermaye riski gibi sınıflara ayrılarak, her bir risk sınıfı için belirlenen risk ağırlıklarına göre ayrılması gereken toplam sermaye miktarı belirlenir (Marşap ve Kömürcü, 2008:58).

Operasyonel risk BIS'in (2006:144) tanımına göre, yetersiz ve başarısız olan iç süreçler, personelden veya bankanın sisteminden kaynaklanan olumsuzluklar ve bankanın iç sürecinden olmayıp banka faaliyetleri üzerinde etkisi olan dış etkilerden kaynaklanan riskleri ifade etmektedir.

Operasyonel risk ölçümü için "Temel Gösterge Yöntemi", "Standart Yöntem" ve "İleri Ölçüm Yaklaşımı" olmak üzere 3 yöntem geliştirilmiştir. *Temel Gösterge Yönteminde* bankalar son 3 yıldaki brüt gelirlerinin %15'i kadar bir tutarda sermaye ayırmak durumundadır. Bu da, brüt geliri fazla olan bankanın brüt geliri daha az olan bankaya göre daha fazla sermaye ayırmasını gerektirmektedir. *Standart Yöntemde* de, bankanın brüt geliri 8 ayrı kategoriye ayrılarak her kategorinin risk düzeyine göre %12 ile %18 aralığında simetrik olarak belirlenmiş yüzde oranına göre sermaye ayrılmaktadır. *İleri Ölçüm Yaklaşımında* ise, bankalar kendi geliştirdikleri ve denetim otoritelerinin de onayını aldıkları sistemi kullanmaktadır. Bu yöntem, genellikle uluslararası boyutta faaliyet gösteren ve operasyonel risklere daha çok maruz kalan bankalara, daha hassas risk ölçüm imkanı tanımak için geliştirilmiştir (Ayadi, 2005:40).

3.2. İKİNCİ YAPISAL BLOK (PİLLAR II)

Basel II'nin ikinci yapısal bloğu, birinci yapısal blokta hayata geçirilen kararların denetimini içermektedir. Bankaların sermaye yeterliliği kapsamında maruz kalacakları risklere karşı alınan tedbirlerin, gerek ulusal denetim otoriteleri gerekse bankaların iç kontrol sistemleri tarafından izlenmesi ve gerekli durumlarda ilave tedbirler alınması ikinci yapısal bloğun temel işlevidir.

İkinci yapısal blokta denetçiler ve banka üst yönetimine önemli sorumluluklar ve görevler yüklenmiştir. Burada en önemli sorumluluk denetim otoritelerine aittir.

Bankaların risk değerlendirme sistemlerinin birinci yapısal blokta belirtilen ilkelere ne düzeyde uyduğunun ve sermaye yeterliliklerinin belirlenen risk tutarını yansıtmayı yansıtmadığının kontrolü, gerekli görülmese durumunda sermaye yeterliliğinin artırılması ve riskin yükselmesi halinde sermaye yeterliliği haricinde önlemler alınması denetim otoritesinin sorumluluğundadır (Aras, 2006:19).

Banka üst yönetiminin sorumlulukları ise, bankanın risk değerlendirme ve yönetim sisteminin etkinliğinin piyasa koşullarına göre artırılmasını sağlamak, yeterli bir sermaye yapısı oluşumu için iç kontrolü güçlendirmek ve banka yönetim yapısının kurumsal yönetim ilkelerine göre şekillenmesi için gerekli adımları atmaktır (Çelik ve Kızıl, 2008:21).

Basel Komitesi, Basel II'nin birinci ve ikinci yapısal bloğunun birbiriyle uyum halinde olması için dört ilke ile bankalara ve denetim otoritelerine yol göstermiştir. Birinci ilkeye göre bankaların sermaye yeterlilikleri için risk profillerini yansıtan bir değerlendirme süreçlerinin ve belirledikleri sermaye düzeylerinin sürdürülebilir olması için stratejilerinin olması gerekmektedir. Bu bağlamda, bankaların üst yönetimi denetleme mekanizmasının, risk ve sermaye değerlendirme yapısının, izleme ve raporlama yapısının ve iç kontrol mekanizmasının güçlü olması gerekmektedir (BIS, 2006:205).

İkinci ilke, denetim otoritesinin, bankanın sermaye yeterliliği değerlendirme stratejilerinin yasal süreçlerle uyumunu incelemesi ve gerek yerinde denetimde bulunmak gerekse denetim raporlarını incelemek ve banka yönetimiyle irtibat halinde olmak kaydıyla denetim sürecinden beklenen sonuçları almak için önlemler alınmasını söylemesidir (Yayla ve Kaya, 2005:11).

Üçüncü ilke, ihtiyati gereklilik durumu olması durumunda, denetim otoritesinin bankadan asgari sermaye gereksiniminin üzerinde bir sermaye yeterlilik oranı talep etmesidir. Dördüncü ve son olarak, bankaların asgari sermaye yeterlilik oranının altına düşmemesi için denetim otoritesinin erken önlem alabilmesi ve sermaye yeterliliğinin asgari düzeyin altına düşmesi halinde denetim otoritesinin bankadan gerekli tedbirleri alması yönünde talepte bulunabilmesi ilkesi getirilmiştir (BDDK, 2007:275).

Aras'a göre (2006:21), bu ilkelerin uygulanması, bankaların sağlıklı bir risk yönetimi sürecine sahip olmasını ve denetim otoritesinin etkinliğinin yanı sıra, bankalarla denetim otoritesinin irtibatının kesintisiz devam etmesini ve teknik konularda gerekli bilgilendirmenin doğru zamanda eksiksiz olarak yapılmasını gerektirmektedir.

3.3. ÜÇÜNCÜ YAPISAL BLOK (PİLLAR III)

Basel II'nin üçüncü yapısal bloğu, birinci ve ikinci yapısal bloğun işlevselliğini tamamlama niteliği taşımaktadır. Basel Komitesi üçüncü yapısal blok ile, piyasada risklerin tüm aktörler tarafından açıkça görülebilmesini, kararların ve önlemlerin bu doğrultuda alınabilmesini ve finans piyasalarında istikrarın korunmasına yönelik belirli bir piyasa disiplininin ve şeffaflığın sağlanmasını amaçlamıştır.

Buna göre, bankalar risk ölçüm yöntemleri ve sermaye yeterlilikleri gibi piyasa oyuncularını açısından önem arz eden konularda, piyasayı aydınlatıcı niteliksel ve niceliksel bilgilendirmeleri yapmak durumundadırlar (Ayadi, 2005:42).

Önemli bilgi kavramını BIS (2006:227), açıklanmasının ihmal edilmesi veya yanlış olarak açıklanması durumunda piyasa aktörlerinin ekonomik kararlarını önemli derecede etkileyebilecek veya kararlarını değiştirmelerine neden olabilecek bilgiler olarak tanımlamıştır. Buna göre bankalar, kredi riskleri, kredi riski azaltma teknikleri ve diğer riskler ile ilgili bilgileri, risk yönetim sistemleri ile ilgili bilgileri, sermaye yapıları ve sermaye yeterlilikleri ile ilgili bilgileri kamuoyuna açıklamak durumundadırlar.

Bunlardan, risk yönetim sistemi ile ilgili olan ilke ve tanımlar için yıllık olarak, sermaye yapısı ile ilgili olanlar için üçer aylık dönemlerde, risk unsurları ile ilgili olanlar için altı aylık dönemlerde açıklayıcı bilgilendirme yapılması gerekmektedir. Duyurulması durumunda bankanın rekabet gücünü azaltacak veya bankanın yatırımlarında değer kaybına neden olacak özel bilgiler için açıklama yapma zorunluluğu bulunmamaktadır (BDDK, 2007:296).

Basel Komitesi, Basel II'nin piyasa disiplini bloğunda önemli bilgilerin açıklanmasına yönelik getirdiği ilkelerin, uluslararası muhasebe standartları kapsamında yapılması gerekli olan açıklamalar ile çelişmemesi gerektiğini belirtmiştir. Muhasebe standartlarının ve sermaye piyasası mevzuatının gerektirdiği birtakım bilgilerin banka tarafından açıklanması durumunda, önemli farklılıklar bulunmadığı sürece bu bildirimler piyasa disiplini bloğu (üçüncü yapısal blok) kapsamında açıklanması gereken bilgilere referans olabilmektedir. Muhasebe standartları veya sermaye piyasası mevzuatı gereği açıklanma zorunluluğu olmayan bilgilerin kamuoyuna duyurulması, denetim otoritelerinin belirlemiş olduğu yöntemlere uyumlu olarak gerçekleştirilmektedir (BIS, 2006:227).

4. BASEL III SERMAYE UZLAŞISI

Basel II, Basel I ile kıyaslandığında daha esnek, daha kapsamlı ve risk ölçümünde daha hassastır. Basel I'de risk grupları için komite tarafından önceden belirlenen risk ağırlıkları uygulanırken, Basel II'de kredi riskinin bağımsız derecelendirme kuruluşlarının notlarına göre ve bankaların kendi risk değerlendirme sistemlerine göre belirleniyor olması, riskin daha hassas ölçülebilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, Basel I'de yalnızca kredi ve piyasa riskleri için sermaye tutma zorunluluğu bulunurken, Basel II'de operasyonel riskler için de sermaye tutma zorunluluğunun getirilmesi ile beklenmedik kriz durumlarına karşı bankaların sermaye yapısının bir nebze daha güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Basel II ile birlikte bilgilerin kamuoyuna açıklanması zorunluluğunun getirilmesi piyasada şeffaflığın oluşması için atılan bir adım olmuştur. Basel II'deki en önemli yeniliklerden biri "kulüp kuralı"nın kaldırılmış olmasıdır. Böylelikle, risklere karşı sermaye tutma yükümlülüğünün, OECD üyesi ülkelerin ötesinde global ekseninde uygulanması öngörülmüş ve küreselleşen ekonomide oluşabilecek risklerin olumsuz etkilerinin önüne geçilmesi planlanmıştır (BDDK, 2005:2).

Ancak, 2008 yılında Amerika'da başlayan ve kısa zamanda tüm dünyada etkisini hissettiren finans krizi, Basel II Uzlaşısı'nın eksiklerini ortaya çıkarmış, olağan piyasa koşulları bozulduğunda Basel II kriterlerinin yeterli olmadığını göstermiştir (Şendoğdu, 2010:9). Basel II Uzlaşısı, piyasalarda oluşan olumsuz bir

durumun dünya genelinde kümelenerek daha ciddi problemlere dönüşmesini önlemede yetersiz kalmıştır. Basel II ile birlikte kulüp kuralının kaldırılması ve yeni düzenlemelerin küresel bir boyut kazanmasına karşın uygulanma tarihlerinin dünya genelinde farklılıklar göstermesi ve uygulamadaki karmaşıklık piyasalarda oluşan olumsuz havanın giderilmesinde etkili olamamıştır.

Kredi riskinin ölçümünde riske maruz değer belirlenirken bankaların kullandığı modellerin 2008 krizi öncesinde oluşan riski algılayamaması ve krizin etkisiyle oluşan zararın temerrüte düşme durumundan ziyade bankaların likiditesinin yetersiz oluşundan ve bankaların varlıklarının (aktifinin) değer kaybına uğramasından kaynaklanması, Basel II'ye yöneltilen önemli eleştiriler olmuştur (Candan, 2008:81).

2008 finans krizinin dünya genelinde çok büyük mali kayıplara yol açması, bankaların sermaye tutma yoluyla kriz durumunda iflas etmelerinin ve böylelikle uluslararası bir krizin önüne geçilmesini amaçlayan Basel II Uzlaşısı'nın hedefine ulaşamadığını göstermiştir (Demirkol ve Aba, 2012:262). Yaşanan bu gelişmeler Basel Komitesi'ni, olası bir başka krize karşı bankaların direncini artırabilmek için global sermaye yapısının güçlendirilmesi ve likiditenin artırılması gibi yeni reformların yapılması yönünde fikir birliğine itmiştir.

Bu doğrultuda komitenin hazırlamış olduğu reform paketi 2009 yılının Ekim ayında gerçekleştirilen G20 zirvesinde ele alınmıştır. Pittsburgh zirvesinin yaklaşık 1 yıl sonrasında, 12 Eylül 2010 tarihinde Basel Komitesi, getirilen yeni reformları ve reform takvimini kamuoyuna duyurmuş ve bir sonraki G20 zirvesi olan Seul'de, bu reformlar Basel III başlığı ile zirvenin en önemli gündemini oluşturmuştur (KPMG, 2011:2).

Basel III Uzlaşısı, baştan aşağı yeni bir düzenleme olmayıp, Basel II'nin finans krizi ile birlikte ortaya çıkan eksikliklerini bertaraf etmek için hazırlanan, diğer bir deyişle Basel II'nin eksik yanlarını tamamlayan birtakım reformlar içermektedir (Demirkol ve Şenbayram, 2014:247).

4.1. BASEL III SERMAYE UZLAŞISI'NIN AMAÇLARI

Basel Komitesi'nin, Basel III'ü hayata geçirmedeki hedefi, 2008 krizinde bankaların likidite yetersizliği ve niteliği düşük varlıkların değer kaybına uğraması sonucu meydana gelen zararın tekrar olmasının önüne geçilmesidir (Şahin, 2013:151). Bu hedefe yönelik olarak, Basel III ile getirilen reformlarla şunlar amaçlanmıştır:

- **Niteliği Artırılmış Sermaye:** Sermayenin kalitesinin artırılması için ana sermaye ve “common equity” olarak isimlendirilen çekirdek sermaye altında, kalitesi en yüksek sermaye kalemlerinin bulunması sağlanmıştır. Bazı kalemlerin ise Tier 1 hesaplamasında indirimi mümkün kılınmıştır (Gürel, 2012:19).
- **Niceliği Artırılmış Sermaye:** Çekirdek sermaye ve ana sermaye için minimum sermaye oranları artırılmıştır. Çekirdek sermaye için oran %7'ye, ana sermaye için oran %8,5'e yükseltilmiştir (Cangürel vd., 2010:2).
- **Sermaye Tamponu Oluşturulması:** Sermaye niceliğinin artırılmasının yanında, finansal konjunktürde meydana gelebilecek riskli durumlara karşı %0-%2,5 aralığında sermaye tamponu oluşturma kriteri getirilmiştir (Doğrayan, 2014:40).
- **Risk Bazlı Olmayan Kaldıraç Oranı:** Basel III ile birlikte, risk bazlı olmayan kaldıraç oranı getirilmiştir. Bu kapsamda, 2017 yılına kadar kademeli geçişler halinde %3'lük kaldıraç oranı test edilecektir (Doğrayan, 2014:40).
- **Likidite Düzenlemeleri:** Likidite Karşılama Oranı ve Net İstikrarlı Fonlama Oranı olarak adlandırılan iki oran, 2018 yılına kadar olan bir süreç içerisinde minimum düzeyleri %100 olmak üzere uzlaşya dahil edilmiştir (Cangürel vd., 2010:3).

Bu amaçlar doğrultusunda, Basel III ile birlikte varılmak istenen iki hedef vardır. Bunlardan birincisi, bankalara stres zamanlarında esneklik kazandıracak

mikro-ihtiyatlılığın sağlanması, ikincisi de, küresel bazda riskleri zamanla azaltacak makro-ihtiyatlılığın sağlanmasıdır. Yani, bir anlamda Basel III ile birlikte bölgesel hareketlerle küresel sonuçlar alınması hedeflenmektedir (Dedu ve Nitescu, 2012:6).

4.2. BASEL III'ÜN GETİRDİKLERİ

Basel III'ün getirilmesindeki temel sebep, finans krizi ile birlikte Basel II kriterlerinin yetersiz olduğunun anlaşılması ve mevcut kriterlerin üzerine yeni reformların inşa edilmesi ihtiyacının ortaya çıkmasıdır. Bu ihtiyaç üzerine Basel III için çalışmalarını başlatan Basel Komitesi, yukarıda verilen amaçları gerçekleştirmek adına asgari sermaye ihtiyacının artırılması, likidite oranlarının düzenlenmesi gibi konularda değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikleri veya yenilikleri, özkaynaklar, sermaye, kaldıraç oranı ve likidite oranı olarak dört başlık altında incelemek mümkündür.

➤ **Özkaynaklara İlişkin Düzenlemeler**

Basel III'te ana sermaye (Tier 1) içerisinde yer alan dağıılmamış karlar, ödenmiş sermaye, kar veya zarar ve sermayeden indirilecek değerler toplamı çekirdek sermaye (common equity) adı altında bir araya getirilmiştir. Ana sermayenin çekirdek sermaye dışında kalan kalemleri ile katkı sermaye içinde yer almayan sermaye kalemleri 2013 yılından itibaren %90 tanınırlık oranından başlayıp her yıl %10 düşürülmek üzere 10 yıl içinde sermaye bileşenlerinden tamamen çıkarılacaktır. Finans kuruluşlarına yapılmış yatırımlardan eşik değerini aşan kısımlar, mortgage hizmetleri ve ertelenmiş vergi aktiflerinin de, 2014 yılında %20'den başlayıp her yıl %20 artırılarak 2018 yılında %100'ü çekirdek sermaye için indirim kalemi olacaktır (Cangürel vd., 2010:5).

➤ **Sermayeye İlişkin Düzenlemeler**

Basel I'de getirilen ve Basel II'de varlığını sürdüren katkı sermayenin ana sermayenin %100'ünü geçemeyeceği şartı Basel III ile birlikte kaldırılmıştır. Aynı şekilde, Basel II'de uygulanan Üçüncü Kuşak Sermaye (Tier 3) de Basel III'ün getirilmesiyle uygulamadan kalkmıştır (Demirkol ve Şenbayram, 2014:250).

Bununla beraber, yaşanan finansal krizin daha fazla sermayeye ihtiyaç olmasını ortaya koymasıyla, çekirdek sermayenin risk ağırlıklı varlıklara bölümü ile bulunan ve Basel II’de %2 olan çekirdek sermaye oranının Basel III’te %4,5’e yükseltilmesi kararlaştırılmıştır. Benzer şekilde, Basel II’de %4 olan “ana sermaye/risk ağırlıklı varlıklar” oranının da Basel III ile birlikte %6’ya çıkarılması uygun görülmüştür (Caruana, 2010:2).

Daha güçlü sermaye için Basel III’te getirilen diğer bir reform da sermaye tamponu uygulamasıdır. Bu uygulamaya göre, bankalar gelecek dönemlerde oluşabilecek baskılara karşı dirençlerini artırabilmek için çekirdek sermayelerine bir koruma tamponu oluşturacaklardır. 2019 yılına kadar %0 ile %2,5 aralığında kademeli olarak artacak bu koruma tamponu ile birlikte çekirdek sermaye %7’ye yükselecektir.

Komite, bu kriterin sağlanamaması durumunda bankaların kar dağıtımlarına kısıtlama getireceğini açıkça belirtmiştir. Komiteye göre sermaye tamponu bankaların stres zamanlarında operasyonlarını süregelen şekilde devam ettirebilmelerine yardımcı olacaktır (Caruana, 2010:3).

► Kaldıraç Oranına İlişkin Düzenleme

Basel III, risk bazlı olan sermaye yükümlülüklerini desteklemek için risk bazlı olmayan bir kaldıraç oranı şartını getirmektedir. Bu oran, sistemde aşırı kaldıraç birikimini kontrol altına alıp, risk bazlı gereksinimler için bir dayanak olarak hizmet verecektir (Caruana, 2010:4).

Basel Komitesi, kaldıraç oranı için 1 Ocak 2013 tarihinden 1 Ocak 2017 tarihine kadar %3’lük bir değer test edilmesini kararlaştırmıştır. Buna göre, pay kısmını ana sermayenin, paydasını da aktifler ve bilanço dışı kalemlerin oluşturduğu kaldıraç oranı aşağıdaki gibi olacaktır (BIS, 2014b:1):

$$\text{Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{Ana Sermaye}}{\text{Aktifler + Bilanço Dışı Kalemler}} = \%3$$

2017 yılına kadar yapılacak olan paralel uygulamalar ve son değerlendirmeler neticesinde kaldıraç oranının son şekli birinci yapısal bloğa (Pillar I) 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren eklenecektir (BIS, 2014b:14).

➤ **Likidite Oranlarına İlişkin Düzenlemeler**

Basel III'te, bankaların likidite sıkıntısına düşmelerinin önüne geçmek amacıyla Likidite Karşılama Oranı ve Net İstikrarlı Fonlama Oranı adında iki adet likidite oranı getirilmiştir.

Likidite Karşılama Oranı, likit varlıkların, bankanın 30 gün içinde gerçekleştirdiği toplam nakit çıkışları ile toplam nakit girişleri arasındaki fark olan net nakit çıkışına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Basel III'e göre bu oranın asgari %100 olması gerekmektedir. Ancak, standart asgari Likidite Karşılama Oranı 2011 ve 2015 yılları arasındaki uygulamanın gözlemine dayalı olarak belirlenip Basel Komitesi tarafından ilan edilecektir (BIS, 2013:6).

Net İstikrarlı Fonlama Oranı ise BIS (2014c:2) tarafından, "mevcut istikrarlı fonlama miktarının", "ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama miktarına" bölünmesi (mevcut istikrarlı fonlama miktarı/ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama miktarı) sonucu bulunan oran olarak tanımlanmıştır.

Mevcut istikrarlı fonlama miktarı, bankanın güvenilir olması beklenen sermaye ve yükümlülüklerine (bir yıllık) göre belirlenirken, ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama miktarı, bankanın aktifindeki kalemlerin kalan vadelerine göre belirlenmektedir. Bu iki miktarın oranlanması ile bulunan Net İstikrarlı Fonlama Oranının %100'e eşit veya üzerinde olması gerekmektedir. Bu oranın son şekli de, 2012-2018 yılları arasındaki uygulama neticesine bağlı olarak Basel Komitesi tarafından ilan edilecektir (Cangürel vd., 2010:7). Basel III ile getirilen düzenlemelerin uygulanma tarihleri Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Basel III Düzenlemeleri ve Uygulanma Takvimi

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kaldıraç Oranı		Otorite Gözetimi	Paralel Uygulama 1 Ocak 2013 - 1 Ocak 2017 İlan Edilme Tarihi 1 Ocak 2015					Birinci Yapısal Bloğa Uygulanması	
Asgari Çekirdek Sermaye Oranı			%3.5	%4.0	%4.5	%4.5	%4.5	%4.5	%4.5
Sermaye Koruma Tamponu						%0.625	%1.25	%1.875	%2.5
Asgari Çekirdek Sermaye Oranı artı Sermaye Korumu Tamponu			%3.5	%4.0	%4.5	%5.125	%5.75	%6.375	%7.0
Çekirdek Sermayeden Düşülen Değerler				%20.0	%40.0	%60.0	%80.0	%100.0	%100.0
Minimum Ana Sermaye (Tier 1)			%4.5	%5.5	%6.0	%6.0	%6.0	%6.0	%6.0
Minimum Toplam Sermaye			%8.0	%8.0	%8.0	%8.0	%8.0	%8.0	%8.0
Minimum Sermaye Yeterliliği artı Koruma Tamponu			%8.0	%8.0	%8.0	%8.625	%9.25	%9.875	%10.5
Birinci ve İkinci Kuşak Sermaye Bileşenleri Olmaktan Çıkarılan Enstrümanlar			2013 yılından itibaren kademeli olarak 10 yıl						
Likidite Karşılama Oranı		Gözlem Süresinin Başlangıcı			Minimum Standartların Takdimi				
Net İstikrarlı Fonlama Oranı		Gözlem Süresinin Başlangıcı						Minimum Standartların Takdimi	

Kaynak: <http://www.bis.org/press/p100912.htm>

5. BASEL III SERMAYE UZLAŞISI'NIN MUHTEMEL ETKİLERİ

Basel standartları, finans piyasalarında şeffaflık ve tutarlılık sağlanarak, sistematik risklerin ve bu risklerin neden olduğu küresel çaptaki krizlerin önüne geçmek amacıyla bankacılık sektörünü yeniden yapılandırmaya yönelik oluşturulmuş düzenlemeler içermektedir. Bu düzenlemeler, bankaların risk yönetim ve değerlendirme ölçütlerini değiştirecek yeni kriterler getirmektedir (Uyar ve Aygören, 2006:53).

İşletmelerin ana finansman kaynağı olan bankaların yapısındaki bu değişimler, gerek bankalar gerekse işletmeler için birtakım etkiler doğuracaktır. Sermayenin ve yatırımların ana aktörleri olan bankalar ve işletmelerin bu durumdan etkilenmesi ülke ekonomilerini ve dolayısıyla küresel ekonomiyi kapsayan bir etki silsilesini meydana getirecektir.

Basel kriterlerinin uygulanmasının denetim ve şeffaflığı artırarak, uluslararası fon transferlerinin güvenilir bilgilere dayanmasına ve orta ve uzun vadede uluslararası finansal istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacağı öngörülmektedir (Çalışma Grubu, 2006:14).

En önemli faydası, küresel çapta bir krizin tekrarlanma olasılığını azaltmak olarak düşünülen Basel III kriterlerinin, bu bağlamda ne derece etkili olacağı belirsizliğini korurken, BIS'in yayınlamış olduğu iki çalışmada, küresel ortalaması %7 olan çekirdek sermaye/risk ağırlıklı varlıklar oranının %1 oranında artırılmasının, kriz olasılığını %4,26'dan %2,3'e gerileteceği tahmin edilmiştir. Dört yıllık zaman dilimi baz alındığında, sermaye yeterlilik oranındaki %1'lik artışın Gayri Safi Milli Hasıla'da ise, maksimum %0,19'luk bir azalışa neden olacağı, beşinci yıldan itibaren de beklenen büyüme oranının beklenen trendin üstünde olacağı belirtilmiştir. Aynı çalışmada, sermaye yeterlilik oranının %1 artmasının kredi risk primlerini ortalama 15 baz puan artıracığı tahmininde bulunulmuştur. Bunun da, küresel çapta emtia fiyatlarını artıracığı ve arz talep dengesini değiştireceği tahmin edilmektedir. (BDDK, 2010:9-10).

Diğer taraftan, Cosimano ve Hakura (2011:20) yapmış oldukları çalışmada ilave sermaye yükümlülüğüne verilen tepkilerin ülkelerin yapısına ve yükselen

sermaye yeterlilik oranının bankalara yüklediği maliyete göre değişkenlik gösterdiği sonucuna varmışlardır. Casimano ve Hakura'nın farklı ülkelerden büyük ve küçük bankaları ele alarak yaptıkları çalışmada, sermaye yeterlilik oranındaki %1.3'lük bir artışın, kredi talep esnekliğinde Kanada'da 0 baz puan, Japonya'da 26 baz puan, ABD'de %0,92 ve Danimarka'da %6,6'lık bir değişime neden olacağı tahmininde bulunmuşlardır.

Basel kriterleri doğrultusunda ayrılması gereken ilave sermaye ihtiyacı, bankaların kredi aracılık maliyetlerini yükseltecektir. Hedefledikleri özkaynak karlılığına ulaşmak isteyen bankaların, ek maliyetlerin etkisini minimuma indirmek için risk ağırlığı düşük olan kredilere yönelmesi muhtemeldir. Risk ağırlığı yüksek olan ve genellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler grubunda yer alan işletmeler ise kredi bulmada zorlanacak veya yüksek faizle kredi bulabileceklerdir. Bu durum, ekonominin yapı taşları olan bu işletmelerin büyümesini, dolayısıyla da ülke ekonomisini ve büyüme rakamlarını olumsuz etkileyebilecektir. Özellikle, Basel III kriterlerinin hızla uygulanmasının küresel çapta ekonomik canlanmayı olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir (BDDK, 2010:8).

Basel III'ün etkisiyle beraber, işletmelerin banka kredilerine alternatif finansman kaynaklarına yönelmeleri de muhtemel bir sonuç olabilecektir. Kredi derecelendirme notu büyük işletmelerle kıyaslandığında daha düşük olan küçük işletmeler için bankaların sunmuş oldukları yüksek faizli krediler, bu işletmeleri bankalar yerine gölge bankacılık, risk sermayedarları, melek yatırımcı gibi alternatif finansman kaynaklarına itebilecektir (Padgett, 2013:200).

Bankalar ise, bu durumun ve sermaye yeterliliğinde aktiflerin risk ağırlıklarının farklı oluşunun olumsuz etkisini bertaraf edebilmek için aktif yönetiminde yeni stratejiler oluşturmaya yönelerek, bankacılık hizmetlerinin çeşitlendirilip riskli aktiflerden kaynaklanan ilave sermaye yükünü azaltma yoluna gidebileceklerdir (Çalışma Grubu, 2006:15).

Basel uygulamalarının beklenen bir diğer etkisi de, standart yaklaşım kapsamında risk ağırlığının kredi derecelendirme kuruluşları tarafından belirleniyor

olması ile bu kuruluşlara olan talebin ve dolaylı olarak finans piyasasında bürokratik işlemlerin artmasıdır. Kredi notunu belirleyen bağımsız derecelendirme kuruluşlarının farklı talepleri doğrultusunda işletmeler bürokratik işlem yoğunluğuna maruz kalabilecektir. Örneğin, bir bağımsız derecelendirme kuruluşunun aylık hatta haftalık olarak risk raporu talep edecek olması, işletmeler açısından kullanışlı olmasa bile bu sürecin maliyetine katlanmalarını gerekli kılabilir. Bu durum, özellikle pazara yeni giren işletmeler açısından bir bariyer oluşturabilecektir (Ambler, 2011:4).

Basel kriterlerinin uygulanması işletmelerin yönetim ve finansal yapısının güçlü olmasını gerektirmektedir. Bu da, yönetim ve finansal yapısı güçlü olan işletmelerin daha düşük risk grubuna gireceği ve kredi maliyetlerinin daha düşük olacağı anlamına gelmektedir. Ayrıca, iç kontrol sistemi güçlü olan işletmeler de bankaların finansman imkanından daha düşük maliyetle yararlanabileceklerdir (Uyar ve Aygören, 2006:61).

Can ve Akyüz (2008:99-100), derecelendirme sürecinde bağımsız denetim şirketlerinin KOBİ'lerin çalışma sermaye oranlarına ilişkin finansal bilgilere bakacaklarını ve bu durumun halihazırda özkaynakları yetersiz olan ve iç kontrol sistemi gelişmemiş olan KOBİ'lerin bankalardan kullanılan krediler içerisindeki payının düşeceğini öngörmektedirler.

KOBİ'ler açısından düşünüldüğünde, içsel derecelendirme yaklaşımını kullanan bir banka ölçüm yaparken teminatları baz alacağından, derecelendirme notu olmayan veya düşük olan ancak düşük maliyetle kredi kullanmak isteyen KOBİ'ler için teminatlar önem kazanacaktır (Çalışma Grubu, 2006:28).

Basel uygulamalarının KOBİ'leri kültürel bir değişime uğratması beklenmektedir. İster bağımsız derecelendirme kuruluşları, isterse bankalar tarafından derecelendirmeye tabi tutulsun, KOBİ'lerin düşük maliyetle kredi kullanabilmeleri için güçlü bir sermaye yapısına ihtiyaçları olacaktır. Derecelendirme sürecinde yakından izlemeye alınacak ve daha fazla belge talep edilecek bu işletmelerin, yüksek bir derecelendirme notu alabilmek için yönetimde şeffaflığa, kayıt dışı işlemleri kayıt içine almaya, finansal tablolarını gerçek durumu ortaya

koyacak şekilde hazırlamaya, sermaye yapılarını güçlendirme çabasına ve uzmanlaştıkları esas faaliyet alanlarında çalışmaya yönelmeleri avantajlı olacaktır (ATO, 2007:42-53).

Ancak, Basel uygulamalarının getirilmesinde önemli bir amaç olan şeffaflık unsuru halihazırda KOBİ'ler açısından bir dezavantaj olarak gözükmektedir. Bilançosu kredilendirmeye uygun olmayan ve kayıt dışı işlemleri bulunan KOBİ'ler bankalardan finansman kaynağı temin etmede sıkıntıya düşebileceklerdir. Bununla birlikte, gerekli bilgileri zamanında doğru bir şekilde raporlayan KOBİ'ler, finansman kaynağı arayışına daha kolay cevap bulabileceklerdir. Yani, kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayan, şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik ve sorumluluk temellerinde hareket eden işletmeler Basel kriterlerinden avantaj sağlayabileceklerdir (TBB, 2004:24).

Basel III uygulamaları amacına başarı ile ulaşabilirse, ekonomik istikrarın sağlanmasıyla işletmelerin uzun dönemde karlı çıkmaları beklenmektedir. Ekonomik istikrarın lehlerine olduğu ve ekonomik krizlerin temelinde olmasalar bile krizlerden büyük işletmelere nazaran daha çok etkilenen küçük ve orta büyüklükteki işletmeler bu durumdan fayda sağlayabileceklerdir.

Ancak, Basel III'ün uygulanma sürecinin, küçük bankalar için dezavantajlar içerdiği yönünde eleştiriler de mevcuttur. Özellikle, müşterilerinin çoğunluğunu perakende işletmeler ve KOBİ'ler olan yerel, küçük bankaların olumsuz etkilenmesi muhtemeldir. KOBİ'lerin kredi derecelendirme notlarının düşük olması nedeniyle yüksek faizli kredilere yanaşmamaları bu bankaların müşteri kaybetme ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir ortamda, kaynaklara erişimi büyük bankalara göre daha az olan küçük bankaların ilave sermaye yükümlülüğünü yerine getirmede zorlanma ihtimalleri bulunmaktadır (Padgett, 2013:188).

Basel III kriterlerinin KOBİ'ler üzerindeki muhtemel etkilerinin, KOBİ'leri aynı zamanda bir takım yeniliklere teşvik edeceği de söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, Basel III kriterleri, KOBİ'leri pozitif yönde değişime yönlendirmede bir takım etkiler doğurabilecektir. Basel III kriterlerinin bu etkilerini, finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunmaya teşvik etme,

kurumsallaşmaya teşvik etme ve şeffaflaşmaya teşvik etme olmak üzere dört boyut altında toplamak mümkündür. Basel III'ün bu dört boyutu ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının bu boyutlar üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, KOBİ'lerin UFRS'yi uygulaması önemli bir fırsat olarak kendini göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOBİ UFRS VE BASEL III KRİTERLERİNİN KONYA İLİ'NDEKİ BAĞIMSIZ DENETÇİLER TARAFINDAN ALGINIŞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1. KOBİ UFRS'YE YÖNELİK AKADEMİK ÇALIŞMALAR

IASB tarafından 2007 yılının Şubat ayında KOBİ'ler için UFRS nihai taslağının görüşe açılmasını takiben literatürde de KOBİ UFRS'ye yönelik akademik çalışmaların hız kazandığı görülmektedir. Bu çalışmalarda genel olarak, KOBİ UFRS'ye uyum, KOBİ UFRS'nin tam set UFRS'den farklılıkları ve KOBİ UFRS'nin KOBİ'lere etkileri ele alınmıştır.

Aslan (2007), KOBİ'ler için UFRS'nin oluşturulmasının ana nedenlerini, kapsamını ve KOBİ UFRS ile tam set UFRS arasındaki farklılıkları incelemiş ve, IASB'nin KOBİ'ler için küresel nitelikte, şeffaf, kolay anlaşılabilir uygulanabilir finansal raporlama standartları oluşturma çabasında olduğunu, finansal raporlamanın kayda alma ve değerlendirme unsurlarının esas olduğunu, KOBİ'ler için UFRS'de sağlanan kolaylıkların gösterim ve sunum unsurlarında olduğunu ve tam set UFRS'nin muhasebe politikası hiyerarşisinde en üstte yer aldığını belirtmiştir.

Korkmaz vd. (2007), KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanma gerekliliğini, KOBİ UFRS ile ilgili gelişmeleri, KOBİ UFRS ile ilgili ülkemizdeki durumu ve KOBİ'lerin UFRS'ye uygulamada karşılaşılabilecekleri zorlukları incelemişlerdir. Korkmaz vd.'ne göre, finansal raporların kaliteli ve karşılaştırılabilir olması açısından uluslararası muhasebe seti bir gereklilik ve piyasasının önemli aktörleri olan KOBİ'ler için UFRS'nin uygulanması ihtiyaç haline gelmiştir. Korkmaz vd., KOBİ'ler için UFRS'nin KOBİ'lerin finansal tablolarının uluslararası karşılaştırılabilir olmasını sağlayacağını, ancak KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamada yeterli eğitim almış personel eksikliğinin önemli bir sorun olduğunu ve başta yöneticiler olmak üzere personel eğitiminin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Usul ve Özdemir (2007), KOBİ UFRS'nin KOBİ'ler bazında etkisini incelemek amacıyla, KOBİ'lerde muhasebeden sorumlu yöneticilerin bakış açılarını belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, KOBİ UFRS hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı ve muhasebeden sorumlu yöneticilerin eğitim seviyelerine göre KOBİ UFRS'nin etkilerine yönelik görüşlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Akdoğan (2010), KOBİ UFRS'yi açıklamak ve tam set UFRS'den farklılıklarını incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, KOBİ'lerin ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanan ve tam set UFRS ile temel olarak benzer olmasının yanında tam set UFRS'nin daha yalın hali olan KOBİ UFRS'nin, KOBİ'lere kaliteli, karşılaştırılabilir ve küresel geçerliliği olan finansal raporlama imkanı tanıdığını ve KOBİ UFRS'nin KOBİ'lere uluslararası piyasalara açılma imkanı getireceğini belirtmiştir.

Çelik (2010), KOBİ UFRS'nin Türkiye, AB ve ABD'de uygulanma sürecini ele aldığı çalışmada, ülkemizde KOBİ UFRS'nin etkin bir şekilde uygulanmasında potansiyel sorunlar olduğunu ve KOBİ'lerin ekonomilerde çoğunlukta olmalarının KOBİ UFRS'nin uygulanmasını güçleştirdiği sonucuna varmıştır. Çelik'e göre, KOBİ UFRS'nin uygulanabilmesi için öncelikle standartların iç hukuka aktarılması gerekmektedir.

Utku ve Gürsoy (2011), ülkemiz mevzuatına KOBİ TFRS olarak dahil edilen KOBİ UFRS ile tam set UFRS arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları incelediği çalışmalarında, KOBİ UFRS'nin tam set UFRS ile temel olarak benzerlik gösterdiği, ancak KOBİ UFRS'nin daha basit ve anlaşılabilir olduğu ve KOBİ UFRS'nin uygulanması ile finansal tablo kullanıcılarının karşılaştırılabilir bilgilere daha kısa sürede ulaşabileceği kanısına varmışlardır.

Masca (2012), kültürel faktörlerin KOBİ'lerin UFRS'ye uyumuna etkisini incelemiştir. Masca, 44 kurum üzerinde yaptığı çalışmada, KOBİ UFRS'nin yasal çerçevede uygulanması ile ilgili görüşlerde ve KOBİ'lerin UFRS'yi kullanmalarında karşılaştırılabilir yararların elde edilmesinde kültürel farklılıkların etkili olduğu tespitinde bulunmuştur.

Yıldırım (2012), Erzincan ilindeki muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının %64'ünün KOBİ UFRS'nin uygulanmasını istemediği ve muhasebe meslek mensuplarının düzenlemeler hakkında eğitim ihtiyacı duydukları sonucuna ulaşmıştır.

Hacıhasanoğlu vd. (2012), Ankara ilindeki muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS hakkında algılarını ölçmek amacıyla bir çalışma yapmış ve şu sonuçlara ulaşmışlardır:

- Muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve standart yorumlarını takip etmedikleri tespit edilmiştir.

- KOBİ UFRS'nin uygulanmasıyla muhasebe meslek mensuplarının iş yükünün artacağı ancak muhasebecilik mesleğinin gelişimine katkı sağlayacağı yönünde görüşler belirtilmiştir.

- Muhasebe meslek mensuplarının, güvenilir ve karşılaştırılabilir finansal raporlama, risklerin görülebilmesi, performansın ölçümünde iyi bir ölçüt olması ve uluslararası piyasalara uyum açısından KOBİ UFRS'nin fayda sağlayacağı görüşünü destekleri tespit edilmiştir.

Quagli ve Paoloni (2012), Avrupa kapsamında KOBİ UFRS'nin farklı kesimlerde nasıl kabul gördüğünü araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, düzenleyiciler AB kurallarına dahil edilmesini istemezken, standartları kullananların AB yasal muhasebe sistemine dahil edilmesini istedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, ülke bazlı değerlendirmede Almanca konuşan ülkelerin ve Latince konuşan ülkelerin, KOBİ UFRS'nin AB yasal muhasebe sistemine dahil edilmesini karşı oldukları belirtilmiştir.

Fidan ve Cinit, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından destekli projeleri kapsamında 2013 yılında Yalova ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik, ve yine 2013 yılında Eskişehir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak yapmış oldukları iki ayrı çalışmada, KOBİ UFRS hakkında muhasebe meslek

mensuplarından en fazla alınan cevabın “az bilgi sahibiyim” şeklinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Fidan ve Cinit, 2013a:76; Fidan ve Cinit, 2013b:57).

Albu vd. (2013), Avrupa’da gelişmekte olan dört ülkede finansal raporlamaya dahil paydaşların KOBİ UFRS’nin uygulanması hakkında algılarını incelemişlerdir. Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya ve Türkiye’yi kapsayan araştırma neticesinde, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan’da Romanya’ya göre KOBİ UFRS’ye gönüllü uyuma olan desteğin Romanya’dan fazla olduğu, Türkiye’de ise, KOBİ UFRS’ye gönüllü uyuma düzenleyicilerin desteğinin güçlü olduğu, paydaşların desteğinin orta düzeyde olduğu ve kullanıcıların desteğinin zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Feltham (2013), Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartlarından KOBİ UFRS’ye geçişin etkilerini ölçmek amacıyla yaptığı çalışmada, Amerika’daki 3 işletmenin finansal tablolarını KOBİ UFRS’ye göre hazırlayıp, Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartlarına göre hazırlanan finansal tablolarla karşılaştırmış ve KOBİ UFRS’nin işletmeleri önemli derecede etkilemeyeceğini, bu nedenle kaliteli finansal raporlama doğrultusunda kabul edilebileceğini belirtmiştir.

Ağca ve Dalkılıç (2014) ise, Kütahya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS’ye bakış açılarını ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını ve KOBİ UFRS konusunda kendilerini hazır hissettiklerini ancak, muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS’ye yönelik verilen eğitimleri yetersiz bulduklarını tespit etmişlerdir.

KOBİ UFRS’nin ülkemizdeki KOBİ’lere sağlayacağı faydalar ve uygulanma sürecinde karşılaşılabilecek zorluklarının tespitine yönelik olarak Bozdemir (2014) tarafından yapılan çalışmada, KOBİ UFRS’nin uygulanması ile KOBİ’ler için muhasebede ortak bir dilin kullanılacağı, finansal tabloların daha şeffaf, güvenilir ve karşılaştırılabilir olacağı, KOBİ’lerin küresel boyutta finans kaynaklarına ulaşımının kolaylaşacağı ve KOBİ’lerde kurumsallaşma sürecinin olumlu etkileneceği belirtilmiştir. Bunun yanında, KOBİ’lerde UFRS hakkında yeterli bilgi ve tecrübenin olmayışı, KOBİ yöneticilerinin standartları uygulamada istekli olmamaları,

KOBİ'lerde kurumsal yönetim seviyesinin düşük olması KOBİ UFRS ve vergi yasalarının tam uyumlu olmaması ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının getireceği ek maliyetler gibi unsurların KOBİ UFRS'nin uygulanmasında karşılaşılabilecek muhtemel zorluk ve sorunlar olduğu belirtilmiştir (Bozdemir, 2014:103-104).

Kaya ve Koch (2015), ülkelerin KOBİ UFRS'ye uyumuna yönelik yaptıkları araştırmada kendilerine özgü muhasebe standartlarını oluşturmayan ülkelerin genel olarak KOBİ UFRS'ye uyumu tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. 128 ülkenin ele alındığı araştırmada, işletmelerin genel kabul görmüş muhasebe standartları yerine tam set UFRS'yi kullandığı ülkelerde, KOBİ UFRS'ye uyumun daha yüksek olduğu ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin KOBİ'lere yönelik finansal mimarilerini KOBİ UFRS'ye uyum üzerine oluşturdukları tespitinde bulunulmuştur.

1.2. BASEL KRİTERLERİNE YÖNELİK AKADEMİK ÇALIŞMALAR

Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı olarak nitelendirilen Basel II'nin 2004 yılında tam metin halinde yayımlanmasının ardından Basel kriterlerine yönelik akademik çalışmalar hız kazanmıştır. Basel II ile başlayan ve Basel III ile devam eden kriterlerin yalnızca bankaları değil, aynı zamanda ekonominin omurgasını oluşturan KOBİ'leri ve dolayısıyla tüm ekonomiyi etkileyeceği düşünülmekte ve Basel kriterlerine yönelik akademik çalışmaların da bu yönde yoğunlaştığı görülmektedir.

Ülkemizde Basel kriterlerinin KOBİ'lere etkileri yönünde en kapsamlı çalışmalardan biri BDDK'nın araştırma raporlarıyla literatürdeki yerini almıştır. Yüksel (2005) tarafından yapılan çalışmada, KOBİ kredilerine ilişkin Basel II'de yer alan hükümler açıklanmış ve Basel II'nin KOBİ kredilerine muhtemel etkileri analiz edilmiştir. Yüksel'e göre, KOBİ'lerin Basel II sonrasında avantajlı şartlarla kredi kullanabilmeleri sahip olunan derece notuna bağlı olacaktır. Bu nedenle KOBİ'lerin kredi derecelendirme sistemleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları ve iyi bir derecelendirme notuna sahip olabilmek için gerekli adımları atmaları gerekmektedir. Bu bağlamda KOBİ'lere yardımcı olabilecek unsurlar ise, kurumsal yönetim, şeffaflık, finansal planlama, muhasebe işlemlerinde düzen ve risk yönetimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Yayla ve Kaya (2005) tarafından hazırlanan bir diğer BDDK çalışma raporunda ise, Basel II bütün bölümleri ile açıklanmış ve Basel II'nin genel ekonomiye, gelişmekte olan ülkelere ve KOBİ'lere muhtemel etkileri ele alınmıştır. Bu çalışmada da, KOBİ'lerin Basel kriterlerinden olumsuz etkilenmemeleri için kurumsal yönetim ilkelerine önem vermeleri, bilanço yapılarını şeffaflaştırmaları ve uluslararası muhasebe standartlarını uygulamalarına vurgu yapılmaktadır.

2005 yılında Boyacıoğlu tarafından yapılan bir diğer çalışmada da, Basel II'nin KOBİ'lerin finansmanı üzerine etkileri ele alınmış, Basel II'nin KOBİ'leri dolaylı olarak etkilediği ve KOBİ'lerin kredi risklerinin ne kadar yüksek olursa bankaların bu riske karşılık ayırmaları gereken sermaye yükümlülüklerinin o kadar fazla olacağını, bu durumun bankaların verdiklerini kredi maliyetini yükselteceğini ve bu maliyeti de işletmeye yansıtacağı belirtilmiştir.

Karataş ve Helvacıoğlu (2006), Basel II sürecinde KOBİ'lerin yararlanabilecekleri alternatif finansman kaynaklarından “mikro krediler” üzerine araştırma yapmışlardır. AB'de mikro işletmelerin rekabet gücünün yükseltilmesi ve istihdam alanlarının oluşturulması amacıyla mikro işletmelere kullanılan mikro kredilerin ülkemizde uygulanabilirliğinin tartışıldığı çalışmada, yasal düzenlemelerin yapılması ve örnek projeler ile mikro kredilerin ülkemizde hayata geçirilmesi önerisi getirilmiştir.

Aras (2006), Basel II'nin KOBİ'leri başlangıçta olumsuz etkileyebileceğini, Basel II ile gelen değişime KOBİ'lerin uyum sağlamanın büyük önem taşıdığını, bu sürecin bir öğrenme süreci olduğunu, bu nedenle engel değil fırsat olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir. Aras'a göre, bu süreç kolektif bir çabayı gerektirmekte ve ülkemizdeki tüm kurumların proaktif davranarak kendilerini geliştirme bilinciyle hareket etmeleri gerekmektedir.

Güler ve Taner (2008) de, KOBİ'lerin yüksek kredi derecelendirme notuna sahip olup Basel kriterlerinden olumsuz etkilenmemeleri için almaları gereken önlemleri şeffaf bir muhasebe sisteminin uygulanması, kurumsallaşmanın sağlanması ve güçlü finansal verilere sahip olunması olarak belirtmişlerdir.

Eken (2008) ise, genel görüşün aksine Basel kriterlerinin KOBİ'lerin kredi maliyetleri üzerine ya etkisinin olmayacağını, ya da olsa bile bu etkinin göz ardı edilebilecek kadar az olacağını belirtmiştir. Eken'e göre, Basel kriterlerinin KOBİ'lerin kredi temin etme olanakları üzerinde doğrudan bir etkisi olmayıp, dolaylı etkisi ise minimum düzeydedir.

Çonkar ve Vurur (2008), Basel II süreciyle beraber banka kredi maliyetinin işletmenin taşıdığı riske göre belirlenmesi unsurundan hareketle, İMKB (BİST)'de yer alan iki işletmeye Analitik Hiyerarşi Süreci vasıtasıyla kredi derecelendirme notu atayarak, kredi derecelendirme notu almanın KOBİ'ler için avantajlı olup olmayacağı üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, işletmelerden birinin derece notuna göre risk ağırlığı %150 olurken, diğer işletmenin risk ağırlığı %100 olmuştur. Basel II standart yaklaşımında derece notu bulunmayan işletmelerin risk ağırlığının %75, içsel derecelendirme yaklaşımında %100 olduğu göz önüne alındığında, derecelendirme notu almanın her iki işletmeye de bir avantaj sağlamazken, derecelendirme sürecinin ek maliyet getirdiği tespitinde bulunulmuştur.

Küçüközmen ve Oğuz (2008), Konya ilindeki KOBİ'lerin Basel II hakkında ne düzeyde bilgi sahibi olduklarını ve Basel II'ye yönelik olarak hazırlık çalışması yapıp yapmadıklarını araştırmışlardır. Çalışmada, KOBİ'lerin Basel II hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve KOBİ'lerin en önemli sorunlarının finansman olmasına rağmen yeterli hazırlık yapmadıkları ve banka kredilerine alternatif finansman kaynakları ile ilgili bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Can ve Akyüz (2008) ise, Basel II Sermaye Uzlaşısı'nın KOBİ'lerin iç denetim sistemlerini nasıl etkileyeceği konusunda bir öngöründe bulunmak amacıyla Uşak İli'nde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki 52 battaniye üretim işletmesi üzerinde bir araştırma yapmış ve KOBİ'lerin Basel II ile birlikte daha etkin bir iç kontrol sisteminin oluşması noktasında net bir görüşlerinin olmadığını ancak, düzenlenecek bilgilendirici toplantılara katılma arzularının yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Haşit ve Yazıcı (2008), Basel II kriterlerinin uygulanmaya başlanmasının öncesinde Eskişehir ilindeki KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeylerinin ne ölçüde olduğunu tespit etmeye yönelik olarak işletmelere yaptıkları anket çalışması neticesinde, KOBİ'lerin bu anlamda birçok eksiğinin olduğunu tespit etmiş ve iyi bir yönetim yapısının oluşturulması, kayıt dışı işlemlerin kayıt içine alınması, finans, yönetim ve mali konularda profesyonel destek alınarak kurumsallaşmaya gidilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Uluyol ve Çam (2009) yılında Adana, Mersin, Osmaniye ve Hatay illerini kapsayan araştırmalarında KOBİ'lerin Basel II'ye uyumunu ölçmüşlerdir. Araştırma sonucunda bu bölgelerdeki KOBİ'lerin yarısının Basel II süreci hakkında herhangi bir hazırlık yapmadıkları, işletme yöneticilerinin %76'sının Basel II ile ilgili herhangi bir eğitiminin olmadığı ve işletme yöneticilerinin yalnızca %38'inin Basel II sürecinde başarılı olabileceklerini düşündükleri tespit edilmiştir.

Sakarya ve Keten (2011), Basel II'nin devamı olarak nitelendirilen Basel III kriterlerinin getirdiklerini ve bankalarla KOBİ'ler arasındaki kredi ilişkisinin bu süreçte nasıl etkileneceğini ele almışlardır. Sakarya ve Keten'e göre, Basel II ve Basel III ile birlikte kredi kullanımında risk temelli fiyatlamanın ön plana çıkması, kredi karşılığında gösterilecek teminat çeşitlerinin kısıtlanması ve kredi derecelendirme notunun kredi kullanımında önemli bir gösterge haline gelmesi KOBİ'leri önemli derecede etkileyebilecek ancak, kısa vadede olumsuz olabilecek bu etki, uzun vadede KOBİ'lerin gelişimine katkı yapan bir unsur haline gelebilecektir.

Sungur ve Okur (2014), Ankara ilindeki KOBİ'lere yönelik olarak yaptıkları çalışmada, KOBİ'lerin büyük bölümünün Basel kriterleri hakkında bilgi sahibi olmadığını ve KOBİ'lerin özkaynak yapılarının zayıflığının, mali tablolarının derecelendirmeye uygun olmamasının ve kayıt dışı işlemlerin Basel kriterlerine uyumlarını zorlaştırdığı tespitinde bulunmuşlardır.

UFRS ve Basel kriterleri birbirinden bağımsız iki uygulama olsa da, aralarında bir ilişki bulunmaktadır. UFRS ile getirilen düzenlemelerle, işletmelerin tutarlı finansal raporlama yapmasına, finansal tablolarında nitelikli bilgiler

sunmasına, kurumsallaşmasına ve şeffaflaşmasına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Basel kriterleri ise, doğrudan bankaların sermaye yapısına ilişkin düzenlemeler getirmekle beraber, bankalarla önemli ölçüde ilişkisi olan işletmeler üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Basel II ve Basel III ile getirilen kriterler, işletmelerin banka kredisi imkanlarının artması ve bankalardan düşük maliyetle kredi kullanabilmeleri için tutarlı finansal raporlamayı, finansal tablolarda derecelendirmeye elverişli nitelikli bilgiler sunmayı, kurumsallaşmayı ve şeffaflaşmayı zorunlu kılmaktadır. Bu noktada, işletmelerin UFRS'ye uygun finansal raporlama yapıyor olmaları Basel kriterlerinden olumsuz etkilenmemeleri için önem arz etmektedir. UFRS ile Basel kriterleri arasındaki bu ilişkinin akademik çalışmalarda da kendine yer bulduğu görülmektedir.

Mısırlıoğlu (2006), UFRS ve Basel II'nin işletme faaliyetleri üzerindeki etkilerini incelediği çalışmada UFRS ve Basel II'nin ortak amaçları taşıdığını, her ikisinin de işletme faaliyetlerinde şeffaflığın sağlanması ve piyasa katılımcılarına güvenilir bilgi sağlanması yönünde uygulamalar içerdiğini belirtmektedir. Mısırlıoğlu'na göre, gelecek dönemlerde UFRS'ye uygun finansal tablo üretmeyen ve finans piyasalarında meydana gelen değişimlere ve oluşan şartlara ayak uyduramayan işletmeler ayakta durmakta zorlanacaklardır.

Doyrangöl ve Saltoğlu (2006), Basel II'yi muhasebeci gözüyle değerlendirmiş ve işletmelerin Basel II'ye uyum sürecinde muhasebe sisteminde nasıl bir yapılanmaya gitmeleri gerektiğini açıklamışlardır. Çalışmada, işletmelerin risk yönetimi açısından hedging muhasebesine geçmeleri, iyi bir kredi derecelendirme notu alabilmeleri için sermaye yapılarını güçlendirmeleri ve özellikle uluslararası muhasebe standartlarına uygun finansal bilgi üretmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Sakarya vd. (2007), KOBİ'lerin Basel II kriterlerinden en fazla etkilenecek kesimlerden biri olduğunu belirtmektedirler. Mevcut şartlarda finansman sorunu yaşayan KOBİ'lerin, Basel II süreci ile birlikte kredi maliyetlerinin artabilecek ve kullandıkları kredi miktarının azalabilecektir. Bu nedenle, KOBİ'ler Basel II ile meydana gelecek değişime ayak uydurmak durumundadırlar. Bu süreçte, KOBİ'lerin

UFRS'ye uygun finansal raporlama yapmaları büyük önem kazanmaktadır (Sakarya vd., 2007:222).

Şengel (2008), KOBİ'lerin bankalardan uygun maliyetli kredi kullanabilmeleri için doğru, güvenilir şeffaf finansal bilgi üretmeleri gerektiğini, bu noktada KOBİ UFRS'nin önem arz ettiğini belirtmektedir. Şengel, bu bağlamda Bilecik ilindeki KOBİ'lere yönelik olarak yaptığı araştırmada, KOBİ UFRS ile bağlantılı olarak Basel II hakkında KOBİ'lerin bilgi düzeylerini ölçmüş ve KOBİ'lerin Basel II hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir.

Kurt ve Öztürk (2008), KOBİ'lerin Basel II sürecinden olumsuz etkilenmemeleri için karşılaşılabilecek sorunlara karşı şu önerileri getirmişlerdir:

- Basel II ve KOBİ UFRS ile gelen değişikliklere uyum sağlayabilecek yöneticiye sahip olunmalıdır.

- KOBİ UFRS'nin ilkeleri ve işletmeler üzerinde meydana getireceği etki anlaşılmaya çalışılmalıdır.

- Basel kriterleri ve KOBİ UFRS'ye uyum için gerekli muhasebe politikaları belirlenmelidir.

- Mevcut muhasebe sisteminin etkinliği artırılmalıdır.

Uyar ve Cengiz (2008) de, KOBİ'lerin uluslararası muhasebe standartlarını uygulamamaları durumunda Basel II'den ve küreselleşmenin getirdiği risk unsurlarından olumsuz etkilenebileceğini belirtmektedirler. Uyar ve Cengiz'e göre, bu bağlamda Basel kriterleri, KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamaları, kurumsallaşmanın sağlanması, finansal tabloların şeffaflaşması ve denetlenmesi yönünde olumlu etkisi olabilecektir.

Aygören ve Kurtcebe (2010), Basel II'nin KOBİ'lerin geleceğe yönelik işletme politikalarını belirlemede etkili olacağını ve KOBİ'leri profesyonel, şeffaf ve daha güvenilir bir yönetim yapısı ve finansal raporlamaya yönlendireceğini ve KOBİ UFRS'ye uyumun, KOBİ'leri bu yönde yeniden yapılandıracağını belirtmektedirler.

Balcı (2011), Basel II ve KOBİ UFRS arasındaki bağlantıyı incelediği çalışmasında, kurumsal yönetim, finans, üretim ve planlama konularında zayıf olan KOBİ'lerin Basel II ile gelen değişime önem vermeleri gerektiğini ve KOBİ'lerin yüksek derecelendirme notu alabilmeleri için KOBİ UFRS'nin uygulanarak kaliteli ve şeffaf finansal bilgiler üretmeleri gerektiğini belirtmektedir.

Kırılıoğlu ve Şenol (2011), mevcut durumda finansman kaynağı bulmakta zorlanan KOBİ'lerin Basel kriterleri ile banka kredisi kullanma imkanlarının daha da zorlaşacağını belirtmiş ve Doğu Marmara illerindeki KOBİ'lerin UFRS ve Basel II kriterleri hakkında ne düzeyde bilgi sahibi olduklarına yönelik yaptıkları araştırmada, KOBİ'lerin yaklaşık olarak %79'unun UFRS ile ilgili, %72'sinin de Basel kriterleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve herhangi bir hazırlık çalışması yapmadıklarını tespit etmişlerdir.

Şenol (2011), Doğu Marmara illerindeki KOBİ'ler üzerine yaptığı araştırmada, KOBİ'lerin UFRS ve Basel II hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna varmış ve KOBİ'lerin muhasebelerini ya mali müşavirlere tutturduğunu ya da dışarıdan destek alarak tuttuklarını, bu durumun da KOBİ'lerin UFRS hakkında bilgi sahibi olmalarında engel teşkil ettiğini belirtmiştir.

Arsoy ve Bora (2012), Bursa Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olan muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak yaptıkları araştırmada, KOBİ UFRS'nin öneminin muhasebe meslek mensupları tarafından algılandığını tespit etmişlerdir. Araştırmada, muhasebe meslek mensuplarına göre, KOBİ UFRS'nin en güçlü iki yönünün, uluslararası uygulamayla uyumlu ve şeffaf bir finansal raporlamaya imkan sağlaması ve Basel kriterlerinin doğurduğu ihtiyaca cevap vermesi olduğu belirtilmektedir.

Sarıgül (2013), KOBİ'lerin muhasebe ve finansal raporlamalarının Basel kriterlerine uygunluğunu ölçmek amacıyla Türkiye genelinde 593 işletme üzerinde yaptığı araştırmada, orta büyüklükteki işletmelerin bu yönde bir hazırlıklarının olduğunu ancak yeterli olmadıklarını, küçük işletmelerin yetersiz olduklarını, mikro işletmelerin çok yetersiz olduklarını, bütün olarak değerlendirildiğinde ise,

KOBİ'lerin Basel kriterlerine muhasebe ve finansal raporlama açısından hazır olmadıklarını tespit etmiştir.

Kaderli vd. (2013), ülkemizdeki işletmelerin büyük kısmını KOBİ'ler oluşturduğu için, Basel III düzenlemelerinden en çok KOBİ'lerin etkileneceğini ve ülkemizdeki KOBİ'leri etkileyecek diğer bir düzenleme de UFRS'ye uygun finansal raporlamayı öngören yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) olduğunu belirtmektedirler. Kaderli vd.'ne göre, yeni TTK uyarınca UFRS'ye göre finansal tablo hazırlayacak işletmeler daha şeffaf hale gelip gerçekçi finansal bilgiler sunabilecek olup, bu işletmelerin finansman kaynaklarına ulaşmaları kolaylaşabilecektir. Ancak, Kaderli vd.'ne göre, yeni TTK'da çoğunluğu KOBİ olan limitet şirketlerin denetim kapsamının dışında tutulması, finansal tablolara olan güveni azaltacak ve KOBİ'lerin finansman kaynaklarına erişimini zorlaştıracak olup, bu olumsuz etkinin ortadan kaldırılması için limitet şirketlerin de denetime tabi tutulması gerekmektedir.

Bartolini vd. (2014) ise, KOBİ UFRS'nin Basel kriterleri doğrultusunda işletmelerin kredi derecelendirme notu üzerindeki etkisine farklı bir yaklaşım getirmişlerdir. Bartolini vd., İtalya'daki 11 işletme üzerinde yaptıkları araştırmada, KOBİ UFRS'nin uygulanmasının varlık, özkaynak ve gelir tutarını etkileyebildiğini, ancak bu etkinin işletmelerin finansal durumunun esası ile ilgili değil, finansal tabloların sunumu ile ilgili olduğunu ve bankaların içsel derecelendirmelerini muhasebe etkisine ayarlamamaları gerektiğini belirtmektedirler.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Toplam işletme sayısının tamamına yakınına oluşturan ve toplam ciro, toplam katma değer ve toplam yatırım hacmi gibi ekonominin göstergesi olan birçok unsurda da çoğunluğu temsil eden KOBİ'ler, ekonominin dinamizm kaynağı konumundadırlar. Yapıları gereği, büyük işletmelere nazaran çeşitli güçlü ve zayıf yönleri bulunan KOBİ'ler, gelişen piyasa koşulları karşısında birtakım fırsat ve tehditlerle de karşılaşmaktadırlar. Küreselleşme ile beraber ülkeler arası ekonomik faaliyetlerin artması ve piyasalar arası sınırların kalkması, özellikle finansal işlemlere ilişkin meydana gelen gelişmeleri, tüm dünyada KOBİ'ler için fırsata veya tehdiye dönüştürebilmektedir. Nitekim, KOBİ'lerin yaşadıkları sorunların başında finansman

kaynaklarına ulaşılabilirlik gelmektedir ve KOBİ'lerin en önemli finansman kaynağı olan banka kredileri ile ilgili düzenlemelerin KOBİ'leri doğrudan veya dolaylı olarak etkilemesi kaçınılmaz olmaktadır. Finansal işlemlerde tutarlılığı ve şeffaflığı sağlamak ve bankacılık sektörünü yeniden yapılandırıp bankalara daha güçlü bir sermaye yapısı kazandırarak, finans piyasalarında oluşabilecek küresel risklerin minimize edilmesini sağlamak amacıyla oluşturulan Basel III kriterlerinin de, KOBİ'leri finansal raporlamada tutarlı olma, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunma, kurumsallaşma ve şeffaflaşma yönünde etkilemesi beklenmektedir.

İlk defa 1988 yılında Basel I olarak yayımlanan Basel kriterleri, zaman içerisinde (özellikle küresel boyutta etkiye ulaşan krizlerin yaşanmasının ardından) eksik yönlerinin ortaya çıkmasıyla revize edilmiş ve 2004 yılında Basel II (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı) yayımlanmıştır. Ancak, 2008 yılında yaşanan ve tüm dünyada bankacılık sektöründe derin etkiler oluşturan finans krizi, Basel II ile getirilen kriterlerin de hedeflenen amaçlara ulaşmada yeterli olmadığını göstermiş ve yapılan çalışmalar sonucunda 2010 yılında Basel III Sermaye Uzlaşısı yayımlanarak, Basel kriterleri günümüzdeki halini almıştır.

Basel III kriterleri, tamamıyla yeni bir düzenleme olmayıp, Basel II'de eksik görülen yanları tamamlayan reformlar içermektedir. Bu reformların temel amacı, bankaların risk yönetim ve değerlendirme ölçütlerini değiştirerek, maruz kaldıkları risklere karşı nitelik ve nicelik yönünden güçlendirilmiş bir sermaye yapısı oluşturmalarını sağlamaktır. Buna göre bankalar, kullandıkları krediler karşılığında, kredi kullanan taraf için bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından veya bankaların içsel derecelendirme yöntemleri ile tespit edilen derecelendirme notuna göre belirli miktarda sermaye ayırmak durumundadırlar. Bu durum, ana finansman kaynağı banka kredileri olan KOBİ'leri yakından ilgilendirmektedir. Kullandırılan krediler karşılığında ayrılması gereken ilave sermaye ihtiyacı, bankaların kredi aracılık maliyetlerini yükseltecek ve hedefledikleri özkaynak karlılığına ulaşmak isteyen bankaların bu maliyeti kredi kullanan tarafa yansıtmasına neden olacaktır. Bunun da ötesinde, ek maliyetleri minimuma indirmek isteyen bankaların, risk ağırlığı düşük olan kredilere yönelmesi ve risk ağırlığı yüksek olan ve

genellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler grubunda yer alan işletmelerin kredi bulmada zorlanması veya yüksek faizle kredi bulması sonucu doğabilecektir.

Derecelendirme sürecinde yakından izlemeye alınacak ve daha fazla belge talep edilecek KOBİ'lerin, yüksek bir derecelendirme notu alabilmek için öncelikle, finansal raporlamada tutarlı olmaya, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya yönelmeleri gerekmektedir. Ancak, KOBİ'ler söz konusu olduğunda, uygulamada finansal tabloların, finansal yapıyı yansıtmak yerine vergi amaçlı düzenlediği görülmektedir. Bu noktada, sunmuş olduğu standartlar aracılığıyla, finansal raporlamada tutarlılığın sağlanmasına, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunulmasına ve işletmelerin kurumsallaşmasına ve şeffaflaşmasına katkı sağlamayı amaçlayan KOBİ UFRS, Basel III ile getirilen kriterlerin KOBİ'ler için olumlu sonuçlar vermesi açısından kilit rol oynamaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin, tam set UFRS konusunda eğitim almış olan ve birçoğunun mükellefi arasında "KOBİ" bulunan bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığını değerlendirmek ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Bağımsız denetçiler, serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) veya yeminli mali müşavir (YMM) unvanına sahip ve aynı zamanda Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından bağımsız denetçi olma yetkisi verilmiş muhasebe meslek mensuplarıdır. Muhasebe meslek mensuplarının yanı sıra, ilgili kanun maddesinde belirtilen dallarda eğitim veren fakültelerden mezun olup uygulamalı mesleki eğitim şartını yerine getirmiş ve KGK'nın yapmış olduğu sınavda başarılı olmuş kişiler de bağımsız denetçi olabilmektedir (Özçelik vd., 2014:57).

Başpınar'ın (2005:41) yaptığı tanıma göre bağımsız denetçiler, finansal tabloların denetimi, uygunluk denetimi ve faaliyet denetimini yerine getirmek üzere, müşterilerine denetim hizmeti sunan kişilerdir. Yeni TTK'nın 402. maddesinde belirtildiği üzere, bağımsız denetçiler işletmelerle ilgili gereken açıklıkta, anlaşılır ve geçmiş yıllarla karşılaştırmalı olarak hazırlanmış finansal tabloları konu alan bir rapor düzenlemektedirler (Haftacı ve Badem, 2011:14). Finansal tabloların bağımsız

denetçiler tarafından denetlenmesi, finansal tablo kullanıcılarına finansal tabloların gerçeği yansıttığına ilişkin bir gösterge oluşturmaktadır. Bağımsız denetimin ve bağımsız denetçilerin bu işlevselliği, işletmelerin risk yönetim süreçlerini etkinleştirmekte ve sistematik risklerin yönetilmesinde önemli bir araç olmaktadır (Kahyaoğlu, 2013:119).

Kandemir ve Akbulut (2013:41), bağımsız denetimin işlevini şu şekilde belirtmektedirler:

Bağımsız denetim bir iktisadi birimin belli bir dönemini kapsar, denetlenen bilgilerle önceden belirlenmiş ölçütler karşılaştırılır, denetçi bağımsız olarak objektif bir biçimde çalışmalarını yürütür, denetçi yeterli düzeyde mesleki bilgi ve tecrübeye sahiptir, denetçi uygun teknikleri kullanarak yeterli düzeyde kanıt toplar ve bu kanıtları değerler ve sonuçta denetçi işletme ilgilileri için işletmenin durumunu tarafsızca ortaya koyan bir rapor sunar.

Akbulut (2014) ise bağımsız denetimi, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre oluşturulmuş finansal tabloların, Uluslararası Denetim Standartlarına göre bağımsız denetçi tarafından denetlenmesi olarak tanımlamıştır. Aygören ve Kurtcebe (2010) de, bir ülkenin para ve sermaye piyasasının uluslararasılaşması için, UFRS ile uyumlu ve Uluslararası Denetim Standartlarına göre denetimden geçmiş raporlara ihtiyacı olduğunu belirtmektedirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde bağımsız denetçilerin UFRS konusunda bilgi sahibi olmaları bağımsız denetimin etkin bir şekilde yerine getirilmesinin şartlarından birini oluşturmaktadır.

Bu nedenle, muhasebe meslek mensupları bağımsız denetçi olma yetkisini alabilmek için, KGK ve üniversitelerin işbirliği kapsamında Uluslararası Denetim Standartları ve UFRS hakkında eğitime tabi tutulmuşlardır. Üniversitelerle işbirliği halinde düzenlenen eğitime katılarak bağımsız denetçi olmak isteyen SMMM'lerde aynı zamanda 15 yıllık mesleki tecrübeye haiz olma şartı da bulunmaktadır (www.kgk.gov.tr).

Bağımsız denetçilerin, tam set UFRS konusunda aldıkları eğitim, tam set UFRS ekseninde oluşturulan ve tam set UFRS'nin yalın hali olarak nitelendirilen KOBİ UFRS'nin getirdiği düzenlemeleri algılamalarında önem arz etmektedir. Meslek itibarıyla KOBİ'lerle uzun yıllar boyunca iç içe olan ve aynı zamanda

KOBİ'lere mali müşavirlik hizmeti sunan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'nin getirdiği düzenlemelere ilişkin algıları, Basel III kriterlerinin oluşturacağı etkiler karşısında KOBİ'leri doğru yönlendirmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu noktada, bağımsız denetçilerin Basel III kriterlerini nasıl algıladıklarının da tespit edilmesi gerekmektedir. Bu husus doğrultusunda, araştırmada, Konya İli'ndeki bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III algıları ölçülmeye çalışılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Literatürde, KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılık getireceği, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulmasına katkı sağlayacağı, işletmeleri kurumsallaştıracağı ve şeffaflaştıracağı görüşü yaygın olarak yer almaktadır. Diğer taraftan, Basel III kriterleri ile gelen düzenlemelerin işletmeler açısından, finansal raporlamada tutarlı olmayı, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmayı, kurumsallaşmayı ve şeffaflaşmayı gerektirdiği görüşü, literatürde Basel kriterleri ile ilgili çalışmalarda dile getirilmektedir. Çalışmanın literatür kısmında ele alındığı üzere, KOBİ UFRS ve Basel kriterlerinin bu yönleriyle aralarında bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmada, KOBİ UFRS'nin boyutları ile Basel III kriterlerinin boyutları arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik olarak aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H₁: Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılığı sağlayacağı yönündeki algıları ile Basel III kriterlerinin finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik edeceği yönündeki algıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulmasına katkı sağlayacağı yönündeki algıları ile Basel III kriterlerinin finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik edeceği yönündeki algıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin işletmelerin kurumsallaşmasına katkı sağlayacağı yönündeki algıları ile Basel III kriterlerinin işletmeleri kurumsallaşmaya teşvik edeceği yönündeki algıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin işletmelerin şeffaflaşmasına katkı sağlayacağı yönündeki algıları ile Basel III kriterlerinin işletmeleri şeffaflaşmaya teşvik edeceği yönündeki algıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Konya İli'nde faaliyette bulunan ve “Bağımsız Denetçi” olmaya hak kazanan 352 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni içerisinde, Konya Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir unvanına sahip 328 bağımsız denetçi, Ankara Yeminli Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olup Konya İli'nde faaliyette bulunan Yeminli Mali Müşavir unvanına sahip 24 bağımsız denetçi bulunmaktadır. 352 bağımsız denetçinin ad, soyad, unvan ve kayıtlı oldukları odaların bulunduğu liste Selçuk Üniversitesi'nden temin edilmiştir. Listede yer alan isimlerin iletişim bilgileri ise Konya Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası'ndan temin edilmiştir.

Araştırmanın evreni belirlenirken bir takım kriterlere göre hareket edilmiştir. Bu kriterlerin başında KOBİ'lerin yoğunlukla faaliyet gösterdiği bir ilin belirlenmesi gelmektedir. Diğer bir kriter ise, belirlenen ilde faaliyet gösteren bağımsız denetçi sayısının örneklemin anlamlı olması açısından yeterli düzeyde olmasıdır. Son olarak, belirlenen ildeki bağımsız denetçilerin listesine ve iletişim bilgilerine ulaşılabilirlik de evrenin belirlenmesinde önemli bir kriter olmuştur. Bütün bu kriterler göz önüne alındığında, Konya İli'ndeki bağımsız denetçiler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmanın evreni, araştırılan konuya cevap bulunacağına inanılan kişilerden oluşmaktadır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anketin, listedeki bağımsız denetçilere uygulanması özel sektörde faaliyet gösteren bir araştırma şirketi aracılığı ile yapılmıştır. Bu bağlamda, 3 farklı şirketten yapılacak olan anketler için fiyat teklifi alınmış ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından sağlanan destekle, en uygun fiyatı veren şirket ile anketin uygulanması üzerine anlaşılmıştır. Nisan 2015-

Mayıs 2015 tarihlerini kapsayan 1,5 aylık süre zarfında araştırma şirketi tarafından anketler uygulanmış ve 352 bağımsız denetçiden 190'ı anketi cevaplandırmıştır. Bu örneklem sayısının, 352 kişiden oluşan bir ana kütleyi temsil kabiliyetine sahip olduğu değerlendirilmektedir.

5. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Araştırmaya özgü bazı kısıtlardan da söz etmek mümkündür. Öncelikle, araştırma verileri anket uygulaması ile temin edilmiştir ve ulaşılan listede yer alan bağımsız denetçilerden bir kısmı mesailerinin yoğun olması vb. nedenlerle anketi cevaplandırmayı kabul etmemiş, bir kısmı da mesleğe devam etmediği için anketi cevaplandıramamıştır. Listede yer alan bağımsız denetçilerden bir kısmına ise mevcut iletişim bilgileri kanalı ile ulaşılamamıştır. Bu kısıtlardan dolayı, listede bulunan 352 bağımsız denetçiden 162'si analize konu edilememiştir. Araştırmanın diğer bir kısıtı ise zamanın, araştırmanın birden fazla ili kapsayacak şekilde yapılması için yeterli olmamasıdır.

6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma verileri, anket formu kullanılarak toplanmıştır. Ankette yer alan ifadeler, literatürde yer alan benzer ölçeklerdeki ifadelerin araştırmanın konusuna ve amacına uyarlanması yolu ile oluşturulmuştur. Bu bağlamda, anket formunun birinci bölümünde yer alan ilk 7 soruyu ankete katılanların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler, takip eden 2 soruyu da katılımcıların KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik çoktan seçmeli ifadeler oluşturmaktadır. Bu soruları takip eden ikinci ve üçüncü bölümlerdeki ifadeler, 5'li Likert Ölçeği'ne göre hazırlanmıştır. Likert Ölçeği, 1'den 5'e kadar sırasıyla "Kesinlikle Katılmıyorum", " Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde ölçeklendirilmiştir.

5'li Likert Ölçeği şeklinde oluşturulan ilk kısım, KOBİ UFRS'nin "finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması", "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması", "işletmeleri kurumsallaştırma" ve "işletmeleri şeffaflaştırma" boyutlarını içeren 17 ifadeden oluşmaktadır. Bu kısımdaki ifadeler, belirtilen boyutlar dahilinde bağımsız

denetçilerin KOBİ UFRS'yi nasıl algıladıklarını tespit etmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. 5'li Likert Ölçeği şeklinde oluşturulan ikinci kısım ise, Basel III kriterlerinin “finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme”, “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme”, “kurumsallaşmaya teşvik etme” ve “şeffaflaşmaya teşvik etme” boyutlarını içeren 13 ifadeden oluşmaktadır. Pozitif yönlü yargıya ve algılamaya dayalı ifadelerden oluşan bu iki kısımdan elde edilen verilerle, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığının ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

7. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, istatistik paket programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Araştırmada, öncelikle anketin birinci bölümünde yer alan sorular için frekans analizi yapılmıştır. Ardından, 5'li Likert Ölçeği bölümlerini oluşturan KOBİ UFRS ve Basel III ölçeklerinin güvenilirliği test edilmiş ve bu ölçeklerin Alpha katsayılarının sırasıyla 0,958 ve 0,955 olduğu tespit edilmiştir. Takip eden analizlerde, her iki ölçeğe ait tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiş ve korelasyon analizi yapılarak KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Son olarak, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının anketin birinci bölümünde yer alan değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle, KOBİ UFRS ve Basel III ölçeklerinin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda her iki ölçeğin de normal dağılım göstermediği tespit edilmiş ve bu nedenle parametrik olmayan analiz tekniklerinden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H analizlerinden yararlanılmıştır.

8. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1. ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Anket uygulaması sonucunda, Konya İli'ndeki 352 bağımsız denetçinin 190'ından geri dönüş alınarak geçerli anket verileri elde edilmiştir. Katılımcıların

özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelerik dağılım sonuçları Tablo 15 ve Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 15. Bağımsız Denetçilerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları

Unvan	Frekans	Yüzdelerik Dağılım
SMMM	179	%94,2
YMM	11	%5,80
Cinsiyet	Frekans	Yüzdelerik Dağılım
Bay	182	%95,8
Bayan	8	%4,2
Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzdelerik Dağılım
Önlisans	9	%4,7
Lisans	128	%67,4
Yüksek Lisans	51	%26,8
Doktora	2	%1,1
Yaş Grubu	Frekans	Yüzdelerik Dağılım
33-40	43	%22,6
41-45	62	%32,6
46-50	34	%17,9
51-55	34	%17,9
56+	17	%8,9
Meslekteki Hizmet Yılı	Frekans	Yüzdelerik Dağılım
15-20	25	%13,2
21-25	60	%31,6
26-30	40	%21,1
31-35	38	%20
36+	27	%14,2
Çalışma Durumu	Frekans	Yüzdelerik Dağılım
Serbest	149	%78,4
Özel	36	%18,9
Kamu	5	%2,6

Tablo 15’te ankete katılan bağımsız denetçilerin unvanlarına verilen cevaplara bakıldığında, 179’unun (%94,2) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM), 11’inin (5,8) Yeminli Mali Müşavir (YMM) olduğu görülmektedir. Bu veri, ana kütlede bulunan 328 SMMM’nin yarısından fazlasının (%54,5), 24 YMM’nin ise yaklaşık yarısının (%45,8) anketi geçerli olarak cevaplandırıldığını göstermektedir. Katılımcıların %95,8’i bay, % 4,2’si de bayandır. Katılımcıların öğrenim durumları analiz edildiğinde, 9 katılımcının (%4,7) önlisans mezunu, 128

katılımcının (%67,4) lisans mezunu, 51 katılımcının (%26,8) yüksek lisans mezunu ve 2 katılımcının da (%1,1) doktora mezunu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunu lisans mezunu olanlar oluşturmaktadır. Ancak, lisansüstü eğitimi olanlar da %27,9 gibi azımsanmayacak bir oranı oluşturmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcılarının eğitim seviyelerinin oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Anket formunda “yaşınız” sorusu için ilk etapta gruplandırma yapılmamış olup, katılımcılara kaç yaşında oldukları sorulmuştur. Yaş gruplandırması, anket verileri toplandıktan sonra bu yaş aralığına göre yapılmıştır. Birinci grubu 33-40 yaş aralığında olanlar, ikinci grubu 41-45 yaş aralığında olanlar, üçüncü grubu 46-50 yaş aralığında olanlar, dördüncü grubu 51-55 yaş aralığında olanlar ve beşinci grubu da 56 yaş ve üzerinde olanlar oluşturmaktadır. Buna göre, birinci grupta 43 katılımcı (%22,6), ikinci grupta 62 katılımcı (%32,6), üçüncü grupta 34 katılımcı (%17,9), dördüncü grupta 34 katılımcı (%17,9) ve beşinci grupta da 17 katılımcı (%8,9) bulunmaktadır. Bu verilere göre, ankete katılanların büyük çoğunluğunu (%77,4) 40 yaşın üzerinde olanlar oluşturmaktadır.

Katılımcıların meslekteki hizmet yılına ilişkin sorunun gruplandırması ise şu şekildedir: “15-20” yıl arası birinci grup, “21-25” yıl arası ikinci grup, “25-30” yıl arası üçüncü grup, “31-35” yıl arası dördüncü grup, “36 yıl ve üzeri” beşinci grup. Anket verilerine göre, katılımcıların 25’i (%13,2) “15-20” yıl, 60’ı (%31,6) “21-25” yıl, 40’ı (%21,1) “26-30” yıl, 38’i (%20) “31-35” yıl ve 27’si (%14,2) de “36 yıldan ve üzerinde” mesleki tecrübeye sahiplerdir. Bu veriler, katılımcıların %86,8’inin 20 yıldan fazla mesleki tecrübeye, %34’sinin ise 30 yıldan fazla mesleki tecrübeye sahip olduğunu göstermektedir. Birçoğunun KOBİ mükellefi olan ve KOBİ’lerle 20 yıldan uzun bir süredir iç içe olan bağımsız denetçilerin meslekte edindikleri bu uzun soluklu tecrübenin, KOBİ’lerin finansal işlemlere ilişkin düzenlemelerden nasıl etkilenebileceklerini algılamada önemli bir etken olmasını beklemek mümkündür. Nitekim, katılımcıların 149’unun (%78,4) serbest şekilde çalışıyor olduğu ve ülkemizdeki işletme sayısının %99,8’inin KOBİ olduğu göz önüne alındığında, örneklemin KOBİ’lerle ne derece yakından ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 16. Bağımsız Denetçilerin UFRS'ye Tabi Mükellef Durumu ve KOBİ UFRS ve Basel III Bilgi Düzeylerine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

UFRS'ye tabi mükellefiniz bulunmakta mıdır?	Frekans	Yüzdeler Dağılım
Evet	32	%16,8
Hayır	158	%83,2
KOBİ UFRS hakkında;	Frekans	Yüzdeler Dağılım
Bilgi sahibi değilim	5	%2,6
Kısmen bilgi sahibiyim	97	%51,1
Orta düzeyde bilgi sahibiyim	47	%24,7
Tam bilgi sahibiyim	41	%21,6
Basel III kriterleri hakkında;	Frekans	Yüzdeler Dağılım
Bilgi sahibi değilim	21	%11,1
Kısmen bilgi sahibiyim	97	%51,1
Orta düzeyde bilgi sahibiyim	45	%23,7
Tam bilgi sahibiyim	27	%14,2

Tablo 16’da görüldüğü üzere, katılımcıların 32’si (%16,8) “UFRS’ye tabi mükellefiniz bulunmakta mıdır?” sorusunu “evet” olarak; 158’i (83,2) ise “hayır” olarak cevaplandırmıştır. KOBİ UFRS ile tam set UFRS’nin benzer standartlar içermesi ve dolayısıyla, tam set UFRS’ye tabi mükellefi bulunan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III algılarının diğer bağımsız denetçilere göre farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilmesi bu sorunun soruluş amacını oluşturmaktadır. Son olarak, katılımcıların KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını ölçmeye yönelik soruların alınan cevaplara göre, katılımcıların 5’i (%2,6) KOBİ UFRS hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Basel III kriterleri ile ilgili bilgi sahibi olmadığını belirten katılımcı sayısı ise 21 (%11,1)’dir. Katılımcıların 97’si (%51,1) KOBİ UFRS hakkında “kısmen” bilgi sahibi olduğunu, 47’si (%24,7) “orta düzeyde” bilgi sahibi olduğunu, 41’i (%21,6) de “tam” bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Basel III kriterleri hakkında “kısmen” bilgi sahibi olan katılımcı sayısı 97 (%51,1), “orta düzeyde” bilgi sahibi olan katılımcı sayısı 45 (%23,7) ve “tam” bilgi sahibi olan katılımcı sayısı da 27 (%14,2)’dir. Özetle, 185 katılımcının (%97,4) KOBİ UFRS hakkında, 169 katılımcının (%88,9) Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

8.2. ANKET FORMUNDA KULLANILAN ÖLÇEKLERİN GÜVENİLİRLİĞİ VE GEÇERLİLİĞİ

Ankette kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin ve geçerliliğinin analiz edilmesi, araştırmada kullanılan analizlerin anlamlı sonuçlar vermesi için önem arz etmektedir. Güvenilirlik, anket formunda kullanılan ölçeğin ölçmeyi amaçladığı şeyi tutarlı olarak ölçme düzeyini ifade etmektedir. Güvenilir olduğu kabul edilen ölçek, benzer koşullar altında yeniden uygulandığında benzer sonuçları verecektir. Ölçeğin güvenilirliğini ölçmede, “test-yeniden test”, “alternatif formlar” ve “içsel tutarlılık” olmak üzere üç çeşit yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar içerisinde en yaygın olarak kullanılan, içsel tutarlılık yaklaşımıdır. İçsel tutarlılık yaklaşımında, ölçekte kullanılan ifadeler arasındaki korelasyon değerine göre analiz yapılmaktadır. İçsel tutarlılık yaklaşımında en yaygın kullanılan yöntem, Cronbach Alpha (Alpha katsayısı) güvenilirlik testi yöntemidir. Ölçeğin güvenilir olduğunun kabul edilmesi için, 0-1 aralığında değer alabilen Alpha katsayısının minimum 0,70 olması istenmektedir (Altunışık vd., 2010:122-124). Anket formunda bulunan “KOBİ UFRS” ve “Basel III” ölçeklerine uygulanan Cronbach Alpha testi sonucunu gösteren Alpha katsayıları ve ölçeklerdeki her bir ifadenin ölçüm dışı bırakılması durumunda ölçeğin nasıl etkilendiğini gösteren “değişken çıkarıldığında Alpha katsayıları” Tablo 17’de yer almaktadır. Tablo 17’de görüldüğü üzere, “KOBİ UFRS” ölçeğinin güvenilirliği 0,958, “Basel III” ölçeğinin güvenilirliği 0,955 çıkmıştır. Her iki ölçeğin de Alpha katsayıları 0,70’in oldukça üzerindedir. Bu nedenle, ankette bulunan ölçeklerin güvenilir olduğu kabul edilmektedir. İki ölçekte de, her bir ifade silindiğinde ortaya çıkan Alpha katsayısı, ölçeğin Alpha katsayısından düşük olduğu için hiçbir ifade değerlendirme dışı bırakılmamıştır.

Tablo 17. KOBİ UFRS ve Basel III Ölçeklerinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

"KOBİ UFRS" Ölçeği		"Basel III" Ölçeği	
Alpha Katsayısı: 0,958		Alpha Katsayısı: 0,955	
Soru No	Değişken Silindiğinde Alpha Katsayısı	Soru No	Değişken Silindiğinde Alpha Katsayısı
KOBİUFRS1	0,954	BASEL1	0,949
KOBİUFRS2	0,953	BASEL2	0,950
KOBİUFRS3	0,953	BASEL3	0,948
KOBİUFRS4	0,953	BASEL4	0,954
KOBİUFRS5	0,953	BASEL5	0,953
KOBİUFRS6	0,953	BASEL6	0,950
KOBİUFRS7	0,953	BASEL7	0,946
KOBİUFRS8	0,953	BASEL8	0,946
KOBİUFRS9	0,953	BASEL9	0,948
KOBİUFRS10	0,955	BASEL10	0,949
KOBİUFRS11	0,952	BASEL11	0,947
KOBİUFRS12	0,955	BASEL12	0,946
KOBİUFRS13	0,953	BASEL13	0,948
KOBİUFRS14	0,953		
KOBİUFRS15	0,953		
KOBİUFRS16	0,953		
KOBİUFRS17	0,953		

Ölçeğin güvenilirliği ile geçerliliği birbirini desteklemektedir. Eğer bir ölçek yüksek bir güvenilirliğe sahip değilse, yüksek bir geçerliliğe de sahip olamamaktadır. Ölçeğin geçerliliği için güvenilirlik bir ön şarttır, ancak ölçeğin güvenilir olması geçerliliğin sağlanması için tek başına yeterli değildir. Geçerlilik, kullanılan ölçeğin ölçülmek istenen kavramı ne derece ölçtüğünün göstergesidir. Geçerliliğin ölçülmesinde temel kriter içerik geçerliliğidir. İçerik geçerliliği, ölçeğin ölçülmek istenen kavramı temsil edebilecek ve yeterli sayıda ifadeyi içerdiğinin göstergesidir (Altunışık vd., 2010:121). Bu bağlamda, araştırmada kullanılan ölçeklerde yer alan ifadeler literatürde geçerliliği ve güvenilirliği olan ölçeklerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Kurcan vd.'nin (2011) muhasebe meslek mensuplarının muhasebe standartlarına bakış açılarını ölçmek amacıyla hazırladıkları anket formu, Civan vd.'nin (2010) KOBİ TFRS'nin muhasebe meslek mensupları tarafından nasıl karşılandığını ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları ortaya koymak amacıyla

hazırladıkları anket formu, Bayraktaroğlu'nun (2012) yüksek lisans tezi kapsamında kullanmış olduğu anket formu, Ocak'ın (2013) doktora tezi kapsamında kullanmış olduğu anket formu ve Çelik'in (2013) yüksek lisans tezi kapsamında kullanmış olduğu anket formu, ölçeklerde yer alan ifadeler hazırlanırken en çok yararlanılan kaynaklardır. Ayrıca, ifadelerin ölçülmek istenen olguya uygunluğu ve anlaşılabilirlik düzeyi konusunda uzman öğretim elemanlarının görüşleri alınmış ve bağımsız denetçilerin bazılarıyla anket hazırlama aşamasında ön görüşme yapılmıştır. Gerek alanında uzman öğretim elemanları ile gerekse katılımcılarla yapılan görüşmeler, anketin geçerliliğini destekler niteliktedir.

8.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLERE İLİŞKİN TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER

8.3.1. KOBİ UFRS Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmaya konu olan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS algısını ortaya koyması bakımından anket formunun KOBİ UFRS ölçeğine ilişkin ifadelerin ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdellik dağılımları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. KOBİ UFRS Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	Orta lama	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
1 KOBİ UFRS, KOBİ'ler için gerekli bir düzenlemedir.	3,98	0,948	3,2	3,7	15,8	46,8	30,5
2 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin etkin denetimine katkı sağlayacaktır.	4,08	1,038	2,6	7,9	10,5	36,8	42,1
3 KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların işletmelerin gerçek durumunu yansıtmasına katkıda bulunacaktır.	4,24	0,862	0,5	4,2	12,1	37,4	45,8
4 KOBİ'lerin UFRS'yi uygulaması, finansal tabloların kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştıracaktır.	4,14	0,955	1,6	5,8	12,6	37,4	42,6
5 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kurumsallaşmasına katkıda bulunacaktır.	4,18	0,955	1,6	5,8	11,1	35,8	45,8
6 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin yönetim yapısının gelişmesine katkı sağlayacaktır.	4,07	0,962	0,5	7,9	15,8	35,3	40,5
7 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde yönetimin görev ve sorumluluklarını artıracaktır.	4,28	0,797	0,5	3,2	10	40	46,3
8 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde paydaşlara hesap verme olgusunu yükseltecektir.	4,25	0,947	1,1	6,8	8,4	33,7	50
9 KOBİ UFRS'nin uygulanması ile birlikte, işletmelerin etik değerlere olan inancı artacaktır.	3,96	1,033	1,1	12,1	12,6	38,4	35,8
10 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde kayıt dışı işlemleri azaltacaktır.	3,94	1,065	1,6	11,6	15,3	34,2	37,4
11 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin finansal tablolarının sektör bazında karşılaştırılabilir olmasına imkan sağlayacaktır.	4,37	0,778	0,5	2,1	8,9	36,3	52,1
12 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin borsaya açılımını kolaylaştıracaktır.	4,02	0,957	1,1	7,4	16,3	39,5	35,8
13 KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların uluslararası piyasalarda karşılaştırılabilir olması açısından faydalı olacaktır.	4,40	0,775	0,5	2,1	8,4	34,7	54,2
14 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası işbirliğine gitmelerini kolaylaştıracaktır.	4,23	0,890	0,5	5,3	11,6	35,8	46,8
15 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası para ve sermaye piyasalarına uyumunu kolaylaştıracaktır.	4,24	0,826	0,5	3,2	12,1	40	44,2
16 KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kredi verenlere nitelikli bilgi sunması açısından faydalı olacaktır.	4,38	0,793	1,1	2,1	6,8	37,9	52,1
17 KOBİ UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar, KOBİ'lerin kredi derecelendirme notunun belirlenmesinde etkili olacaktır.	4,34	0,811	1,1	1,6	10,5	36,3	50,5

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 18’de KOBİ UFRS ölçeğinde yer alan ifadeler incelendiğinde, 4,40 ortalama değeri ile “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların uluslararası piyasalarda karşılaştırılabilir olması açısından faydalı olacaktır*” ifadesinin en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir. Bu ifadeyi takiben, “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kredi verenlere nitelikli bilgi sunması açısından faydalı olacaktır*” ifadesinin, “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin finansal tablolarının sektör bazında karşılaştırılabilir olmasına imkan sağlayacaktır*” ifadesinin ve “*KOBİ UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar, KOBİ'lerin kredi derecelendirme notunun belirlenmesinde etkili olacaktır*” ifadesinin sırasıyla 4,38, 4,37 ve 4,34 ortalama değerleri ile katılım düzeyinin en yüksek gerçekleştiği ifadeler olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %88,9’u “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların uluslararası piyasalarda karşılaştırılabilir olması açısından faydalı olacaktır*” ifadesine katılım gösterirken, “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin finansal tablolarının sektör bazında karşılaştırılabilir olmasına imkan sağlayacaktır*” ifadesine katılım %88,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu veriler, katılımcıların, KOBİ UFRS’nin KOBİ’lerin gerek ulusal boyutta sektörler itibariyle gerekse uluslararası boyutta finansal tablo kullanıcıları açısından karşılaştırma yapmaya elverişli finansal bilgiler üretmelerine katkı sağlayacağını düşündüklerini göstermektedir. Nitekim, “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası para ve sermaye piyasalarına uyumunu kolaylaştıracaktır*” ifadesi, “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası işbirliğine gitmelerini kolaylaştıracaktır*” ifadesi ve “*KOBİ'lerin UFRS'yi uygulaması, finansal tabloların kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştıracaktır*” ifadesinin sırasıyla, 4,24, 4,23 ve 4,14 ortalama değerine sahip olması, katılımcıların, KOBİ UFRS’nin uygulanması ile finansal raporlamada tutarlılığın sağlanarak, finansal tabloların tüm dünyada anlaşılabilir, karşılaştırma yapmaya ve uyumun sağlanmasına elverişli finansal bilgiler içermesine imkan tanıyacağını düşündüklerini desteklemektedir. Bu üç ifadeye katılım, sırasıyla %84,2, %82,6 ve %80 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan, “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kredi verenlere nitelikli bilgi sunması açısından faydalı olacaktır*” ifadesine katılımın %90 olması ve

katılımcıların “KOBİ UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar, KOBİ'lerin kredi derecelendirme notunun belirlenmesinde etkili olacaktır” ifadesine de %86,5 seviyesinde katılım göstermeleri, KOBİ'lerin kredi imkanlarına ulaşma ve kredi derecelendirme kuruluşlarından derecelendirme notu almaları yolunda kendilerinden talep edilecek nitelikli finansal bilgileri sunabilmeleri açısından KOBİ UFRS'yi uygulamalarının faydalı olacağını düşündüklerini göstermektedir. Ortalaması 4,24 olan “KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların işletmelerin gerçek durumunu yansıtmasına katkıda bulunacaktır” ifadesi ve ortalaması 4,08 olan “KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin etkin denetimine katkı sağlayacaktır” ifadesi de bu bağlamda değerlendirilebilir. Denetimin etkin bir şekilde yerine getirilmesi nitelikli bilgilerin var olmasını ve denetime tabi bilgilerin gerçeği yansıtmasını gerektirmektedir. Katılımcıların bu iki ifadeye sırasıyla %82,3 ve %78,9 seviyesinde katılım göstermeleri, KOBİ UFRS'nin uygulanmasının, işletmelerin finansal tablolarında nitelikli (derecelendirmeye ve denetime elverişli, doğru, güvenilir ve gerçeği yansıtan) bilgiler sunmasında etkili olacağını düşündüklerini göstermektedir.

Bağımsız denetçilerin %86,3 seviyesinde katılım gösterdiği “KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde yönetimin görev ve sorumluluklarını artıracaktır” ifadesi ve %75,8 seviyesinde katılım gösterdiği “KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin yönetim yapısının gelişmesine katkı sağlayacaktır” ifadesinin ortalamaları sırasıyla 4,28 ve 4,07 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, bağımsız denetçilerin, KOBİ'lerin KOBİ UFRS'yi uygulamaları halinde yönetim yapılarının olumlu yönde etkileneceğini düşündüklerini göstermektedir. “KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kurumsallaşmasına katkıda bulunacaktır” ifadesinin ortalamasının 4,18 olması ve bu ifadeye katılımın %81,6 seviyesinde olması, bu düşünceyi destekler niteliktedir. Katılımcılar, yönetimin görev ve sorumluluklarının artması, yönetim yapısının gelişmesi ve kurumsallaşma gibi birbiri ile bağlantılı olan bu üç ifadeye yüksek oranda katılım göstermişlerdir. Ortalaması 4,02 olan “KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin borsaya açılımını kolaylaştıracaktır” ifadesine katılım ise %75,3 seviyesindedir. Borsaya açık işletmelerin halihazırda tam set UFRS'yi uygulamak durumunda oldukları göz önüne alındığında, bağımsız denetçilerin, tam set UFRS paralelinde oluşturulan KOBİ UFRS'nin uygulanmasının, KOBİ'lerin

borsada kullanılan finansal raporlama dilini kullanmasını sağlayarak borsaya açılmalarını kolaylaştıracağını düşündüklerini söylemek mümkündür.

Tablo 18’de görüldüğü üzere ortalaması en düşük olan ifade 3,94 ile “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde kayıt dışı işlemleri azaltacaktır*” ifadesi olmuştur. Ancak 3,94 ortalama değeri, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS’nin uygulanması ile KOBİ’lerde kayıt dışı işlemlerin azalacağı görüşüne katılmadıklarını göstermemektedir. Nitekim, bağımsız denetçilerin %71,6’sı bu ifadeye katılma yönünde fikir beyan etmiştir. Bu ifade ile ortalama değeri 4,25 olan ve %83,7 seviyesinde katılımın gerçekleştiği “*KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde paydaşlara hesap verme olgusunu yükseltecektir*” ifadesi şeffaflık boyutu altında birlikte düşünüldüğünde, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS’nin uygulanmasının KOBİ’lerin şeffaflaşmasına katkıda bulunacağını düşündüklerini söylemek mümkündür. Ortalaması nispeten düşük olan diğer iki ifade ise “*KOBİ UFRS'nin uygulanması ile birlikte, işletmelerin etik değerlere olan inancı artacaktır*” ifadesi ve “*KOBİ UFRS, KOBİ'ler için gerekli bir düzenlemedir*” ifadesidir. Bu iki ifadenin ortalamaları sırasıyla 3,96 ve 3,98’dir. Ancak, bu iki ifadeye de katılımın yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %74,2’si “*KOBİ UFRS'nin uygulanması ile birlikte, işletmelerin etik değerlere olan inancı artacaktır*” ifadesine katılım gösterirken, “*KOBİ UFRS, KOBİ'ler için gerekli bir düzenlemedir*” ifadesine katılım %77,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle, bağımsız denetçilerin büyük çoğunluğu, KOBİ UFRS’yi KOBİ’lerde etik değerlere olan inancın artmasında bir etken olarak görmekte ve KOBİ UFRS’nin KOBİ’ler açısından gerekli olan bir standart seti olduğunu düşünmektedir. Tablo 18 genel olarak değerlendirildiğinde, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ile ilgili pozitif yönlü ifadeler içeren önermelere yüksek oranda katılım gösterdikleri görülmektedir. Bu durum, tam set UFRS konusunda eğitim almış olan bağımsız denetçilerin, tam set UFRS paralelinde oluşturulan KOBİ UFRS hakkında genel olarak aynı yönde algıya sahip olduklarını ve KOBİ UFRS’nin uygulanmasının KOBİ’ler için birtakım faydalar getireceğini düşündüklerini göstermektedir.

KOBİ UFRS ölçeğinde yer alan ifadeler, KOBİ UFRS’nin etkileri bağlamında kendi aralarında boyutlandırılarak değerlendirildiğinde, 4.,11., 13., 14.

ve 15. ifadeler “finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması” boyutunu; 2., 3., 16. ve 17. ifadeler “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması” boyutunu; 5., 6., 7. ve 12. ifadeler “işletmeleri kurumsallaştırma” boyutunu; 8. ve 10. ifadeler “işletmeleri şeffaflaştırma” boyutunu oluşturmaktadır. KOBİ UFRS ölçeğini oluşturan boyutlara ve bu boyutları oluşturan ifadelerle ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19’da görüldüğü üzere, “finansal tablolarda tutarlılığın sağlanması” boyutu KOBİ UFRS ölçeğindeki boyutlar arasında 4,2768 değeri ile en yüksek ortalamaya sahip olmakla beraber, dört boyutun ortalaması birbirine oldukça yakın seviyededir. Tablo 19’a bakıldığında, özetle, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS’nin uygulanması ile finansal tablolarda tutarlılığın sağlanacağı ve nitelikli bilgi sunulacağı ve KOBİ UFRS’nin uygulanmasının işletmeleri kurumsallaştıracığı ve şeffaflaştıracığını düşündüklerini söylemek mümkündür.

Tablo 19. KOBİ UFRS'nin Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	4,2768	0,70538
KOBİ'lerin UFRS'yi uygulaması, finansal tabloların kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştıracaktır.	4,14	0,955
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin finansal tablolarının sektör bazında karşılaştırılabilir olmasına imkan sağlayacaktır.	4,37	0,778
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası para ve sermaye piyasalarına uyumunu kolaylaştıracaktır.	4,24	0,826
KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların uluslararası piyasalarda karşılaştırılabilir olması açısından faydalı olacaktır.	4,40	0,775
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası işbirliğine gitmelerini kolaylaştıracaktır.	4,23	0,890
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	4,2579	0,72871
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin etkin denetimine katkı sağlayacaktır.	4,08	1,038
KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların işletmelerin gerçek durumunu yansıtmasına katkıda bulunacaktır.	4,24	0,862
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kredi verenlere nitelikli bilgi sunması açısından faydalı olacaktır.	4,38	0,793
KOBİ UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar, KOBİ'lerin kredi derecelendirme notunun belirlenmesinde etkili olacaktır.	4,34	0,811
İşletmeleri kurumsallaştırma	4,1395	0,75437
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kurumsallaşmasına katkıda bulunacaktır.	4,18	0,955
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin yönetim yapısının gelişmesine katkı sağlayacaktır.	4,07	0,962
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde yönetimin görev ve sorumluluklarını artıracaktır.	4,28	0,797
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin borsaya açılımını kolaylaştıracaktır.	4,02	0,957
İşletmeleri şeffaflaştırma	4,0947	0,87679
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde paydaşlara hesap verme olgusunu yükseltecektir.	4,25	0,947
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde kayıt dışı işlemleri azaltacaktır.	3,94	1,065

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

8.3.2. Basel III Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Bağımsız denetçilerin Basel III algısını ortaya koyması bakımından, Basel III ölçeğine ilişkin ifadelerin ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdelik dağılımları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Basel III Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	Ortalama	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
1 Basel III kriterleri, finans piyasası için gerekli bir düzenlemedir.	4,07	0,951	1,1	4,6	21,1	32,1	41,1
2 Basel III kriterleri, KOBİ’lerin bankalardan kredi kullanmalarını kolaylaştıracaktır.	4,02	0,981	1,1	6,8	20	33,2	38,9
3 Basel III kriterleri, KOBİ’lerin bankalardan kredi kullanma sürecini hızlandıracaktır.	4,05	0,956	1,1	4,7	22,6	31,6	40
4 Basel III kriterleri, KOBİ’lerin kredi maliyetini azaltacaktır.	3,72	1,039	0,5	13,2	28,9	28,4	28,9
5 KOBİ’lerin hukuki yapısı (anonim şirket, limited şirket, şahıs işletmesi vb.), Basel III kriterlerinden etkilenme derecelerinde etkindir.	3,83	0,983	1,1	7,9	27,9	33,2	30
6 Basel III kriterleri, KOBİ’lerin borsaya açılmalarını teşvik edecektir.	3,87	1,005	1,1	8,9	24,2	33,2	32,6
7 Basel III kriterleri, KOBİ’leri UFRS’yi uygulamaya teşvik edecektir.	4,15	0,862	1,1	1,6	19,5	36,8	41,1
8 Basel III kriterleri, KOBİ’leri şeffaflaşmaya teşvik edecektir.	4,19	0,888	1,1	1,6	20,5	31,1	45,8
9 Basel III kriterleri, KOBİ’leri kurumsallaşma yönünde motive edecektir.	4,08	0,959	1,1	4,7	21,6	30,5	42,1
10 Basel III kriterleri, KOBİ’leri kayıt dışı işlemleri azaltmaya teşvik edecektir.	3,97	1,010	1,1	7,9	22,1	30,5	38,4
11 Basel III kriterleri, KOBİ’leri finansal tabloları gerçeği yansıttak şekilde hazırlamaya teşvik edecektir.	4,22	0,842	0,5	1,1	20,5	32,1	45,8
12 Basel III kriterleri, KOBİ’leri finansal raporlamada tutarlı olmaya yönlendirecektir.	4,27	0,834	0,5	0,5	20	29,5	49,5
13 Basel III kriterleri, KOBİ’lerin büyüme yönünde motivasyonunu artıracaktır.	4,05	0,919	1,1	3,7	22,1	35,3	37,8

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 20’de Basel III ölçeğinde yer alan ifadeler incelendiğinde, 4,27 ortalama değeri ile “*Basel III kriterleri, KOBİ’leri finansal raporlamada tutarlı olmaya yönlendirecektir*” ifadesinin en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere, bağımsız denetçilerin büyük çoğunluğu (%79), Basel III kriterlerinin KOBİ’leri finansal tabloların hazırlanmasında “tutarlılık” kriterini göz önünde bulundurmaya yönlendireceğini düşünmektedirler. Diğer bir ifadeyle, bağımsız denetçiler Basel III kriterlerinin KOBİ’leri dünya genelindeki finansal

raporlama uygulamalarıyla uyumlu ve karşılaştırma yapmaya elverişli finansal bilgiler üretmeye yönlendireceğini düşünmektedirler.

Bu ifadeyi takiben, *“Basel III kriterleri, KOBİ’leri finansal tabloları gerçeği yansıtacak şekilde hazırlamaya teşvik edecektir”* ifadesi 4,22 ortalama ile en yüksek ikinci ortalama değerine sahiptir. Katılımcıların %77,9’u bu ifadeye katılma yönünde fikir beyan etmişlerdir. *“Basel III kriterleri, KOBİ’leri UFRS’yi uygulamaya teşvik edecektir”* ifadesinin ortalamasınının 4,15 olması ve katılımcıların bu ifadeye de %77,9 seviyesinde katılım göstermeleri, *“Basel III kriterleri, KOBİ’leri finansal tabloları gerçeği yansıtacak şekilde hazırlamaya teşvik edecektir”* ifadesini desteklemektedir. Bu iki ifade birlikte ele alındığında, bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin KOBİ’leri UFRS’yi uygulamaya yöneltmek suretiyle, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunmaya teşvik edeceğini düşündükleri görülmektedir. Çalışmanın literatür kısmında da belirtildiği üzere, Basel III kriterleri getirdiği düzenlemeler ile bankalardan kredi talebinde bulunan işletmelerin daha uygun şartlarda kredi kullanabilmeleri için yüksek derecelendirme notuna sahip olmalarını gerektirmektedir. Gerek kredi derecelendirme kuruluşları tarafından gerekse bankaların içsel derecelendirme yöntemleri vasıtasıyla derecelendirmeye tabi tutulacak işletmelerin, yüksek derecelendirme notu alabilmelerinin ön şartı ise nitelikli finansal bilgiler sunabilmeleridir. Bu bağlamda, *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin bankalardan kredi kullanmalarını kolaylaştıracaktır”*, *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin bankalardan kredi kullanma sürecini hızlandıracaktır”* ve *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin kredi maliyetini azaltacaktır”* ifadelerinin de bu iki ifadeyle bağlantılı olduğu ifade edilebilir. Tablo 20 incelendiğinde, *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin bankalardan kredi kullanmalarını kolaylaştıracaktır”* ifadesinin 4,02, *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin bankalardan kredi kullanma sürecini hızlandıracaktır”* ifadesinin 4,05 ve *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin kredi maliyetini azaltacaktır”* ifadesinin 3,72 ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. *“Basel III kriterleri, KOBİ’lerin kredi maliyetini azaltacaktır”* ifadesi Tablo 20’deki en düşük ortalama değerine sahiptir. Katılımcıların yarısından fazlası (%57,3) bu ifadeye katılma yönünde fikir beyan etmişken, kararsızlık seviyesi %28,9 ile en fazla bu ifadede gerçekleşmiştir.

Tablo 20’de “*Basel III kriterleri, KOBİ’leri kurumsallaşma yönünde motive edecektir*” ve “*Basel III kriterleri, KOBİ’lerin büyüme yönünde motivasyonunu artıracaktır*” ifadelerinin birbirlerine oldukça yakın ortalama değerine sahip oldukları görülmektedir. Bu iki ifadenin ortalamaları sırasıyla 4,08 ve 4,05 olarak, katılım seviyeleri de sırasıyla %72,6 ve %73,1 olarak gerçekleşmiştir. “*Basel III kriterleri, KOBİ’lerin borsaya açılmalarını teşvik edecektir*” ifadesinin de 3,87 ortalama değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu verilere bakılarak, bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin KOBİ’leri yapısal olarak pozitif yönde değişikliğe yönlendireceğini düşündüklerini söylemek mümkündür. Diğer bir ifadeyle, bağımsız denetçiler, Basel III kriterlerinin KOBİ’leri kurumsallaşma yönünde motive edeceğini düşünmektedirler.

Basel Komitesi, Basel kriterleri ile finans piyasalarında istikrarın sağlanmasını ve muhtemel krizlerin önüne geçilmesini hedeflemektedir. Bunun için bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve piyasa aktörlerinin sağlıklı kararlar alabilmesi sağlanarak, risklerin minimize edilmesi amaçlanmaktadır. Piyasa aktörlerinin sağlıklı kararlar alabilmesinin bir ön şartı, karara etki eden bilgilerin gizlenmemesidir. Başka bir ifadeyle, karar verilecek unsurun şeffaflık boyutu kararın sağlıklı olmasını etkilemektedir. Burada, “şeffaflık” kavramı Basel kriterlerinin bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, araştırmaya konu olan bağımsız denetçilerin Basel III kriterlerinin bu boyutunu nasıl algıladıklarını ölçmek amacıyla yöneltilen “*Basel III kriterleri, KOBİ’leri şeffaflaşmaya teşvik edecektir*” ve “*Basel III kriterleri, KOBİ’leri kayıt dışı işlemleri azaltmaya teşvik edecektir*” ifadelerinin ortalamaları sırasıyla 4,19 ve 3,97 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların bu iki ifadeye, yine sırasıyla %76,9 ve %78,9 seviyesinde katılım gösterdikleri görülmektedir. Buradan hareketle, bağımsız denetçilerin büyük çoğunluğunun, Basel III kriterlerinin KOBİ’leri şeffaflaşmaya yönelteceğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Basel III ölçeğine ilişkin ifadelerden en düşük ikinci ortalama sahip olan ifadenin 3.83 ortalama değeri ile “*KOBİ’lerin hukuki yapısı (anonim şirket, limited şirket, şahıs işletmesi vb.), Basel III kriterlerinden etkilenme derecelerinde etkindir*” ifadesi olduğu görülmektedir. Ancak, bu oran da azımsanacak bir oran değildir. İfadeye verilen cevapların yüzdelerine göre, %63,2 seviyesinde ifadeye katılım

gerçekleşmiştir. Katılımcıların %27,9'unun ise, bu ifadeye kararsız kaldıkları görülmektedir. Son olarak, “*Basel III kriterleri, finans piyasası için gerekli bir düzenlemedir*” ifadesinin ortalaması 4,07 ve bu ifadeye katılım %73,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu değerler, bağımsız denetçilerin büyük çoğunluğunun, Basel III kriterlerini finans piyasası için gerekli bir düzenleme olarak gördüğünü göstermektedir.

Basel III ölçeğinde yer alan ifadeler, Basel III kriterlerinin etkileri bağlamında kendi aralarında boyutlandırılarak değerlendirildiğinde, 7. ve 12. ifadeler “finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme” boyutunu; 2., 3., 4. ve 11. ifadeler “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme” boyutunu; 6., 9. ve 13. ifadeler “kurumsallaşmaya teşvik etme” boyutunu; 8. ve 10. ifadeler “şeffaflaşmaya teşvik etme” boyutunu oluşturmaktadır. Basel III ölçeğini oluşturan boyutlara ve bu boyutları oluşturan ifadelere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21’de görüldüğü üzere, “finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme” boyutu Basel III ölçeğindeki boyutlar arasında 4,2105 değeri ile en yüksek ortalamaya sahip olmakla beraber, dört boyutun ortalaması birbirine oldukça yakın seviyededir. Tablo 21’e bakıldığında, özetle, bağımsız denetçilerin Basel III kriterlerinin işletmeleri finansal raporlamada tutarlı olmaya, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya teşvik edeceğini düşündüklerini söylemek mümkündür.

Tablo 21. Basel III Kriterlerinin Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
Finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme	4,2105	0,79874
Basel III kriterleri, KOBİ'leri UFRS'yi uygulamaya teşvik edecektir.	4,15	0,862
Basel III kriterleri, KOBİ'leri finansal raporlamada tutarlı olmaya yönlendirecektir.	4,27	0,834
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	4,0013	0,81223
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin bankalardan kredi kullanmalarını kolaylaştıracaktır.	4,02	0,981
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin bankalardan kredi kullanma sürecini hızlandıracaktır.	4,05	0,956
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin kredi maliyetini azaltacaktır.	3,72	1,039
Basel III kriterleri, KOBİ'leri finansal tabloları gerçeği yansıtmak üzere hazırlamaya teşvik edecektir.	4,22	0,842
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	4,0019	0,85016
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin borsaya açılmalarını teşvik edecektir.	3,87	1,005
Basel III kriterleri, KOBİ'leri kurumsallaşma yönünde motive edecektir.	4,08	0,959
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin büyüme yönünde motivasyonunu artıracaktır.	4,05	0,919
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	4,0816	0,88785
Basel III kriterleri, KOBİ'leri şeffaflaşmaya teşvik edecektir.	4,19	0,888
Basel III kriterleri, KOBİ'leri kayıt dışı işlemleri azaltmaya teşvik edecektir.	3,97	1,010

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

8.4. KOBİ UFRS İLE BASEL III KRİTERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

KOBİ UFRS ve Basel III ölçeklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler bölümünde görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin gerek KOBİ UFRS gerekse Basel III kriterleri ile ilgili pozitif algı düzeyleri oldukça yüksek çıkmıştır. Bu durumda, piyasa ile iç içe olan bağımsız denetçilerin mesleki tecrübelerinin ve UFRS konusunda eğitim almış olmalarının olumlu etkisinin olduğu düşünülebilir. Bu bölümde, bağımsız denetçilerin ölçeklerdeki ifadelerle verdikleri cevaplardan hareketle, KOBİ UFRS ile Basel III kriterleri arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya konmuştur. Bu amaçla, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine ilişkin tanımlayıcı

istatistikler bölümlerinde belirtilen KOBİ UFRS ölçeğinin boyutlarıyla Basel III ölçeğinin boyutları korelasyon analizine tabi tutulmuştur.

Korelasyon analizi, iki değişken arasında bir ilişkinin var olup olmadığını ve varsa ilişkinin şiddetini belirlemeye yönelik bir analiz tekniğidir. Korelasyon analizi ile hesaplanan korelasyon katsayısı (r) ilişkinin varlığı, yönü ve derecesi ile ilgili fikir vermektedir. Korelasyon katsayısı (r) “-1” ile “+1” arasında bir değer almaktadır. Katsayının +1 olması değişkenler arasındaki mükemmel doğrusal ilişki, -1 olması ise değişkenler arasında ters yönlü mükemmel bir ilişki olduğunu göstermektedir. Katsayı -1 ve +1’e yaklaştıkça ilişkinin derecesi veya şiddeti de artmaktadır. Katsayının sıfır olması ise değişkenler arasında görülebilir bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Altunışık vd., 2010:226). Bu bağlamda, KOBİ UFRS ölçeğini oluşturan boyutlarla Basel III ölçeğini oluşturan boyutlar arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizinin özet sonucu Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22. KOBİ UFRS ile Basel III Kriterleri Arasındaki İlişki (Korelasyon Analizi Sonuçları)

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	1							
2.Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	,875*	1						
3.İşletmeleri kurumsallaştırma	,809*	,811*	1					
4.İşletmeleri şeffaflaştırma	,758*	,751*	,770*	1				
5.Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	,742*	,752*	,659*	,598*	1			
6.Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	,679*	,648*	,591*	,536*	,818*	1		
7.İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	,736*	,713*	,729*	,613*	,833*	,741*	1	
8.İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	,725*	,751*	,669*	,702*	,841*	,739*	,817*	1

* p < 0,01 anlamlılık seviyesinde ilişki anlamlı

Altunışık vd. (2010:226) iki değişken arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının +1 ve -1'e yaklaştıkça, bu iki değişken arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu belirtmektedirler. Örneğın, iki değişken arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının 0,65 olması, bu iki değişken arasında pozitif ve güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Altunışık vd., 2010:227). Buradan hareketle, Tablo 22'de yer alan verilere bakıldığında, Basel III kriterlerinin "işletmeleri finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme" boyutu ile KOBİ UFRS'nin "finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması" boyutu arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının 0,742 olması, bu iki boyut arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin işletmeleri finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik edeceği yönündeki algısı ile KOBİ UFRS'nin uygulanmasının finansal raporlamada tutarlılığı sağlayacağı yönündeki algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durumda, H_1 hipotezi kuvvetli bir şekilde desteklenmektedir. Benzer şekilde, Basel III kriterlerinin "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme" boyutu ile KOBİ UFRS'nin "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması" boyutu arasındaki ilişkiyi gösteren r değerinin 0,648 olması, bu iki boyut arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin işletmeleri finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik edeceği yönündeki algısı ile KOBİ UFRS'nin uygulanmasının finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulmasına katkı sağlayacağı yönündeki algısı arasındaki bu ilişki, H_2 hipotezini desteklemektedir.

Basel III kriterlerinin "kurumsallaşmaya teşvik etme" boyutu ile KOBİ UFRS'nin "işletmeleri kurumsallaştırma" boyutu arasında da, pozitif yönlü güçlü bir ilişki ($r=0,729$) vardır. H_3 hipotezini destekleyen bu durum, bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin işletmeleri kurumsallaşmaya teşvik edeceği yönündeki algısı ile KOBİ UFRS'nin uygulanmasının işletmeleri kurumsallaştıracığı yönündeki algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Son olarak, Basel III kriterlerinin "şeffaflaşmaya teşvik etme" boyutu ile KOBİ UFRS'nin "işletmeleri şeffaflaştırma" boyutu arasındaki ilişkiyi gösteren r değerinin 0,702 olması da, bu iki boyut arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunun göstergesidir. Diğer bir ifadeyle, bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin işletmeleri şeffaflaşmaya teşvik

edeceği yönündeki algısı ile KOBİ UFRS'nin uygulanmasının işletmeleri şeffaflaştıracağı yönündeki algısı arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, H_4 hipotezi de kuvvetli bir şekilde desteklenmektedir.

Diğer taraftan, Tablo 22'deki verilere bakıldığında, her iki ölçeğin kendi boyutları arasında da %99 güven aralığında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Örneğin, KOBİ UFRS'nin "işletmeleri şeffaflaştırma" boyutu ile yine KOBİ UFRS'nin "işletmeleri kurumsallaştırma", "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması" ve "finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması" boyutları arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki (sırasıyla, $r=0,770$, $r=0,751$ ve $r=0,758$) tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Basel III kriterlerinin "şeffaflaşmaya teşvik etme" boyutu ile Basel III kriterlerinin "kurumsallaşmaya teşvik etme", "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme" ve "finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme" boyutları arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki (sırasıyla, $r=0,817$, $r=0,739$ ve $r=0,841$) olduğu görülmektedir. KOBİ UFRS ölçeğinin boyutları arasındaki en güçlü ilişki ($r=0,875$) "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması" boyutu ile "finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması" boyutu arasında tespit edilmiştir. Basel III kriterleri ölçeğinin boyutları arasındaki en güçlü ilişki ($r=0,841$) ise "şeffaflaşmaya teşvik etme" boyutu ile "finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme" boyutu arasında tespit edilmiştir.

8.5. KONTROL DEĞİŞKENLER BAKIMINDAN "KOBİ UFRS" VE "BASEL III KRİTERLERİ"

Araştırmanın bu bölümünde, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının kontrol değişkenlere bağlı olarak değişip değişmediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle, KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ölçeklerinin normal dağılım sergileyip sergilemediğini tespit etmek için "Kolmogorov-Smirnov" analizi yapılmış ve her iki ölçeğin de normal dağılım sergilemediği ($p=0,000<0,05$) tespit edilmiştir. Ölçeklerin normal dağılım sergilemediği durumlarda parametrik olmayan testlere yönelmek gerektiği (Altunışık vd., 2010:204) için analizlerde parametrik olmayan analiz teknikleri kullanılmıştır. İki grubun karşılaştırılmasında "Mann-Whitney U" analizinden, üç veya daha fazla grubun karşılaştırılmasında "Kruskal-Wallis H" analizinden (Altunışık vd., 204,210) yararlanılmıştır. Araştırmanın kontrol değişkenleri olarak katılımcıların yaşı, eğitim

durumu, çalışma durumu, UFRS'ye tabi mükellefi olma durumu, KOBİ UFRS bilgi düzeyi ve Basel III kriterleri bilgi düzeyi alınmıştır.

8.5.1. Yaş Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III algılarının yaşlarına bağlı olarak değişip değişmediği Kruskal-Wallis H analizi ile tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Yaş Değişkeni Bakımından Kruskal-Wallis H Analizi

Yaş	33-40	41-45	46-50	51-55	56+	
N	43	62	34	34	17	
Değişkenler	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	P (Anlamlılık)
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	79,97	100,56	102,26	106,04	81,74	0,135
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	85,79	96,53	103,78	106,47	77,79	0,241
İşletmeleri kurumsallaştırma	79,69	95,48	103,60	112,04	86,26	0,091***
İşletmeleri şeffaflaştırma	88,86	98,69	100,15	98,97	84,44	0,735
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	93,93	93,71	99,88	104,90	78,44	0,526
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	97,52	89,42	99,57	107,78	79,85	0,387
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	79,31	97,92	108,12	111,04	71,29	0,017**
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	79,91	98,42	102,12	106,91	88,24	0,175

** p < 0,05 anlamlılık seviyesinde anlamlı, *** p < 0,1 anlamlılık seviyesinde anlamlı

Tablo 23'te görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin işletmeleri kurumsallaştırma boyutuna ilişkin algıları yaş değişkeni açısından %90 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (p=0,091<0,1). Bu farklılık 46 ile 55 yaş arasındaki katılımcılardan kaynaklanmaktadır. Buna göre, 46 ile 55 yaş arasındaki bağımsız denetçiler, KOBİ UFRS'nin bu boyutuna 33-40 ve 56+ yaş grubundaki bağımsız denetçilere göre daha fazla katılmaktadır. Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin diğer üç boyutuna ilişkin algı düzeyleri ise yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 23'te, Basel III kriterlerinin kurumsallaşmaya teşvik etme boyutuna ilişkin algılarının yaş değişkeni açısından %95 güven aralığında istatistiksel olarak

anlamli bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p=0,017<0,05$). Bu farklılık, yine 46 ile 55 yaş arasındaki katılımcılardan kaynaklanmaktadır. 46 ile 55 yaş arasındaki bağımsız denetçiler, Basel III kriterlerinin bu boyutuna 33-40 ve 56+ yaş grubundaki bağımsız denetçilere göre daha fazla katılmaktadır. Bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin diğer üç boyutuna ilişkin algı düzeyleri ise yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

8.5.2. Eğitim Durumu Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III algılarının eğitim durumlarına bağlı olarak değişip değişmediği Mann-Whitney U analizi ile tespit edilmiştir. Analizin birinci grubunu önlisans ve lisans mezunları, ikinci grubunu ise yüksek lisans ve doktora mezunları (lisansüstü eğitimi olanlar) oluşturmaktadır. Burada eğitim durumu lisans seviyesine kadar olan bağımsız denetçilerle, eğitim seviyesi lisansüstü seviyede olan bağımsız denetçiler arasında algı farklılığı olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Mann-Whitney U analizine ilişkin sonuçlar Tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24. Eğitim Durumu Bakımından Mann-Whitney U Analizi

Eğitim Durumu	1. Grup	2. Grup	
N	137	53	
Değişkenler	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	P (Anlamlılık)
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	97,26	90,94	0,470
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	97,09	91,39	0,512
İşletmeleri kurumsallaştırma	96,47	93,00	0,694
İşletmeleri şeffaflaştırma	96,81	92,10	0,587
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	95,02	96,74	0,841
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	92,49	103,28	0,221
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	94,42	98,30	0,657
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	96,19	93,71	0,772

Tablo 24’te görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin, gerek KOBİ UFRS’nin boyutlarına gerekse Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının, eğitim

durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

8.5.3. Çalışma Durumu Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III algılarının çalışma durumlarına bağlı olarak değişip değişmediği Mann-Whitney U analizi ile tespit edilmiştir. Çalışma durumları, serbest çalışma, özel şirkette çalışma ve kamuda çalışma gruplarını içermektedir. Ancak, kamuda çalışan katılımcı sayısı 5 olduğu ve bu sayının analizde sağlıklı veriler elde etmede yeterli olmayacağı düşünüldüğü için bu grup analize dahil edilmemiş ve serbest çalışanlarla özel şirkette çalışanlar arasında Mann-Whitney U analizi yapılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 25. Çalışma Durumu Bakımından Mann-Whitney U Analizi

Çalışma Durumu	Serbest	Özel	P (Anlamlılık)
	N	149	
Değişkenler	Sıra Ort.	Sıra Ort.	
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	88,93	109,85	0,032**
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	89,64	106,90	0,076***
İşletmeleri kurumsallaştırma	89,05	109,36	0,039**
İşletmeleri şeffaflaştırma	89,47	107,61	0,061***
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	90,33	104,06	0,151
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	92,62	94,58	0,842
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	91,77	98,10	0,518
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	90,98	101,35	0,279

** p < 0,05 anlamlılık seviyesinde anlamlı, *** p < 0,1 anlamlılık seviyesinde anlamlı

Tablo 25'te görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması ve işletmeleri kurumsallaştırma boyutlarına ilişkin algıları, çalışma durumu değişkeni açısından %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (p=0,032<0,05 ve p=0,039<0,05). Buna göre, özel şirkette çalışan bağımsız denetçiler, KOBİ UFRS'nin bu iki boyutuna serbest şekilde çalışan bağımsız denetçilere göre daha fazla katılmaktadır. Diğer taraftan, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması ve işletmeleri şeffaflaştırma boyutlarına ilişkin algıları ise çalışma durumu değişkeni açısından %90 güven aralığında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,076<0,1$ ve $p=0,061<0,1$). Burada da, özel şirkette çalışan bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin bu boyutlarına serbest şekilde çalışan bağımsız denetçilere göre daha fazla katıldığı görülmektedir.

8.5.4. UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III algılarının UFRS'ye tabi mükellefi olma durumlarına bağlı olarak değişip değişmediği Mann-Whitney U analizi ile tespit edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu Bakımından Mann-Whitney U Analizi

UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu	Var	Yok	
N	32	158	
Değişkenler	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	P (Anlamlılık)
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	91,20	96,37	0,622
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	89,69	96,68	0,503
İşletmeleri kurumsallaştırma	97,06	95,18	0,859
İşletmeleri şeffaflaştırma	93,25	95,96	0,794
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	83,64	97,90	0,164
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	83,38	97,96	0,168
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	81,59	98,32	0,111
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	88,19	96,98	0,392

Mann-Whitney U analizi sonucunda, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının, UFRS'ye tabi mükellefi olma durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

8.5.5. KOBİ UFRS Bilgi Düzeyi Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III algılarının KOBİ UFRS bilgi düzeyi bakımından farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H analizi ile tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 27’de gösterilmiştir. Tablo 27’de birinci grubu KOBİ UFRS hakkında bilgi sahibi olmayanlar, ikinci grubu kısmen bilgi sahibi olanlar, üçüncü grubu orta düzeyde bilgi sahibi olanlar, dördüncü grubu da tam bilgi sahibi olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 27. KOBİ UFRS Bilgi Düzeyi Bakımından Kruskal-Wallis H Analizi

KOBİ UFRS Bilgi Düzeyi	1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup	
N	5	97	47	41	
Değişkenler	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	P (Anlamlılık)
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	56,80	96,10	89,47	105,71	0,202
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	55,60	95,88	87,90	108,18	0,113
İşletmeleri kurumsallaştırma	68,10	96,14	89,65	104,04	0,418
İşletmeleri şeffaflaştırma	79,30	96,54	88,51	103,02	0,551
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	63,60	98,79	90,73	97,06	0,454
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	83,90	100,07	89,28	93,24	0,662
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	73,10	94,82	98,20	96,73	0,799
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	80,00	98,27	89,44	97,79	0,709

Tablo 27’de görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS’nin ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının, KOBİ UFRS bilgi düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Tablo 27’de boyutlara ilişkin sıra ortalamalarına bakıldığında, ikinci, üçüncü ve dördüncü grupların ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve bu üç grubun sıra ortalamalarının bilgi sahibi olmayanlara (birinci grup) göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık meydana getirmemiştir.

8.5.6. Basel III Kriterleri Bilgi Düzeyi Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III algılarının Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H analizi ile tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 28’de gösterilmiştir. Tablo 28’de birinci grubu Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayanlar, ikinci grubu kısmen bilgi sahibi

olanlar, üçüncü grubu orta düzeyde bilgi sahibi olanlar, dördüncü grubu da tam bilgi sahibi olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 28. Basel III Kriterleri Bilgi Düzeyi Bakımından Kruskal-Wallis H Analizi

Basel III Kriterleri Bilgi Düzeyi	1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup	
N	21	97	45	27	
Değişkenler	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	P (Anlamlılık)
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	51,21	99,53	93,77	118,37	0,000*
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	56,33	98,86	90,40	122,41	0,000*
İşletmeleri kurumsallaştırma	58,74	100,07	90,71	115,67	0,003*
İşletmeleri şeffaflaştırma	71,64	96,16	94,67	113,07	0,069***
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	28,83	101,88	97,41	121,26	0,000*
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	39,40	103,11	95,04	112,54	0,000*
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	37,12	100,16	102,60	112,31	0,000*
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	39,83	103,60	91,17	116,93	0,000*

* p < 0,01 anlamlılık seviyesinde anlamlı, *** p < 0,1 anlamlılık seviyesinde anlamlı

Tablo 28’de, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS’nin “finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması”, “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması” ve “işletmeleri kurumsallaştırma” boyutlarına ilişkin algılarının, Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından %99 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir (sırasıyla, p=0,000<0,01, p=0,000<0,01 ve p=0,003<0,01). Bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS’nin “işletmeleri şeffaflaştırma” boyutuna ilişkin algılarının ise Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından %90 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir (p=0,069). Bu durum, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olan grupların (2.,3. ve 4. grup) bu boyutlara ilişkin sıra ortalamaları ile bilgi sahibi olmayan grubun (1. grup) sıra ortalamaları arasındaki farklılardan kaynaklanmaktadır. Buna göre, Basel III kriterleri hakkında kısmen de olsa bilgi sahibi olan bağımsız denetçiler, KOBİ UFRS’nin finansal raporlamada tutarlılık sağlayacağı, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulmasına katkı sağlayacağı, işletmeleri kurumsallaştıracığı ve şeffaflaştıracığı görüşüne, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilere kıyasla daha fazla katılmaktadırlar.

Diğer taraftan, Tablo 28’de görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin “finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme”, “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme”, “kurumsallaşmaya teşvik etme” ve “şeffaflaşmaya teşvik etme” boyutlarına ilişkin algıları, Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından %99 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p=0,000<0,01$). Bu durum, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olan grupların (2.,3. ve 4. grup) bu boyutlara ilişkin sıra ortalamaları ile bilgi sahibi olmayan grubun (1. grup) sıra ortalamaları arasındaki farklardan kaynaklanmaktadır. Grupların Basel III kriterlerine ilişkin sıra ortalamalarına bakıldığında, Basel III kriterleri hakkında kısmen de olsa bilgi sahibi olan bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin, işletmeleri finansal raporlamada tutarlı olmaya, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya teşvik edeceği görüşüne, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilere kıyasla çok daha fazla katıldığı görülmektedir.

Tablo 29’da görüldüğü üzere, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine yönelik algılarının Basel III kriterleri bilgi düzeyine göre gösterdiği farklılık, grupların KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin ortalamalarından da anlaşılmaktadır.

Tablo 29. Basel III Bilgi Düzeyine Göre Boyutların Ortalamaları

Basel III Kriterleri Bilgi Düzeyi	1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup
N	21	97	45	27
Değişkenler	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	3,7429	4,3010	4,3022	4,5630
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	3,7143	4,2861	4,2389	4,6111
İşletmeleri kurumsallaştırma	3,6786	4,1985	4,1000	4,3519
İşletmeleri şeffaflaştırma	3,7857	4,0979	4,0889	4,3333
Finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme	3,1190	4,3041	4,2889	4,5926
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	3,1905	4,0954	4,0278	4,2500
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	3,0633	4,0761	4,1329	4,2470
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	3,0952	4,2165	4,0333	4,4444

Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin ortalamaları 4'ün üzerindedir. Ancak, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilerin gerek KOBİ UFRS ve gerekse Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin ortalamaları 4'ün altında gerçekleşmiştir. Tablo 29'da, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilerin özellikle, Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin ortalamalarının “Kararsızım” seçeneği doğrultusunda olduğu görülmektedir. Bu durum,

Tablo 28 ve Tablo 29 genel olarak değerlendirildiğinde, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olan grupların, bilgi sahibi olmayan gruba göre hem KOBİ UFRS'nin boyutlarına hem de Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Özellikle, Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin ortalamalarda bu farkın daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda, Basel III kriterlerinin bilgi sahibi olmadan yorumlamanın güç olduğu finansal düzenlemeler içermesinin ve bağımsız denetçilerin, uygulamada Basel III düzenlemeleri ile henüz karşılaşmamış olmalarının etken olduğunu söylemek mümkündür. Bölüm 8.4.'te belirtildiği üzere, yapılan korelasyon analizi sonucunda Basel kriterlerinin boyutları ile KOBİ UFRS'nin boyutları arasında pozitif yönlü güçlü ilişkiler tespit edilmiştir. Bu nedenle Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olunması, Basel III kriterlerinin KOBİ'ler üzerinde ne gibi etkilerinin olacağı ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının bu etkiler bağlamında KOBİ'lere ne gibi avantajlar sağlayacağı hakkında fikir sahibi olunması açısından önem arz etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Basel kriterlerinin oluşturulmasındaki temel neden, bankacılık sektörünü yeniden yapılandırıp daha güçlü bir sermaye yapısı kazandırarak finansal risklerin minimize edilmesi, finansal piyasalar arasında tutarlılığın ve şeffaflığın sağlanmasıyla büyük çapta krizlerin önüne geçilmesi ve özellikle kriz durumlarında bankaların sermaye yetersizliğine düşmesini önleyerek piyasalarda oluşabilecek buhranın önüne geçilmesidir. Basel I'den Basel II'ye, Basel II'den Basel III'e gelindikçe, bankaların risk değerlendirme ve ölçme kriterlerinin bu amaçlar doğrultusunda geliştirildiği görülmektedir.

KOBİ'ler için önemli bir finans kaynağı olan bankaların risk değerlendirme ve ölçme kriterlerinin değişmesi, KOBİ'leri yakından ilgilendirmektedir. Basel kriterlerinin uygulanması ile beraber, KOBİ'lerin taşıdıkları riskler ve alacakları derecelendirme notları, kredi maliyetini doğrudan etkileyecektir. Kredi kullanacak olan işletmenin derecelendirme notunun düşük olması bankanın daha fazla risk alması anlamına gelmektedir. Bu da, bankanın o işletme için daha fazla sermaye ayırmasına neden olacak ve bunun sonucu olarak katlanılan ek maliyet, banka tarafından direk olarak kredi kullanacak işletmeye yüklenecektir. Bu durum, işletmenin kredi için daha fazla maliyete katlanmak zorunda kalması anlamına gelmektedir. KOBİ'lerin bu yüksek maliyetlerden kaçınabilmesi için güvenilir bir finansal raporlamayı ve kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde bir yönetim kültürünü benimsemeleri gerekecektir (Uyar ve Aygören, 2006:53; Mısırlıoğlu, 2006:30). Diğer bir ifadeyle, KOBİ'lerin bu süreçte uluslararası geçerliliği olan tutarlı bir finansal raporlamaya, nitelikli finansal bilgiler sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya yönelmeleri gerekecektir.

Basel kriterleri gereğince, bankalar kredi kullandıracakları işletmeleri değerlendirirken o işletmeyi derecelendirecek nicel ve nitel faktörlere birlikte bakacaklardır. Bundan dolayı işletmeler, kurumsallaşma şeffaflaşma gibi nitel faktörlerle birlikte nicel faktörlerin türetildiği finansal tablolarında kaliteyi sağlamak durumundadırlar. Ancak, KOBİ'ler söz konusu olduğunda, uygulamada finansal tabloların finansal yapıyı yansıtmak yerine vergi amaçlı düzenlediği görülmektedir. Bu noktada KOBİ UFRS, nicel ve nitel faktörlerin sağlanmasına yaptığı katkı

sayesinde, Basel Uygulamaları ile getirilen kriterlerin KOBİ'ler için olumlu sonuçlar vermesi açısından kilit rol oynamaktadır (Balcı, 2011:3472). KOBİ UFRS, KOBİ'lere uygulamada kolaylık sağlanması amacıyla tam set UFRS'ye göre daha basit yöntemlerden oluşan bir standart setidir. KOBİ UFRS, her ne kadar bağımsız bir standart seti olsa da tam set UFRS ile aynı ekseninde oluşturulmuştur.

Çalışmada, tam set UFRS konusunda eğitim almış olan ve meslek itibarıyla KOBİ'lerle iç içe olan bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerini nasıl değerlendirdiklerinin ve bu bağlamda, KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkinin ne boyutta olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, Konya İli'ndeki bağımsız denetçilere KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili ifadeler içeren bir anket uygulaması yapılmıştır. 190 bağımsız denetçinin cevaplandığı anket uygulamasından elde edilen verilerle, çalışmanın amacına uygun olarak istatistikî analizler yapılmıştır.

Yapılan ilk analiz, araştırma örnekleminin özelliklerini belirlemeye ve bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri hakkında bilgi düzeylerini değerlendirmeye yönelik olarak yapılan frekans analizidir. Analizde dikkat çeken sonuç, katılımcıların %97,4'ünün KOBİ UFRS hakkında, %88,9'unun da Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Bu durum, araştırma evreninin belirlenmesinde ne denli isabetli olduğunu göstermektedir. Bağımsız denetçilerin birçoğu, aynı zamanda KOBİ'lere mali müşavirlik hizmeti veren meslek mensuplarıdır. Bağımsız denetçilerin, finans ve muhasebe uygulamalarına ilişkin önemli konularda sahip oldukları bilgi düzeyleri, KOBİ'lerin doğru yönlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, KOBİ'leri çok yakından ilgilendiren KOBİ UFRS ve Basel III konularında bağımsız denetçilerin bilgi düzeylerinin bu boyutta olmasının olumlu bir işaret olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, bu noktada önemli bir diğer kriter de bu bilginin yoruma nasıl yansıdığı, diğer bir ifadeyle nasıl bir algı oluşturduğudur. Bunun ölçülmesi amacıyla anket formunun ikinci ve üçüncü kısmında bağımsız denetçilere, KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri hakkında 5'li Likert ölçeğin formatında hazırlanan ifadeler yöneltilmiştir. KOBİ UFRS ve Basel III ölçeği olmak üzere, iki ölçekten oluşan bu ifadeler verilen cevapların analizi öncesinde, ölçüklerin güvenilirliği test edilmiş ve KOBİ UFRS

ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısının 0,958, Basel III ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısının da 0,955 olduğu tespit edilmiştir.

Güvenilirlik analizinin takiben, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ölçeklerinde yer alan ifadelere verdikleri cevaplar öncelikle her bir ifade ayrı ayrı olacak şekilde, sonrasında KOBİ UFRS ölçeğine ilişkin ifadeler KOBİ UFRS'nin etkileri bağlamında, Basel III ölçeğine ilişkin ifadeler de Basel III kriterlerinin etkileri bağlamında boyutlandırılarak tanımlayıcı istatistik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analiz sonucunda bağımsız denetçilerin, Basel III kriterlerinin KOBİ'leri finansal raporlamada tutarlı olmaya, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya teşvik edeceği yönünde algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Nitekim, Basel III ölçeğinin bu boyutlarına ilişkin verilen cevapların ortalamaları 4'ün üzerinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunulması, kurumsallaştırma ve şeffaflaştırma yönündeki etkilerine gösterdikleri katılım düzeyleri de yine 4'ün üzerinde ortalama değerlerine sahiptir. Bu iki durum, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri hakkında sahip oldukları bilgilerin, kendilerinde pozitif yönlü bir algı oluşturduğunu ve KOBİ'ler üzerindeki etkileri itibariyle, KOBİ UFRS ile Basel III arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Bu ilişkinin istatistiki olarak anlamlı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda, KOBİ UFRS'nin boyutları ile Basel III kriterlerinin boyutları arasındaki ilişkinin 0,648 ile 0,742 arasında korelasyon katsayısı değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda oluşturulan H₁, H₂, H₃ ve H₄ hipotezlerini doğrulayan bu durum, KOBİ UFRS ile Basel III kriterleri arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle bağımsız denetçiler, Basel III kriterlerinin KOBİ'leri finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik edeceğini ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının da finansal raporlamada tutarlılığı sağlayacağını düşünmektedirler. Benzer şekilde bağımsız denetçiler, Basel III kriterlerinin KOBİ'leri finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik edeceğini ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının da finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya katkı sağlayacağını, Basel III kriterlerinin

KOBİ'leri kurumsallaşmaya teşvik edeceğini ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının da KOBİ'lerin kurumsallaşmasına katkı sağlayacağını ve son olarak, Basel III kriterlerinin KOBİ'leri şeffaflaşmaya teşvik edeceğini ve KOBİ UFRS'nin uygulanmasının da KOBİ'lerin şeffaflaşmasına katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Buradan hareketle, KOBİ'lerin, KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki bu ilişkiyi dikkate alıp KOBİ UFRS'yi uygulamalarının, Basel III sürecinden güçlenerek çıkmaları yönünde atılacak önemli bir adım olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılan son analizde ise, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine ilişkin algılarının kontrol değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Her iki ölçek de normal dağılım göstermediği için parametrik olmayan analiz tekniklerinden yararlanılarak yapılan analizler sonucunda, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III algılarının eğitim durumu ve UFRS'ye tabi mükellefi olma durumu bakımından farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yaş bakımından yapılan Kruskal-Wallis H analizi sonucunda da, yalnızca KOBİ UFRS'nin işletmeleri kurumsallaştırma boyutu ile Basel III kriterlerinin işletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme boyutuna ilişkin algının 46-55 yaş arasındaki bağımsız denetçiler lehine bir farklılık gösterdiği, diğer boyutlara ilişkin algıların ise istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Çalışma durumu bakımından yapılan Mann-Whitney U analizi sonucunda ise, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'nin dört boyutuna ilişkin algılarının da serbest çalışanlarla özel şirkette çalışanlar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Özel şirkette çalışan bağımsız denetçilerin, serbest çalışan bağımsız denetçilere kıyasla KOBİ UFRS'nin boyutlarına ilişkin pozitif yönlü algıları daha yüksektir. Özel şirkette çalışan bağımsız denetçiler ile serbest çalışan bağımsız denetçiler arasında Basel III kriterlerine ilişkin istatistiki olarak anlamlı bir algı farklılığı ise tespit edilmemiştir.

KOBİ UFRS bilgi düzeyi bakımından yapılan Kruskal-Wallis H analizi sonucuna göre, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS algılarının istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Diğer taraftan, Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından yapılan Kruskal-Wallis H analizi neticesinde, bağımsız

denetçilerin Basel III algılarının Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayanlar ile kısmen de olsa bilgi sahibi olanlar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği, özellikle de Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilerin algısı ile tam bilgi sahibi olan bağımsız denetçilerin algısı arasında önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Basel III kriterleri hakkında kısmen, orta düzeyde ve tam bilgi sahibi olan bağımsız denetçilerin Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilere kıyasla çok daha yüksek gerçekleşmiştir. Diğer bir ifadeyle, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olan bağımsız denetçiler, Basel III kriterlerinin işletmeleri finansal raporlamada tutarlı olmaya, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya teşvik edeceği görüşüne, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olmayan bağımsız denetçilere kıyasla çok daha fazla katılım göstermişlerdir.

Bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS bilgi düzeyi bakımından, KOBİ UFRS'nin boyutlarına ilişkin algılarında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmamasında almış oldukları tam set UFRS eğitiminin ve muhasebe uygulamalarıyla iç içe geçmiş uzun soluklu mesleki tecrübelerinin etkili olduğunu; Basel III kriterleri bilgi düzeyi bakımından Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermesinde ise, Basel III kriterlerinin bağımsız denetçiler tarafından uygulamada henüz karşılaşılmayan ve bilgi sahibi olmadan yorumlamanın güç olduğu finansal düzenlemeler içermesinin etken olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, Basel III kriterleri hakkında bilgi sahibi olunmasının, Basel III kriterlerinin KOBİ'ler üzerindeki etkisine yönelik algıyı ne düzeyde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Bu nedenle, Basel III kriterlerinin KOBİ'leri ne yönde etkileyeceğinin ve KOBİ UFRS ile getirilen düzenlemelerin olumlu etkilerinin KOBİ'lere hangi noktada avantaj sağlayacağını algılanması bakımından, bağımsız denetçilerin almış oldukları UFRS eğitimini Basel III kriterleri hakkında sahip olacakları bilgi ile desteklemeleri ve bu noktada bağımsız denetçilere yönelik olarak, Basel kriterleri hakkında eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmesi faydalı olacaktır. Nitekim, KOBİ'lerle iç içe olan ve KOBİ'lere aynı zamanda mali müşavirlik hizmeti sunan

bağımsız denetçilerin, birbirleri ile ilişkili olan ve KOBİ'leri yakından ilgilendiren bu iki konuyu birarada değerlendirmeleri, KOBİ'leri doğru yönlendirmeleri açısından önem arz etmektedir.

Basel III kriterlerinin uygulanma takvimi 2011 ile 2019 yılları arasında kapsayan bir süreci içermektedir. Bu süre zarfı içerisinde, KOBİ'lerin KOBİ UFRS'yi tam anlamıyla uygulaması da beklenmektedir. Gelecek çalışmalarda, Basel III kriterlerinin ve KOBİ UFRS'nin uygulanma sürecinin, ana finansman kaynağı banka kredileri olan ve ekonominin dinamizm kaynağı olan KOBİ'ler üzerinde ne gibi etkiler veya dönüşümler meydana getirdiği ve bu bağlamda, ülke ekonomisinin nasıl etkilendiği araştırılabilir. Basel III kriterlerinin uygulanma sürecinin bankacılık sektörünü nasıl etkileyeceği de araştırmaya namzet bir konu olarak önerilmektedir. Zaman içerisinde finansal piyasalarda yaşanan gelişmeler, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin amacına ulaşp ulaşamadığı ve yeni düzenlemeler yapma ihtiyacı konusunda yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

- ABİGEM (2010). Türkiye KOBİ Görünümü, <http://www.abigem.org>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Ağca, A. ve Dalkılıç, E. (2014). Muhasebe Meslek Mensupları KOBİ'ler İçin TFRS'ye Hazır Mı?, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 39, 1-20.
- Akbulut, A. (2014). Bağımsız Denetim ve Vergi, 5. *Muhasebe Uzmanlığı Kongresi*, İstanbul.
- Akdoğan, N. (2007). Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 80, 101-118.
- Akdoğan, N. (2010). KOBİ Finansal Raporlama Standardına Genel Bakış ve Tam Set IAS/IFRS'lerden Farklılığı, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı 30, 1-26.
- Akgeçici, T. (2001). *KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*, Ankara: KOSGEB Yayınları.
- Akgün, A. İ. (2013). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkisi: İMKB'ye Yönelik Bir Araştırma, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14 (1), 10-26.
- Aksoy, T. (2005). Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/IFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yönelik Eğilimi, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 71, 182-199.
- Albu, C. N., Albu, N., Pali-Pista, S. F., Girbina, M. M., Selimoğlu, S. K., Kovacs, D. M. ve diğer. (2013). Implementation of IFRS for SMEs in Emerging Economies: Stakeholder Perceptions in the Czech Republic, Hungary, Romania and Turkey, *Journal of International Financial Management and Accounting*, 24 (2), 140-175.

- Alp, A. ve Üstündağ, S. (2009). Financial Reporting Transformation: The Experience of Turkey, *Critical Perspective on Accounting*, Issue 20, 680-699.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Ambler, T. (2011). How Basel III Threatens Small Businesses, <http://www.adamsmith.org/research/reports/how-basel-iii-threatens-small-businesses>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Ar, A. A. ve İskender, H. (2005). Türkiye’de KOBİ’ler ve KOBİ’lerde Planlama, Uygulama ve Denetim, *Mevzuat Dergisi*, Sayı 87.
- Aras, G. (2006). *BASEL II Sermaye Yeterliliği Düzenlemelerinin KOBİ’ler Üzerine Etkileri*, İstanbul: Ege Basım.
- Arsoy, A. P. ve Bora, T. (2012). KOBİ Muhasebe Standartlarının Gelişimi ve Türkiye Uygulaması Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 56, 17-28.
- Aslan, S. (2007). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile Global Uyum Süreci, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 23 (2), 203-221.
- Atiker, M. (2005). Basel-I ve Basel-II, *Konya Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi*, Sayı 41/08, 1-15.
- ATO (2007). BASEL II “KOBİ’lerin Kredi Riski ve Derecelendirmesi”, http://www.atonet.org.tr/yeni/files/_files/ozel_ihtisas_komisyonlari/files/ato_basel.pdf-matbaa.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- Ayadi, R. (2005). The New Basel Capital Accord and SME Financing: SMEs and the New Rating Culture, *Centre for European Policy Studies*.

- Ayboğa, H. (2002). Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyumunu, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 8, 39-55.
- Aygören, H. ve Kurtcebe, E. (2010). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Bağımsız Denetim, Uluslararası Muhasebe Standartları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel II Kriterleri Yönüyle Genel Değerlendirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 6, 1-9.
- Aykaç, M., Parlak, Z. ve Özdemir, S. (2008). Küreselleşme Sürecinde Rekabet Gücünün Artırılması ve Türkiye'de KOBİ'ler, *İstanbul Ticaret Odası Yayınları*, Yayın No: 2008-24.
- Aykut, C. (2008). Basel II Standartları, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, Sayı 30.
- Balcı, B. R. (2011). The Nexus Between "Basel II" and "IFRS for SMEs", *Journal of Yasar University*, 21 (6), 3471-3479.
- Balin, B. J. (2008). Basel I, Basel II, and Emerging Markets: A Nontechnical Analysis, *Social Science Research Network*, 1-17.
- Bartolini, M., Gardini, S. ve Savioli, G. (2014). International Financial Reporting Standards and SMEs: The Effects on Firm Rating According to Basel II, *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, 10 (1), 43-67.
- Başpınar, A. (2004). Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış, *Maliye Dergisi*, Sayı 146, 42-57.
- Başpınar, A. (2005). Türkiye'de ve Dünyada Denetim Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış, *Maliye Dergisi*, Sayı 148, 35-62.

- Bayraktaroğlu, E. (2012). *KOBİ'ler İçin UFRS Taslağının Edirne ve Kırklareli İllerindeki Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Trakya.
- Bayülken, Y. ve Kütükoğlu, C. (2012). Küçük ve Orta lekli Sanayi İşletmeleri, *TMMOB Makine Mühendisleri Odası Yayınları*, Sayı MMO/583, 31-41.
- BDDK (2002). Bankaların Sermaye Yeterliliğinin llmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, <https://www.bddk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).
- BDDK (2005). 10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (BASEL-II), https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/125010_Soruda_BaselII.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- BDDK (2007). Sermaye lm ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş ereve Kapsamlı Versiyon, <https://www.bddk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).
- BDDK (2010). Sorularla Basel III, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/8742sorularla_basel_iii_29_1_1_2010_.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- BDDK (2014). Türk Bankacılık Sektörü Genel Grnm, Sayı 2, https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/13131tbs_genel_gorunumu_2014.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- BIS (2006). International Convergence of Capital Measurment and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Versiyon, <https://www.bis.org>, (Erişim Tarihi: 2014).
- BIS (2010). Press Release, <http://www.bis.org/press/p100912.htm>, (Erişim Tarihi: 2014).
- BIS (2013). Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools, <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).

- BIS (2014a). A Brief History of the Basel Committee, <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf> (Erişim Tarihi: 2014).
- BIS (2014b). Basel III Leverage Ratio Framework and Disclosure Requirements, <http://www.bis.org/publ/bcbs270.htm>, (Erişim Tarihi: 2014).
- BIS (2014c). Basel III: The Net Stable Funding Ratio, <http://www.bis.org/bcbs/publ/d295.htm>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Bilen, A. ve Solmaz, H. (2014). KOBİ'lerin Karşılaştıkları Yapısal Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Diyarbakır Örneği), *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (7), 60-79.
- Bilici, N. ve Kolçak, M. (2013). KOBİ'lere Sağlanan Finansal Desteklerin Üretim ve İstihdama Katkıları: Erzurum Alt Bölgesinde (Erzurum-Erzincan-Bayburt) Bir Uygulama, Erzurum: Erzurum SMMM Odası Eğitim Yayınları.
- Bostancı, S. (2002). Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 59, 1-8.
- Boyacıoğlu, M. A. (2005). Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Basel II Kriterlerinin KOBİ'lerin Finansmanı Üzerine Etkileri, 2. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi "AB KOBİ'leri ile İşbirliği", *İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları*, Yayın No: 50, 159-166.
- Bozdemir, E. (2014). KOBİ'ler İçin Türkiye Finansal Raporlama Standardının Uygulama Sürecine İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler, *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 6 (12), 85-108.
- Can, İ ve Akyüz, Y. (2008). Basel II ve KOBİ'lerde İç Denetim, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (97-103). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Cangürel, O., Güngör, S., Sevinç, V. U., Kayci, İ. ve Atalay, S. (2010). Sorularla Basel III, <http://www.bddk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).

- Cardone Riportella, C., Trujillo Ponce, A. ve Briozzo, A. (2011). "What do Basel Capital Accords mean for SMEs?", *Business Economic Series*, <http://e-archivo.uc3m.es>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Cardone Riportella, C., Trujillo Ponce, A. ve Casasola, M. J. (2008). Credit Risk Mitigation and SMEs Bank Financing in Basel II: The case of the Loan Guarantee Associations, *Business Economic Series*, <http://e-archivo.uc3m.es>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Caruana, J. (2010). Basel III: towards a safer financial system, 3rd Santander International Conference Madrid, <http://www.bis.org/speeches/sp100921.htm>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Casimano, T. F. ve Hakura, D. S. (2011). Bank Behavior in Response to Basel III: A Cross-Country Analysis, *IMF Working Paper*, Sayı 11/119, 1-35.
- Cellucci, R. (2011). The International Accounting Standards Board, The Neumann Business Review, *The Journal of the Division and Information Management*, Issue 6, 15-27.
- Chamisa, E. E. (2000). The Relevance and Observance of the IASC Standards in Developing Countries and the Particular Case of Zimbabwe, *The International Journal of Accounting*, 35 (2), 267-286.
- Civan, M., K rpi, M. ve Buyuran, B. (2010). International Financial Reporting Standards for SMEs and the Application Process in Turkey. In *International Symposium on Sustainable Development Papers Book* (92-100). Saraybosna/BOSNA HERSEK.
- Çalışma Grubu (2006). Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 58, 3-62.
- Çatal, M. F. (2007). Bölgesel Kalkınmada Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Rolü, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2), 333-352.

- Çelik, F. ve Kızıl, İ. (2008). Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9 (1), 19-34.
- Çelik, O. (2010). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standardı: Ne Zaman ve Nasıl?, *Muhasebe ve Denetim Bakış*, Sayı 30, 41-56.
- Çelik, S. (2013). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma: Niğde Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Çonkar, K. ve Vurur, S. Y. (2008). Türkiye’de KOBİ’ler Derecelendirme Notu Almalı mı?, *Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (136-147). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Dedu, V. ve Nitescu, D. C. (2012). Basel III-Between Global Thinking and Local Acting, *Theoretical and Applied Economics*, 19 (6), 5-12.
- Degos, J. G. ve Ouvrard, S. (2008). From French Accounting Settlements to IFRS Implementation: 4 years of development, <http://www.lacpa.org.lb/Includes/Images/Docs/TC/TC305.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Deloitte (2007). KOBİ’ler için UFRS Taslağı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği ile İlgili Düşünceler, <http://www.verginet.net/UserFiles/File/yay%C4%B1nlar/KobilerUFRS.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Deloitte (2011). Yeni TTK ve UFRS ile Uyumlu TMS’ye Geçiş, http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/2011/Yeni_TTK_ve_UFRS_uyumlu_TMS_ye_gecis.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).

- Demirkol, Ö. F. ve Aba, E. (2012). BASEL II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: BASEL III Kriterleri, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5 (2), 253-265.
- Demirkol, Ö. F. ve Şenbayram, E. (2014). Basel III Uzlaşısı ve Makroekonomik Boyutu, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi (KSÜ Journal of Social Science)*, 11 (2), 245-262.
- Doğrayan, C. (2014). BASEL III Başlıyor, KPMG Finans Gündemi, <http://www.kpmg.com/TR/tr/sectorler/Finansalhizmetler/Documents/Gundem-17-Finansal-Hizmetler.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Doyrangöl, N. C. ve Saltoğlu, M. (2006). Basel II From the Accountant's Perspective, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 76, 117-129.
- DPT (2006). Ninth Development Plan, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/1/Ninth%20Development%20Plan%202007-2013.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- DPT (2013). Onuncu Kalkınma Planı, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/518/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Ege, İ. (2008). BASEL II and Rating to Credit Demands: Examples and Suggestions, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (14-21). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Eken, M. H. (2008). Basel II Kriterleri ve KOBİ'lerin Finansman Olanakları, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (333-342). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Eleren, A. ve Kayahan, C. (2008). *Afyonkarahisar'da Faaliyet Gösteren İmalat Sektörlerindeki KOBİ'lerin AB'ye Giriş Sürecinde Rekabetçi Konumlarının Değerlendirilmesi*, Afyonkarahisar: Afyon Kocetepe Üniversitesi Yayınları.

- Elitaş, C. (2011). *UFRS (TMS-TFRS) Uygulamaları*, Bursa: Hipotez Yayınları.
- Elitaş, C. ve Elitaş, B. L. (2010). *Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları Üzerine Yorumlar ve Örnek Uygulamalar*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ersöz, V. (2010). AB, Türkiye ve Konya’da KOBİ’lerin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri, *Konya Ticaret Odası Yayınları*, Şubat-2010, 1-16.
- EU Internal Market and Service DG (2010). QIS5 Technical Specifications, <http://www.ceiops.eu/index.php?option=content&task=view&id=732>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Felderer, B., Fortin, I. ve Breinlinger, L. (2011). SME-Targeted Implementation of Basel III, http://www.lbms.at/wp-content/uploads/2013/02/Basel-III-Executive-Summary-english_final.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- Feltham, D. K. (2013). *The Adoption of International Accounting Standards for Small and Medium Sized Entities*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Walden University College of Management and Technology.
- Fidan, M. E. ve Cinit, H. (2013a). 01 Ocak 2013 Öncesinde Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde KOBİ Muhasebe Standartlarının Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Algı Düzeylerinin Tespitine Yönelik Uygulama (Yalova İli Örneği), *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4 (1), 51-79.
- Fidan, M. E. ve Cinit, H. (2013b). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde KOBİ Muhasebe Standartlarının Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Algı Düzeylerinin Tespitine Yönelik Uygulama (Eskişehir İli Örneği), *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 59, 39-60.
- Gül, H., Kandemir, T. ve Çakır, E. (2010). KOBİ’lerde Risk ve Belirsizlik Beklentileri, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 119-144.

- Güler, A. ve Müslümov, A. (2001). Küreselleşme Sürecinde KOBİ'lerin Finansal ve Ekonomik Sorunları ve Çözüm Önerileri, *21. Yüzyılda KOBİ'lerin Finansman Sorunları ve Çözümleri Sempozyumu*.
- Güler, S. ve Taner, B. (2008). Basel II Sürecinde Kredi Derecelendirmesi ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (157-165). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Gürel, E. (2012). BASEL III Kriterleri, *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 1(3-4), 16-28.
- Hacıhasanoğlu, T., Karaca, N. ve Demirci, Ş. D. (2012). KOBİ'ler İçin TFRS'nin Getirdiği Yenilikler ve Uygulanabilirliği Üzerine Ankara İlinde Bir Araştırma, *World of IFRS*, Sayı 8, 1-22.
- Haftacı, V. ve Badem, A. C. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Muhasebe Mesleğini İlgilendiren Genel Düzenlemeler, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 50, 1-16.
- Haşit, G. ve Yazıcı, R. (2008). Eskişehir'deki KOBİ'lerin Kurumsallaşma Düzeyinin Basel II Kapsamında Değerlendirilmesi, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (183-194). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- IASB (2013). IFRS for SMEs: A Guide for Micro-Sized Entities Applying the IFRS for SMEs, <http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/A-Guide-for-Micro-sized-Entities-2013.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- İbiş, C. ve Özkan, S. (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na Genel Bakış, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 74, 25-43.
- İlhan, S. (2006). KOBİ'ler: Sosyo-Ekonomik Bir Perspektif, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 269-289.

- İraz, R. (2006). Küresel Rekabet Ortamında Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Ulusal Sosyo-Ekonomik Sisteme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 15, 367-380.
- Kahyaoğlu, S. B. (2013). Uygulayıcı Gözüyle UFRS Uygulamalarında Denetçinin Destekleyici/Tamamlayıcı Rolü, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 120, 115-124.
- Kaderli, Y., Doğu, S. ve Arabacı, Ö. (2013). Basel III ve Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun KOBİ'lerin Finansman Sorunu Üzerindeki Muhtemel Etkileri, *Ege Akademik Bakış*, 13 (4), 505-513.
- Kalaycı, C. (2008). Elektronik Ticaret Ve KOBİ'lere Etkileri, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 1(1), 139-150.
- Kandemir, T. (1995). *Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansman Problemlerinin Çözümünde Sermaye Piyasası Düzenlemeleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi: Afyon.
- Kandemir, T. ve Akbulut, H. (2013). Bağımsız Denetimin Etkinliğinde Denetimden Sorumlu Komitenin Rolü: Türkiye'deki Bağımsız Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9 (20), 37-55.
- Karabınar, S. ve Öktem, R. (2008). Basel-II Süreci ve Türkiye Muhasebe İkliminde Şeffaflık ve Kamuya Bilgi Açıklama Kültürü, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (79-89). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Karagöz, M. (2008). *KOBİ'lerin Temel Sorunları, Bu Alanda Sağlanan Destekler ve Çözüm Önerileri. Kent Esnaf ve Zanaatkarlarının Sorunları ve Çözüm Önerileri* (1. Baskı) İçinde (49-71). İstanbul: KAM Yayınları.

- Karasu, R. (2014). Yeni Bir Denetleyici ve Düzenleyici Kurum: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, *Amme İdaresi Dergisi*, 47 (1), 79-105.
- Karataş, A. ve Helvacıoğlu, A. D. (2006). Basel II Sürecinde KOBİ'ler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mikro Krediler, 3. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları*, Sayı 58, 137-146.
- Kaya, D. ve Koch, M. (2015). Countries' Adoption of the International Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Entities (IFRS for SMEs)-Early Empirical Evidence, *Accounting and Business Research*, 45 (1), 93-120.
- Kaya, İ. (2003). FASB-IASB Anlaşması ve Global Finansal Muhasebe Standartlarına Doğru, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/06Sempozyum/4Oturum/IdilKaya.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Kendirli, S., Çağırın, H. ve Şanöz, F. (2008). Finansal Piyasalar ve Basel II: Yönetimsel ve Mali Açısından Çorum KOBİ'lerine Muhtemel Etkileri, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (68-77). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- KGK (2012). Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu 2012 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.kgk.gov.tr/contents/files/KGK_Faaliyet_Raporu_2012.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- Kırlıoğlu, H. ve Şenol, A. (2011). Basel II ve UFRS'nin KOBİ'lere Beklenen Etkileri, *Düzce Üniversitesi Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 1-20.
- KOBİ TFRS Tebliği, www.kgk.gov.tr/contents/files/KOBI_TFRS.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).

- Kocamaz, H. (2012). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiye’de Oluşum ve Gelişim Süreci, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 105-120.
- Korkmaz, T., Temel, H. ve Birkan, E. (2007). Uluslararası Muhasebe Standartları ve KOBİ’lere Etkileri, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 36, 96-105.
- KOSGEB (2003). KOBİ Ekonomisi (Tarihi Gelişimi), Ankara: KOSGEB Yayınları.
- KOSGEB (2011). 2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı, <http://www.kosgeb.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).
- KOSGEB (2015). 2015-2018 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı, <http://cdd.kosgeb.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).
- KPMG (2011). Basel III: Issues and implications, <http://kpmg.com>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Kurcan, F., Uyar, S. ve Tetik, N. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının UFRS’ye Bakış Açıları ve Farkındalık Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 4 (3), 15-28.
- Kurt, G. ve Öztürk, V. (2008). Basel II ve Yeni Türk Ticaret Kanun Tasarısı Çerçevesinde KOBİ’lerin UFRS’ye Uyum Gerekliliği ve Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Muhasebe ve Denetim Bakış*, Sayı 24, 37-54.
- Küçüközmen, C. C. ve Oğuz, H. D. (2008). Basel II’ye Geçiş Sürecinde KOBİ’lerin Finansal Sorunları: Konya İli Örneği, *Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (41-57). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Külahi, E. A., Tiryaki, G. ve Yılmaz, A. (2013). Türkiye’de Basel I, II, III Kurallarına Uyum Süreci, *Öneri Dergisi*, 10 (40), 185-200.

- Marşap, B. G. ve Kömürcü, A. (2008). BASEL II – Standart Yönteme Göre Kredi Derecelendirmesi ve Bir Şirket Üzerinde Uygulanması, *Muhasebe ve Denetim Bakış*, Sayı 24, 55-76.
- Masca, E. (2012). Influence of Cultural Factors in Adoption of the IFRS for SMEs, *Procedia Economics and Finance*, Issue 3, 567-575.
- Mısırlıoğlu, U. (2006). UFRS ve Basel II'nin İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 76, 21-32.
- Mustata, R. V., Matis, D. ve Bodea, G. (2007). The Impact of Globalization on Regulations and Accounting Systems: Dimensioning and Quantification, <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/6214>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Ocak, H. G. (2013). *Türkiye'de Kredilendirme Politikaları, Basel Uygulamalarının Türk Bankacılık Sektörü ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri (2006'dan Günümüze Basel Yol Haritası Sürecindeki Etkiler)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- OECD (2005). SME and Entrepreneurship Outlook, <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/product/8505011e.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- OECD (2009). The Impact of the Global Crisis on SME and Entrepreneurship Financing and Policy Responses, <http://www.oecd.org/industry/smes/43183090.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Özçelik, H., Şenol, H. ve Aktürk, A. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açıları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 62, 55-72.
- Özdemir, S., Ersöz, H. Y. ve Sarıoğlu, H. İ. (2007a). Küçük Girişimciliğin Artan Önemi ve KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri, *Sosyal Siyaset Konferansları*, Sayı 53, 173-230.

- Özdemir, S., Ersöz, H. Y. ve Sarıoğlu, H. İ. (2007b). Girişimciliğin ve KOBİ'lerin Ekonomik ve Sosyal Sistem İçindeki Yeri ve İşsizliği Önlemedeki Rolü, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2 (1), 55-101.
- Özdemir, S., Ersöz, H. Y. ve Sarıoğlu, İ. (2006). İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi, *İstanbul Ticaret Odası Yayınları*, Yayın No: 2006/45, 43-53.
- Özkan, M. ve Terzi, S. (2010). Avrupa Birliği'nde Finansal Raporlama: İngiltere, Fransa ve Almanya Örnekleri, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 100, 21-44.
- Padgett, S. (2013). The Negative Impact of Basel III on Small Business Financing, *Ohio State Entrepreneurial Business Law Journal*, 8 (1), 183-207.
- Parlakkaya, R. (2004). Muhasebede Uluslararası Uyum ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Muhasebe Uyumlaştırma Çalışmaları, *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1 (7), 119-139.
- PWC (2009). Similarities and Differences: A Comparison of "Full IFRS" and "IFRS for SMEs", http://www.pwc.com/gx/en/ifrs-reporting/pdf/Sims_diffs_IFRS_SMEs.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- Quagli, A. ve Paoloni, P. (2012). How is the IFRS for SME Accepted in the European Context? An Analysis of the Homogeneity Among European Countries, User and Preparers in the European Commission Questionnaire, *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, Issue 28, 147-156.
- Sakarya, Ş. ve Keten, M. (2011). Basel Kriterlerinin KOBİ'lerin Kredilendirilmesi Üzerindeki Etkileri: Basel II'ye Hazırlık Sürecinde Basel III Uzlaşısı, 7. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları*, Yayın No: 155, 107-120.
- Sakarya, Ş., Kara, S. ve Özmen, H. İ. (2007). 4. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi "Küresel Rekabette KOBİ'lerin Gücü: Stratejik İşbirlikleri ve İhracat", *İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları*, Yayın No: 70, 209-224.

- Sarıgöl, H. (2012). *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Muhasebe ve Finansal Raporlama Uygulamalarının Basel I-II-III Kriterlerine Uygunluğunun Ölçülmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Selimoğlu, S. K. (2008). Dünyadaki Uygulamalarından Hareketle Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Genel Etkileri, *12. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu (İZSMMO)*, 54-74.
- Ser&Berker (2012). KOBİ'ler İçin TFRS, <http://www.serberkerymm.com/file?key=50b8c207e48c1&act=download>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Stefanovic, I., Milosevic, D. ve Miletic, S. (2009). Significance and Development Problems of SME's in Contemporary Market Economy, *Serbian Journal of Management*, 4 (1), 127-136.
- Sungur, G. ve Okur, A. (2014). Basel Kriterleri ve KOBİ'ler Tarafından Anlaşılmasına Yönelik Uygulama Çalışması, *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 1, 11-23.
- Şahin, İ. (2013). Küresel Finansal Kriz Esnasında Geliştirilen Bankacılık Düzenlemelerinden Basel III Kriterlerinin Kapsamı ve Uygulama Süreci, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 59, 149-166.
- Şendoğdu, A. A. (2010). Basel II Kriterlerinin Dünü Bugünü ve Gelecek İçin Bir Üst Sürümüne Olan İhtiyacın Kaçınılmazlığı, *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 4-13.
- Şengel, S. (2008). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Basel II Düzenlemeleri Kapsamında Muhasebe Uygulamaları Açısından Değerlendirilmesi: Bilecik Örneği, *Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (90-96). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.

- Şenol, A. (2011). *KOBİ'lerde UFRS ve Basel II Düzenlemelerinin Farkındalığının Araştırılması: Doğu Marmara Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- TBB (2004). Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, *TBB Yayınları*, Yayın No: 228, 1-38.
- TBB (2013). Basel II ve III Nedir, *Basel II ve Türk Eximbank Semineri*, <https://www.tbb.org.tr> (Erişim Tarihi: 2014).
- Teker, S., Bolgün, K. E. ve Akçay, M. B. (2005). Banka Sermaye Yeterliliği: Basel II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (12), 42-54.
- Tellioğlu, T., Gökçe, N. ve Demir, F. (2013). TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin “Yat Üreten Bir İşletme” Açısından İncelenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 319-342.
- TMS/TFRS 2014 Seti, http://www.kgk.gov.tr/content_detail-345-1055-tms-tfrs-2014-seti.html, (Erişim Tarihi: 2014).
- TMSK (2007). Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 2007 Yılı Faaliyet Raporu, http://kgk.gov.tr/contents/files/2007_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- TMSK (2008). Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 2008 Yılı Faaliyet Raporu, http://kgk.gov.tr/contents/files/2008_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- TMSK (2010). Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 2007 Yılı Faaliyet Raporu, http://kgk.gov.tr/contents/files/faaliyetraporu_2010son2.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).
- Toraman, C. ve Bayramoğlu, M. F. (2006). Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 76, 457-480.

- TUİK (2014). Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri, *TUİK Haber Bülteni*, Sayı 18521.
- Türkoğlu, M. ve Çelikkaya, S. (2011). Türkiye’de KOBİ’lere Yönelik Ar-Ge Destekleri, *Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 56-71.
- Uluyol, O. ve Çam, M. (2009). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Basel II Kriterlerine Uyum Durumlarını Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 119-142.
- Usul, H. ve Özdemir, O. (2007). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamasında Geline Aşama ve Göller Bölgesi KOBİ’lerinde Muhasebeden Sorumlu Yöneticilerin Bakış Açıları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 6, 71-82.
- Utku, B. D. ve Gürsoy, K. (2011). KOBİ’ler İçin Türkiye Raporlama Standartlarının (KOBİ TFRS) Tam Set TFRS ile Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 103, 19-42.
- Uyar, S. ve Aygören, H. (2006). Basel II İlkelerinin KOBİ’lere Olası Etkileri: Finansman Maliyeti, Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 77, 52-70.
- Uyar, S. ve Cengiz, E. (2008). Basel II ve KOBİ Muhasebe Standartları, *Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı* içinde (212-222). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Uzay, Ş. (2007). Küreselleşmenin İşletmelerde Muhasebe ve Denetim Uygulamalarına Etkisi, *Türkiye’nin Jeoekonomisi ve Jeopolitikası-Türkiye Geleceğin Neresinde* içinde (155-181). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Üstündağ, S. (2000). Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı 1, 31-57.

- Yalkın, Y. K. (2001). Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun (TMUDESK) Çalışmaları ve Türkiye Muhasebe Standartları, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı 5, 1-14.
- Yalkın, Y. K., Demir, V. ve Demir, D. (2007). International Financial Reporting Standarts (IFRS) and The Development of Financial Reporting Standards in Turkey, *Research in Accounting Regulation*, Volume 20, 279-294.
- Yayla, M. ve Kaya T., Y. (2005). BASEL-II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci, *BDDK ARD Çalışma Raporları: 2005/3*, 1-52.
- Yazıcı, M. (2003). Muhasebe Standartlarının Tanımı, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 18, 33-38.
- Yıldırım, S. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının TTK, TMS/TFRS ve KOBİ TFRS ile İlgili Genel Görüşleri: Erzincan Örneği, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 403-416.
- Yılmaz, E. (2014). Banka-KOBİ-Kredi Projeksiyonu, <http://www.kto.org.tr/d/file/kobi-kredi--banka-projeksiyonu.pdf>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Yüksel, A. (2004). Yeni Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı (BASEL-II), <https://www.bddk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).
- Yüksel, A. (2005). BASEL II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri, <https://www.bddk.org.tr>, (Erişim Tarihi: 2014).

İnternet Kaynakları

<http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme>, (Erişim Tarihi: 2014).

http://en.wikipedia.org/wiki/Bank_for_International_Settlements, (Erişim Tarihi: 2014).

http://en.wikipedia.org/wiki/Bretton_Woods_system, (Erişim Tarihi: 2014).

http://highered.mheducation.com/sites/0072994029/student_view0/ebook/chapter1/chbody1/the_development_of_financial_accounting_and_reporting_standards.html, (Erişim Tarihi: 2014).

http://www.chusho.meti.go.jp/sme_english/outline/04/20131007.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).

<http://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf/iasb-ifs-ic/iasb>, (Erişim Tarihi: 2014).

<http://www.ifac.org/about-ifac/organization-overview>, (Erişim Tarihi: 2014).

<http://www.ifrs.org/IFRSs/Pages/IFRS.aspx>, (Erişim Tarihi: 2014).

http://www.iku.edu.tr/userfiles/kongre_kitabi_2.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).

http://www.kgk.gov.tr/contents/files/Pdf/KGK_Brosur.pdf, (Erişim Tarihi: 2014).

http://www.kgk.gov.tr/contents/files/Pdf/SSS_Mesleki_Tecrube.pdf (Erişim Tarihi: 2015).

<http://www.malieksen.com/makalelerimiz/55-makaleler-arasindan/638-kobiler-icin-ufers-standarlarinin-tam-set-ufers-ile-karsilastirma-calismasi.html>, (Erişim Tarihi: 2014).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121104-11.htm>, (Erişim Tarihi: 2014).

<http://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=833&lst=DuyurularListesi>, (Erişim Tarihi: 2014).

http://www.usitc.gov/research_and_analysis/small_med_enterprises.htm, (Erişim Tarihi: 2014).

<https://www.bis.org/about/history.htm?l=2&m=1%7C4%7C445>, (Erişim Tarihi: 2014).

<https://www.bis.org/about/index.htm?l=2&m=1%7C1>, (Erişim Tarihi: 2014).

[https://www.kpmg.com/TR/tr/sectorler/Finansal-hizmetler/Documents/Basel -II- Kapsaminda-Sermaye-Yeterlilik.pdf](https://www.kpmg.com/TR/tr/sectorler/Finansal-hizmetler/Documents/Basel-II-Kapsaminda-Sermaye-Yeterlilik.pdf), (Erişim Tarihi: 2014).